ați fi invitat de vechea aristocrație rurală britanică, ați presupune că persoana de lîngă dv. este un tory". Din 1896 pînă în 1932, republicanii au fost majoritari aproape fără întrerupere. Democrații n-au dat în această perioadă decît un singur președinte, pe Woodrow Wilson. Era de aur a republicanilor a început în 1920, o dată cu victoria zdrobitoare în alegeri a lui Warren Harding, și a luat sfîrșit — probabil pentru totdeauna — în 1932, cînd Herbert Hoover, cel care a prezidat dezastrul financiar din 1929, a fost silit să-i cedeze locul lui Franklin Delano Roosevelt. De atunci au fost reduși republicanii la rolul „lunii care gravitează pe orbita soarelui democrat". Cît timp larga coaliție realizată de Roosevelt și-a menținut o anumită coeziune, republicanii n-au mai fost forța politică dominantă niciodată, nici măcar în cei opt ani de interregn asigurați de generalul Eisenhower. S-a explicat mereu că Dwight Eisenhower a fost ales nu pentru că fusese înscris pe lista republicană, ci pentru meritele sale din timpul celui de-al doilea război mondial și că americanii au văzut în el omul capabil și dornic să pună capăt epuizantului război din Coreea, în care fuseseră antrenați de Harry Truman. Ținînd seama că și acum Statele Unite participă, din inițiativa unui președinte democrat, la un război fără perspective pe pămîntul asiatic, comentatorii sînt foarte adesea ispitiți să stabilească o analogie între situația din 1952 și cea din 1968. A doua judecată analogică, intrată în uzul curent, invită la precauție în aprecierea șanselor candidatului republican : e faimoasa comparație cu 1948, anul înfrîngerii neașteptate a lui Thomas Dewey. Dacă este, însă, vorba de a privi spre trecut pentru a înțelege mai bine prezentul și a întrevedea viitorul apropiat, ar fi poate mai bine să ne oprim la momentele punctate de prezența lui Nixon. Căci Richard Nixon, — încărcat de experiența pozitivă și negativă, încurajatoare și deprimantă a propriei sale biografii politice — este omul care speră să devină al 37-lea președinte al Statelor Unite.

În după-amiaza zilei de 11 iulie 1952, generalul Eisenhower, desemnat de Convenția de la Chicago drept candidat la președinție al partidului republican, a fost sfătuit și a acceptat să-și aleagă ca partener de listă electorală pe Richard Nixon, membru al Camerei Reprezentanților din partea statului California. Platforma republicană de atunci era un prototip de decalog al războiului rece. În timpul campaniei electorale, Eisenhower a sprijinit realegerea senatorului Joseph McCarthy, faimosul „vînător de vrăjitoare" al vremii, afirmînd că el și McCarthy au amîndoi același obiectiv : „îndepărtarea din Administrație a elementelor subversive și neleale". Cel mai dramatic episod al campaniei electorale a fost determinat de un articol publicat, la 18 septembrie 1952, în ziarul „New York Post", care îl acuza pe Richard Nixon că a fost beneficiarul unui fond secret pus la dispoziție de oamenii de afaceri din California. Timp de aproape o săptămînă candidatura lui a fost în cumpănă. Numeroși lideri republicani i-au cerut lui Eisenhower să se dezică de asociatul care părea compromis. Problema s-a rezolvat abia după ce Nixon s-a dezvinovățit printr-o melodramatică alocuțiune televizată. Pledoaria a fost convingătoare. Eisenhower a dat imediat publicității o declarație în care îl lăuda pentru bravura cu care s-a comportat „într-o situație dificilă" și Nixon nu a fost lipsit de postul de vicepreședinte.

Anii celor două guverne Eisenhower-Nixon au debutat promițător, prin încheierea armistițiului în Coreea. Activitatea politică externă a purtat însă pecetea lui John Foster Dulles, secretarul de stat numit de Eisenhower imediat după venirea sa la putere. Viața internă a continuat să fie marcată de mccarthysm. Majoritatea dobîndită de republicani în 1952, atît în Senat cît și în Camera Reprezentanților, a fost pierdută cu prilejul alegerilor parțiale din 1954. Vina acestui eșec a fost atribuită în mare măsură lui Richard Nixon care, în campania electorală de la jumătatea mandatului, adoptase o atitudine caracterizată de Adlai Stevenson drept „mccarthysm în haine elegante". În 1956, Eisenhower a fost reales cu o majoritate impresionantă. Singura problemă spinoasă a fost desemnarea vicepreședintelui. La începutul campaniei electorale, președintele a refuzat să sprijine public ideea reînnoirii mandatului lui Richard Nixon și i-a sugerat chiar să opteze pentru altă funcție guvernamentală, dar ulterior s-a răzgîndit. Înainte de convenție, Harold Stassen, pe atunci consilier prezidențial pentru problemele dezarmării, a încercat să inițieze o mișcare anti-Nixon, susținînd că prezența vicepreședintelui pe listă îl va costa pe președinte 6 la sută din voturile corpului electoral și ar prejudicia și șansele candidaților republicani pentru Congres. Nixon a fost cu toate acestea propus și ales vicepreședinte al Statelor Unite și a rămas alături de Eisenhower pînă la sfîrșitul celui de-al doilea mandat.

În 1960, președintele Eisenhower nu mai avea dreptul să candideze pentru un al treilea mandat. Toată lumea era în schimb de acord cu desemnarea lui Richard Nixon. Ceilalți doi candidați posibili, Nelson Rockefeller și Barry Goldwater, se dezistaseră în favoarea lui. Așadar, republicanii au pornit bătălia alegerilor cu o listă Richard Nixon-Henry Cabot Lodge și cu o platformă proclamînd, ca punct central, necesitatea înarmării nelimitate a Statelor Unite. Elementul inedit al confruntării electorale dintre John Kennedy și Richard Nixon a fost seria de patru dezbateri televizate, de cîte o oră fiecare, în cursul cărora cei doi candidați au răspuns la întrebările unui grup de ziariști și, în același timp, au discutat în contradictoriu. Atît de dezavantajat a apărut Nixon în comparație cu Kennedy — în ceea ce privește înfățișarea fizică, promptitudinea și profunzimea replicilor, prestanța intelectuală și morală — încît mai tîrziu analiștii au apreciat că fostul vicepreședinte a greșit acceptînd confruntarea publică. Refuzînd stăruitoarele invitații similare din partea lui Hubert Humphrey, Richard Nixon mărturisește indirect că n-a uitat ce s-a întîmplat în 1960.

Sondajele de opinii nu au mai dat greș, ca în 1948. Toate îl indicau cîștigător pe Kennedy. Și totuși, în noaptea de 8 spre 9 noiembrie 1960 au existat cîteva ore în cursul cărora Richard Nixon s-a putut crede noul președinte al Statelor Unite. În condițiile unei participări la vot fără precedent în America — 68 839 979 de americani au ținut să participe la alegerea președintelui — diferența de voturi în plus în favoarea lui Kennedy a fost neînsemnată : numai 112 803 voturi (cea mai mică diferență din secolul XX). Cu toate că, în colegiul electoral, Kennedy a obținut totuși o majoritate substanțială (303 voturi față de 269 necesare), Nixon s-a putut considera la un pas de Casa Albă. Cu atît mai răsunătoare a fost înfrîngerea sa din 1962 : ziarele au comentat, ca senzația anului, faptul că omul care fusese pe punctul de a cîștiga, cu doi ani mai înainte, cursa prezidențială a fost învins categoric, cînd a încercat să obțină postul de guvernator al Californiei.

Profund dezamăgit, Richard Nixon a anunțat atunci că se retrage din viața politică. Definitiv. Și-a deschis la New York un birou de avocatură care a devenit rapid prosper. Părea că s-a consacrat exclusiv profesiunii și familiei. În 1964, anul în care partidul republican s-a angajat în nefericita aventură Goldwater, Nixon nu a participat activ la dezbaterea politică. În felul acesta nici nu și-a atras, ca Rockefeller, care l-a dezavuat categoric pe candidatul extremist la președinție, nemulțumirea aparatului partidului republican, nici nu s-a compromis ca cei ce au subscris entuziast la platforma lui Goldwater.

E de presupus că dorința de a deveni președinte al Statelor Unite nu l-a părăsit, în realitate, niciodată. Considerînd însă că trebuie să ia totul de la început, cu o metodă cît mai adecvată țelului urmărit, a acționat prudent, fără publicitate. Mai întîi pentru refacerea unității partidului republican și pentru consolidarea relațiilor sale cu cadrele de bază ale acestuia. În preajma alegerilor parțiale din 1966, puțină lume a observat cît de asiduu a participat Richard Nixon la pregătirea lor. A colindat stat cu stat, sprijinindu-i pe toți candidații republicani, indiferent din ce aripă a partidului erau. Din cei peste 80 de republicani solicitanți de mandate în Camera Reprezentanților, care au fost ajutați în campanie de Richard Nixon, 55 au izbutit să fie aleși. La fel s-a întîmplat cu 10 din cei 13 candidați la mandate senatoriale și cu 10 din cei 12 guvernatori în spe susținuți de el. Aceste succese indirecte — cu atît mai meritorii cu cît anul 1966 nu a fost prea favorabil partidului republican — i-au întărit încrederea în sine și hotărîrea de a se lansa din nou în marea politică. A anunțat că timp de șase luni nu va ține nici un discurs și nu va face nici o declarație de poziție și a folosit răgazul pentru a-și recruta o „echipă de talente" și a modela, cu ajutorul ei, imaginea unui „nou Nixon". Se vorbește mult în ultima vreme despre „noul Nixon", în a cărui noutate unii cred, alții nu. Articolele reproduse în ultimele luni la rubrica „Puncte de vedere" au arătat cît de împărțite sînt opiniile americanilor în această privință. O parte dintre oamenii politici și comentatori (Walter Lippmann, de pildă) vorbesc despre maturizarea politică a lui Nixon, despre înțelepciunea izvorîtă din amărăciunea experiențelor nereușite. Alții, ca istoricul Henry Steele Commager, consideră că singura măsură a oamenilor o constituie faptele lor și că, deci, Nixon ar trebui judecat

→

nu după ce spune acum, ci după ceea ce a făcut întotdeauna.

Incontestabilă este doar influența preponderentă pe care a cucerit-o, datorită acțiunii propagandistice din 1966, în interiorul partidului republican. „Lumea" a relatat amplu despre împrejurările desemnării lui la Convenția de la Miami. În momentul respectiv, însă, datele problemei prezidențiale erau oarecum diferite. Înclinațiile aparatului de partid republican nu coincideau cu cele ale opiniei publice. Nixon era privit ca un candidat predestinat eșecului. Evoluția conjuncturii politice interne și externe într-un sens favorabil lui are în ea ceva paradoxal. Candidatul nenorocos din 1960 și 1962 a intuit că majoritatea electoratului american dorește nu înnoiri ci certitudini, un program nu neapărat însuflețitor, dar cu orice preț credibil, o epocă de stabilitate internă și externă. Dacă sloganul lansat cu mult succes în actuala campanie electorală „masa alegătorilor e formată din nenegri, netineri, nesăraci" e probabil adevărat, aceasta nu înseamnă că cei ce se vor prezenta la vot sînt mulțumiți cu actuala stare de lucruri. „Prăpastia neîncrederii" mereu mai adîncă (actualul joc al afirmațiilor și dezmințirilor în jurul încetării bombardamentelor în Vietnam este doar ultimul episod iritant pentru opinia publică) a determinat o tendință de revenire la valori tradiționale. Sprijinul de care se bucură pe plan național rasistul George Wallace reprezintă manifestarea extremistă a unui curent reacționar mai profund. Adevărurile sînt denaturate, interpretate tendențios, pentru a corespunde celor mai conservatoare tipare. Pînă și lozinca „lege și ordine", adoptată ca stindard de toți candidații și izvorîtă aparent din dorința de a pune capăt tendințelor anarhice criminale, a căpătat un sens contrar necesităților reale ale societății americane. Crimele care au zguduit anul acesta conștiința Americii au fost asasinarea lui Robert Kennedy și a lui Martin Luther King. Acțiunile represive preconizate de candidații la președinție urmează însă a fi îndreptate nu împotriva reacțiunii agresive, care i-a suprimat pe cei doi adepți ai unei egalități civile reale, ci împotriva oprimaților în favoarea cărora militaseră cele două victime. Richard Nixon și-a însușit, pentru a vorbi despre problemele interne, limbajul cumpănit al unui om de stat conștient de răspunderile sale, hotărît și capabil să asigure statuquo-ul social. Aceeași impresie de fermitate și consecvență se degajă și din cuvîntările sale de politică internațională. Auditorii înzestrați cu o memorie bună pot recunoaște însă accente vechi. Nixon folosește terminologia politicii de bloc, invocă frecvent necesitatea întăririi Pactului Atlantic și a celorlalte alianțe militare americane, a aprobat refuzul Senatului de a ratifica Tratatul de neproliferare nucleară, preconizează tratative între „cei mari" pentru soluționarea problemelor mondiale.

Experiența multor administrații a demonstrat că performanțele unui viitor președinte nu pot fi anticipate, că adesea platforma electorală este abandonată chiar a doua zi după intrarea în funcție. Dacă va fi ales președinte, Richard Nixon are deschise în fața sa toate opțiunile. Observatorii politici americani nu întrevăd totuși nici un motiv de optimism în perspectiva revenirii la o Administrație republicană. Dar nici în perspectiva unei noi Administrații democrate...

Felicia ANTIP

Corespondență din Beirut

Sfîrșitul crizei ?

Marwan Hamadé
redactor al ziarului „Le Jour"

Libanul a trăit timp de aproape două săptămîni — pe un fundal de instabilitate politică, economică și socială — cea mai lungă criză ministerială din istoria sa. Și chiar dacă, în mijlocul frămîntărilor prin care trece regiunea, Libanul independent, care în noiembrie împlinește 25 de ani de existență, supraviețuiește vicisitudinilor, el resimte totuși consecințele lor imediate.

Falimentul, în octombrie 1966, al Băncii Intra, cea mai mare din țară și singura de talie într-adevăr internațională, a prevestit sfîrșitul conjuncturii economice favorabile. În același timp, războiul arabo-izraelian din iunie 1967, cu consecințele sale, a reprezentat sfîrșitul stabilității regionale. Ultimele alegeri din Liban, din luna aprilie, care nu au dus la nici o majoritate clară în parlament, au subminat în cele din urmă echilibrul intern. Paralel, revendicările sociale au devenit mai acute, iar studenții au început să se agite. La 7 octombrie, ministrul educației naționale, temîndu-se să înfrunte studenții molipsiți de febra care cuprinsese multe din universitățile lumii occidentale, demisionează. La 9 octombrie, întreg cabinetul îi urmează exemplul. Președintele republicii, Charles Helou, a început atunci consultări cu diferitele grupări parlamentare, care constituie Adunarea Națională. Din sondajele făcute de șeful statului reieșea clar că parlamentul rămînea mai împărțit ca oricînd în două tabere de forță egală. Se desprindeau doi candidați la președinția Consiliului : Salam, sprijinit de opoziție și care întrunea aproximativ 50 de voturi, și Yafi, fostul președinte, bucurîndu-se de sprijinul unei grupări de 49 deputați. În ultimă instanță, șeful statului l-a ales pe Abdallah Yafi, mai apropiat de președinție și bine văzut în cercurile oficiale influente.

După două zile, acesta a format un cabinet din care făceau parte și trei deputați de opoziție. Se părea că astfel criza va putea fi depășită. În realitate, iluzia nu a durat multă vreme ; numai după cîteva ore, noul guvern se prăbușea : cei trei miniștri care urmau să reprezinte opoziția, printre care influentul conducător al partidului de dreapta Kaebtaeb, demisionau, sub pretext că aliații lor de extremă dreaptă nu erau reprezentați în cadrul guvernului.

Încercările lui Abdullah Yafi s-au soldat în cele din urmă cu constituirea, la 20 octombrie, a unui nou cabinet format din patru membri. Observatorii din capitala libaneză subliniază că hotărîrea președintelui Charles Helou de a reveni asupra demisiei sale, — prezentată la 19 octombrie — ar fi jucat un rol hotărîtor în rezolvarea crizei guvernamentale. Dacă, într-adevăr, președintele republicii și-ar fi menținut demisia, parlamentul ar fi trebuit imediat să-i găsească un succesor, fapt deosebit de dificil din cauza antagonismului existent în parlament între diferitele grupări. Se remarcă, în același timp, că guvernul în formula lui redusă, acceptat de bine de rău de către toți, nu poate constitui decît o soluție provizorie și că destul de curînd va fi necesară o lărgire a echipei ministeriale.

Pentru a înțelege motivele adînci ale acestei etape de instabilitate politică trebuie să ne întoarcem în urmă cu un deceniu. Partidul național-liberal, condus de fostul președinte al republicii, Șamoun, este „pus în carantină" încă din 1958, anul în cursul căruia Libanul a trăit evenimente sîngeroase ca urmare a alinierii lui Șamoun la politica americană. Orientarea spre S.U.A. a generat o ascuțire a confruntării dintre forțele progresiste și cele conservatoare, sprijinite de Washington. Întrucît acestea din urmă au primit o ripostă hotărîtă prin lovitura de stat de la Bagdad, Șamoun a făcut apel la flota americană... De atunci, opinia publică de stînga opune un veto permanent prezenței în cadrul oricărui guvern a reprezentanților partidului național-liberal. Or, la ultimele alegeri, acest partid a obținut 13 locuri în Camera Reprezentanților și, cu sprijinul altor 37 de deputați, a încercat de atunci să iasă din „carantină". Iată de ce partidul a cerut aliaților săi să părăsească cabinetul și să împiedice astfel formarea unui guvern din care el nu ar face parte.

Pentru a înțelege sistemul politic libanez, trebuie să arătăm că, începînd din 1943, adică de la obținerea independenței, regimul se bazează pe confesionalism și, în urma unui acord tacit, diferitele comunități religioase din țară își împart puterea : președintele republicii este creștin, în timp ce președintele Camerei Reprezentanților și președintele Consiliului de Miniștri — musulmani ; celelalte ministere sînt repartizate între diferitele comunități în funcție de importanța lor relativă. Echilibrul statului face parte din viața politică libaneză de zi cu zi : pe de o parte, adepții unei alinieri la politica Occidentului, precum și ai unei dezangajări față de problema panarabă, pe de altă parte, cei care susțin principiile nealinierii în politica externă, un program social mai îndrăznet pe plan intern și o solidaritate totală cu țările arabe în problema palestiniană. Acestui antagonism, care caracterizează viața politică a țării, i s-a pus surdină începînd din 1945, în urma compromisului la care au ajuns toate comunitățile și datorită căruia Libanul se ține departe de proiectele de uniune interarabă, dar care angajează totuși țara în sînul comunității arabe în ce privește problemele de interes comun. Dar, ori de cîte ori acest compromis este pus sub semnul întrebării se produce o explozie sau un pericol de explozie.

Beirut, 22 octombrie

Corespondență din Praga de la Eugen Ionescu

În preajma semicentenarului republicii

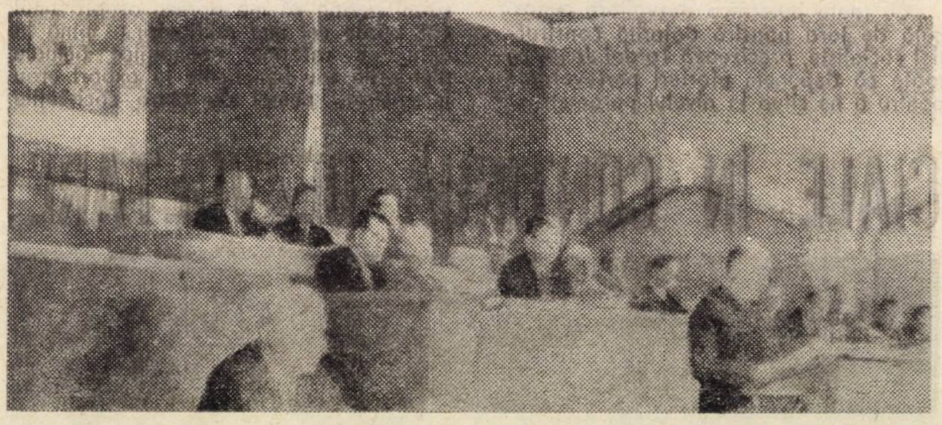

La tribuna Adunării Naționale, premierul Oldrich Cernik, citind declarația guvernului. În stînga, președintele Ludvik Svoboda

Toamna nu se dezminte nici în acest an la Praga. Peste „orașul de aur" ploaia cerne stropi mari, reci. Seara și dimineața, de pe Vltava se ridică perdele groase de ceață, învăluind străvechile edificii pragheze cu o mantie alburie. În acest sfîrșit de octombrie, evenimente importante continuă să se succeadă pe scena politică a țării.

În săptămîna care a trecut, Adunarea Națională a R. S. Cehoslovace a ratificat tratatul dintre guvernele U.R.S.S. și R. S. Cehoslovace asupra condițiilor staționării temporare a trupelor sovietice pe teritoriul R. S. Cehoslovace. Acordul, semnat la 16 octombrie, la Praga, de către premierii A. Kosîghin și O. Cernik, prevede ca o parte a trupelor sovietice aflate în R. S. Cehoslovacă să rămînă temporar pe teritoriul R.S.C. Restul de trupe — se arată în acord — vor fi retrase de pe teritoriul Cehoslovaciei.

La două zile după semnarea tratatului, Adunarea Națională cehoslovacă s-a întrunit în sesiune extraordinară pentru a dezbate documentul respectiv. Cu 228 de voturi pentru, 4 contra și 10 abțineri, deputații au aprobat textul tratatului privind condițiile staționării temporare a trupelor sovietice pe teritoriul R. S. Cehoslovace. Prezentînd Adunării Naționale propunerea guvernamentală prin care se cerea ratificarea tratatului, președintele guvernului cehoslovac, O. Cernik, a apreciat că măsurile adoptate „au o importanță principală pentru activitatea viitoare, constituie un pas înainte în soluționarea unor anumite neînțelegeri, temporare, care s-au ivit între unele țări socialiste, pus care permite tuturor partenerilor să rezolve în mod demn situația care s-a creat în august a.c.". „Declarăm încă o dată — a arătat premierul cehoslovac — că ne menținem la același mod de înțelegere a socialismului, adică la sistemul social care realizează în practică ideea relațiilor de producție socialiste, înlătură exploatarea și asigură puterea poporului muncitor, a clasei muncitoare, țărănimii și intelectualității, rolul conducător al partidului comunist și concepția științifică despre viață". În continuare, O. Cernik a enumerat sarcinile care urmează să fie rezolvate în perioada apropiată și care constau în : unirea intereselor politice ale societății pe platforma Frontului Național în condițiile existenței unei poziții conducătoare a P.C.C. ca cea mai puternică și influentă forță politică din țară ; crearea condițiilor necesare pentru ca poporul cehoslovac să aibă posibilitatea deplină de a traduce în viață inițiativa, patriotismul și activitatea în muncă ; asigurarea aplicării reale și respectarea strictă a drepturilor și libertăților cetățenilor, consfințite de constituția socialistă ; înfăptuirea reformei economice, dezvoltarea economică a țării și ridicarea nivelului de viață a populației ; dezvoltarea relațiilor cu țările socialiste frățești.

Referindu-se la situația din Cehoslovacia după ratificarea tratatului cu privire la staționarea trupelor sovietice, trimisul special al ziarului „L'Humanité" la Praga scria la 21 octombrie că, dacă s-ar fi spus „nu" tratatului, „s-ar fi expus țara haosului și chiar administrației directe, în prima etapă. S-ar fi asumat astfel riscul unei noi izbucniri primejdioase a crizei care a afectat relațiile între Cehoslovacia și vecinii ei din est, ar fi existat riscul unor noi ciocniri, al unor noi confruntări între țările socialiste, cu toate consecințele care ar fi decurs pentru întreaga mișcare comunistă, fără a mai vorbi de repercusiunile asupra relațiilor internaționale. Trebuie să constatăm totuși că prezența, de acum legalizată, a trupelor străine creează o situație nouă. Textul tratatului proclamă că aceste trupe nu se vor amesteca în afacerile interne ale Cehoslovaciei și cehoslovacii speră și au dreptul să spere că această clauză esențială nu va fi o clauză de stil". Citînd părerile praghezilor, trimisul ziarului „L'Humanité" arată în încheiere că ei consideră că „ratificarea tratatului este o condiție a revenirii la viața normală, însă această revenire la viața normală nu poate fi concepută fără continuarea politicii de după ianuarie".

Cu interes au urmărit observatorii politici din capitala cehoslovacă cuvîntarea primului secretar al C.C. al P.C.C. la întîlnirea cu un grup de muncitori și activiști de partid de la 27 de întreprinderi industriale din regiunea Cehiei Centrale. În această cuvîntare, A. Dubcek s-a referit pe larg la necesitatea întăririi continue a legăturii directe dintre P.C.C. și clasa muncitoare, la alianța dintre clasa muncitoare și intelectualitatea socialistă, la intensificarea activității comuniștilor în organizațiile de masă, precum și la activitatea partidului în domeniul economic, unul dintre domeniile hotărîtoare ale intereselor partidului. Și cu acest prilej, A. Dubcek a subliniat necesitatea întăririi rolului conducător al P.C.C. în toate sectoarele de activitate ale societății socialiste cehoslovace.

Fondul pe care se desfășoară în aceste zile activitatea întregului popor din țara prietenă îl constituie pregătirile ce se fac pentru sărbătorirea zilei de 28 octombrie, dată de o deosebită importanță în istoria țării prietene : semicentenarul proclamării statului independent al cehilor și slovacilor.

Proclamarea Republicii Cehoslovace la 28 octombrie 1918 a constituit un act revoluționar însemnat, cu un pronunțat caracter patriotic. Proclamarea statului independent a reprezentat încununarea năzuințelor cehilor și slovacilor spre obținerea libertății, spre transformări importante în folosul orînduirii sociale democratice.

Referindu-se la semnificația sărbătoririi semicentenarului Cehoslovaciei, J. Kozel, șeful secției ideologice a C.C. al P.C.C., într-o convorbire avută cu un colaborator al agenției C.T.K. a spus printre altele : „Partidul Comunist din Cehoslovacia și toate forțele progresiste din R.S.C. declară fără rezerve că urmează preceptele democratice ale proclamării Republicii Cehoslovace, la 28 octombrie 1918, ca o linie istorică foarte importantă, purtînd un caracter național și revoluționar democratic pronunțat. Noi nu dorim să considerăm semicentenarul republicii numai ca o amintire. Această importantă aniversare nu poate fi în afara contemporaneității. Dimpotrivă, ea este parte componentă a eforturilor P.C.C. și ale poporelor țării noastre pentru accelerarea normalizării situației, a eforturilor pentru continuarea politicii de după ianuarie în noile condiții". „Dorim, a spus el, să sorbim forțe din izvoarele bogatei și emoționantei istorii de jumătate de secol, să ne consacrăm aptitudinile și mințile cauzei dezvoltării continue a republicii noastre socialiste". Ocupîndu-se de caracterul republicii existente înainte de München și de aprecierea contemporană a importanței acestei etape în viața cehilor și slovacilor, J. Kozel a spus : „Republica socialistă continuă ceea ce burghezia nu a fost capabilă să înfăptuiască peste limitele ei de clasă. Nu este însă vorba numai de continuarea, ci și de transformarea principială a vieții țării pe o bază socialistă".

Cu prilejul celei de-a 50-a aniversări a proclamării republicii, la Praga și în alte orașe cehoslovace vor avea loc numeroase festivități.

Praga, 23 octombrie

interviu
cu
adjunctul
ministrului
comerțului exterior
al R.P. Ungare
Tordai JENÖ

SCHIMBURI COMERCIALE ÎN CONTINUĂ DEZVOLTARE

De la trimisul nostru la Budapesta, Ileana Nicolaescu

...O sută de ani în urmă, primele locomotive maghiare cu aburi destinate exportului părăseau uzinele Mávag. În anul 1902 uzinele budapestane expediau întreprinderii italiene de cale ferată primele locomotive electrice acționate cu curent alternativ. Douăzeci și cinci de ani mai tîrziu, locomotivele maghiare Kándo aveau să revoluționeze întreg domeniul tracțiunii electrice. Centenară reputație internațională înscriu și mașinile hidraulice — turbinele de apă purtînd marca maghiară Ganz luau drumul străinătății încă în anul 1870, utilajele electrice — cine nu cunoaște becul Tungsram ?, industria de medicamente (vitamina C era sintetizată înainte de război în laboratoarele Richter).

...Nu sînt secvențele unui început de reportaj ci pur și simplu o primă „punere în temă" prilejuită de interviul pe care adjunctul ministrului comerțului exterior al R. P. Ungare, Tordai Jenö, are amabilitatea să-l acorde trimisului revistei „LUMEA". Un autobuz Ikarus — de asemenea o „marfă" tradițională în livrările majore pentru străinătate — pe care îl întîlnisem cîteva minute înainte staționînd în fața nu mai puțin celebrei cofetării „Gerbaud" în apropierea ministerului, iscase aceste întîi asociații de idei înglobînd o suită de „vedete" ale exportului ungar.

Lunga convorbire cu Tordai Jenö, convorbire care a avut darul de a-mi explicita în termenii economiei și nu mai puțin în ai politicii orientarea, profilul și structura comerțului exterior ungar, mi-a lăsat o impresie predominantă : pentru ansamblul situației economice a țării prietene, problematica respectivă joacă un rol de primă importanță. Interlocutorul meu și-a ilustrat ideea precizînd că valoarea exportului reprezintă, în prezent, aproximativ 40 la sută din venitul național al țării.

Și în domeniul comerțului exterior ca și în toate sectoarele economiei Ungaria a trebuit să pornească, după eliberarea țării în 1945, de la un nivel de dezvoltare relativ slab. Cu toată hărnicia și ingeniozitatea tehnicienilor, oamenilor de știință și muncitorilor maghiari, cu toată existența unui număr de întreprinderi industriale de renume internațional, precumpănitor rămînea totuși sectorul agricol și acesta tributar vechilor forme ale relațiilor de producție. Anii construcției socialiste au determinat profunde transformări înnoitoare și o continuă dezvoltare a forțelor de producție, ceea ce a permis ca Ungaria să devină astăzi o țară industrial-agrară. Sector dominant al economiei țării, industria maghiară a dat în 1967 un volum al producției de 7 ori mai mare în raport cu nivelul maxim al perioadei antebelice.

„Cu toată puternica dezvoltare cunoscută de țara noastră datorită construcției socialiste, *precizează Tordai Jenö*, cu toate că depunem eforturi perseverente pentru a ne situa la nivelul parametrilor mondiali, în evaluarea situației noastre economice trebuie să pornim de la datele obiective ale resurselor noastre naturale. După cum știți, dimensiunile și structura geografiei economice a Ungariei evidențiază un potențial de resurse naturale destul de restrîns. În mod corespunzător acestei realități ne-am orientat spre dezvoltarea industriei prelucrătoare, industriei chimice și de medicamente, a construcțiilor de mașini și a produselor agro-alimentare. Progresul industrializării Ungariei se oglindește extrem de pregnant în ponderea pe care construcția de mașini o deține în exporturile noastre : o treime din volumul total".

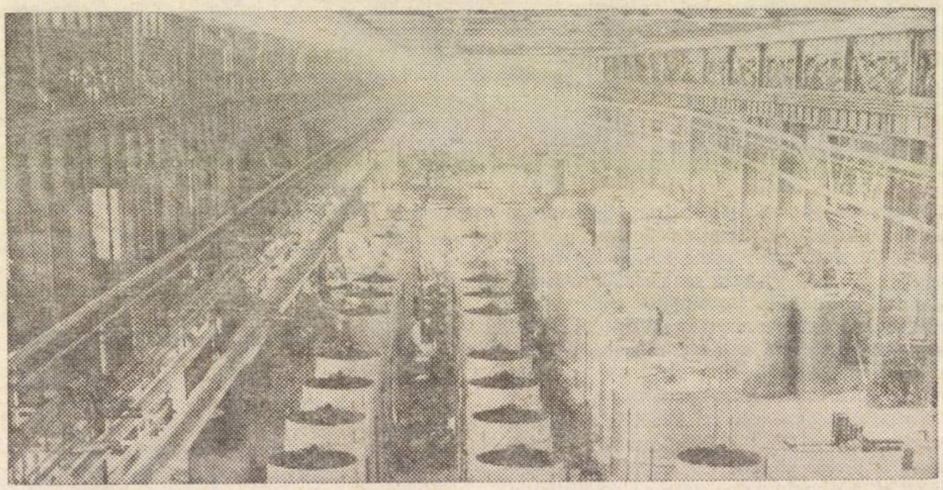

Hală din combinatul metalurgic de la Dunaújváros

Adjunctul ministrului comerțului exterior al Ungariei s-a referit în continuare la complexul de măsuri aplicat de la începutul acestui an în vederea perfecționării sistemului de conducere și de planificare a economiei naționale. „Considerentul primordial care a stat la baza «reformei mecanismului economic» elaborată de Partidul Muncitoresc Socialist Ungar și de guvernul țării — *îmi spune Tordai Jenö* — este necesitatea de a se asigura economiei ungare o dezvoltare axată pe folosirea intensivă a resurselor și capacităților productive de care dispunem. Esența măsurilor, a căror aplicare este încă la început, urmărește corelarea planificării ținîndu-se seama de rolul activ al pieței, punîndu-se un accent deosebit pe lărgirea inițiativei și răspunderii întreprinderilor în gospodărirea fondurilor și producției lor, pe o descentralizare eficientă și controlabilă a activității întreprinderilor de comerț, urmărindu-se de asemenea crearea de legături directe, stimulatorii, între producător și consumator. În ceea ce ne privește pe noi, în domeniul comerțului exterior, principalul constă în realizarea unității de interese între producători și societățile exportatoare din cadrul ministerului nostru pentru obținerea unor rezultate economice cît mai înalte. O să-mi permit să mă opresc asupra unui caz poate cel mai edificator : pînă la aplicarea reformei economice actuale pierderile sau beneficiile la export erau înregistrate numai de către societățile de comerț exterior. Întreprinderea producătoare își realiza liniștită planul, se mîndrea chiar că l-a îndeplinit, deși în realitate ea împovăra acțiunea societății noastre comerciale cu o cotă nevandabilă pe piețele externe. Astăzi, amîndouă sînt determinate «să rîdă și să plîngă împreună». Sperăm ca prin aceasta să fie puse în acțiune pîrghii economice eficiente pentru un progres tehnologic rapid, pentru sporirea productivității și a veniturilor, pentru rentabilizarea maximă a exportului și importului, pentru cunoașterea conjuncturii piețelor externe, a evoluției tehnicii și metodelor comerciale pe plan mondial în vederea orientării suple a producției. Sensul tuturor măsurilor noastre este, în ultimă instanță, asigurarea înfloririi și bunăstării cetățenilor noștri".

Deși mi-a vorbit extrem de amănunțit despre caracteristicile reformei economice, interlocutorul meu a ținut să releve în cîteva rînduri că răstimpul scurt care a trecut de la aplicarea ei nu îngăduie aprecieri concluzive definitorii. Pentru a vedea mai exact ceea ce merge sau nu merge în aplicarea măsurilor noastre — a adăugat domnia sa — trebuie să lăsăm un cuvînt și timpului.

„Dacă industrializarea a constituit pentru comerțul nostru exterior alfa, includerea economiei socialiste maghiare în diviziunea internațională contemporană a muncii reprezintă omega dezvoltării schimburilor noastre comerciale, *ne-a spus Tordai Jenö*. Dacă ascensiunea industrială a țării se reflectă direct în structura exportului și importului nostru, participarea crescîndă a țării în cadrul

diviziunii internaționale a muncii se oglindește în creșterea volumului comerțului exterior (între 1950—1966 el a sporit de peste 5 ori), în angajarea de relații comerciale cu 135 de țări din întreaga lume, indiferent de orînduirea socială căreia aparțin. Comerțul nostru exterior se orientează în conformitate cu linia politicii externe a R. P. Ungare, cu apartenența noastră la lumea socialistă, cu dorința noastră de a întreține relații rodnice cu toate țările lumii. Potrivit prevederilor de perspectivă, în anii ce urmează vom extinde legăturile cu toate statele lumii, căutînd peste tot parteneri comerciali cinstiți, fără a accepta măsuri discriminatorii față de țara noastră și străduindu-ne să sporim la rîndul nostru capacitatea competitivă a produselor noastre. Numeroșii noștri parteneri din țările occidentale — pe primul loc situîndu-se firmele din R. F. a Germaniei — și din cele în curs de dezvoltare, întîietatea deținînd-o aici India și Republica Arabă Unită, vor constitui și în viitor obiectul preocupărilor noastre.

Apreciind cooperarea cu firmele occidentale, trebuie să avem, însă, necontenit în vedere că majoritatea relațiilor economice leagă Ungaria de țările socialiste, că baza dezvoltării economiei noastre va fi asigurată și în continuare în mod decisiv de schimburile cu statele frățești. Este concludent că anul trecut, aproximativ două treimi din volumul schimburilor noastre au revenit țărilor socialiste. În acest context principalul nostru partener este Uniunea Sovietică, cu care efectuăm peste o treime din schimburile exterioare, locul doi revenindu-i R. S. Cehoslovace. Comerțul cu țările socialiste pe baza principiilor internaționalismului socialist, egalității în drepturi, avantajului reciproc și întrajutorării tovărășești constituie unul din fundamentele și una din sursele dezvoltării economice ale Ungariei de azi".

Tordai Jenö a făcut repetate aprecieri la adresa bunelor relații româno-ungare, specificînd că România socialistă este o țară prietenă, un partener „cu care ne bucurăm să avem cît mai extinse schimburi economice. Deocamdată, România se află pe locul 5 în cadrul relațiilor comerciale ale Ungariei cu țările socialiste. În ultimii ani, se manifestă însă o tendință de creștere a volumului de schimburi între cele două țări, tendință pe care noi o considerăm de bun augur. Acordul de lungă durată pe anii 1966—1970 prevede ca schimburile economice să crească cu peste 20 la sută comparativ cu perioada anilor 1961—65. De altfel, comisia mixtă guvernamentală româno-ungară a ajuns — cu prilejul ultimei sale sesiuni — la concluzia că există posibilități de creștere a prevederilor acordului. Importăm din România, printre altele, produse chimice, gaz metan, carbid, utilaje petrolifere, vagoane de cale ferată și exportăm mașini-unelte, diferite aparate de măsură și control, laminate de oțel, vehicule speciale, vagoane-restaurant (la a căror montare sînt folosite piese importate din România), medicamente. Sîntem interesați în lărgirea schimburilor cu România vecină și prietenă. Pentru aceasta cred că beneficiarii ambelor țări trebuie să cunoască mai bine produsele reciproce de export. Un mijloc eficace în această cunoaștere este organizarea unui număr mai mare de expoziții atît în România cît și Ungaria și, de asemenea, participarea sporită a standurilor noastre la tîrgurile și expozițiile internaționale organizate la București și Budapesta".

M-am despărțit de adjunctul ministrului comerțului exterior al Ungariei reținînd urarea pentru o adîncire a colaborării economice între țările noastre.

Corespondență din New York de la Cristian Andreescu

Folosirea pașnică a spațiului extra-atmosferic

Între 15 și 18 octombrie, la sediul O.N.U. din New York au avut loc lucrările celei de-a XI-a sesiuni a Comitetului pentru folosirea pașnică a spațiului extra-atmosferic.

Desfășurîndu-se la puțină vreme după ce racheta sovietică Zond a făcut înconjurul Lunii spre a reveni apoi pe Pămînt, într-o zonă dinainte stabilită, și chiar în timp ce instalația americană Apollo-7, cu un echipaj de trei oameni la bord, făcea înconjurul Pămîntului de mai multe zile, lucrările Comitetului au purtat amprenta dinamicii cu care știința și tehnica se avîntă în tainele Cosmosului, în marea acțiune de folosire a acestuia spre binele umanității. Cît de mari și de promițătoare sînt avantajele pe care le oferă perspectiva aplicării științei și tehnicii spațiale la nevoile accelerării progresului uman o arată concluziile valoroase ale primei conferințe internaționale O.N.U. cu privire la explorarea și folosirea pașnică a spațiului extra-atmosferic (Viena, august 1968), concluzii care au constituit principala temă de dezbateri a sesiunii Comitetului. În discuțiile care au avut loc cu acest prilej au fost subliniate din nou, ca și la Viena, avantajele practice ce pot fi obținute din cercetarea și explorarea spațială datorită realizărilor științei și tehnicii contemporane, precum și măsura în care țările nespațiale, în special statele în curs de dezvoltare, pot beneficia de aceste avantaje, îndeosebi în domeniile învățămîntului și dezvoltării.

Folosirea, pe o scară tot mai largă, a sateliților artificiali, în domeniul telecomunicațiilor, al meteorologiei și navigației aeriene și maritime, arată deja posibilitățile ample pe care știința și tehnica spațială le pot oferi în perspectivă în înlesnirea transmisiunilor de radio și televiziune și a convorbirilor telefonice la distanțe mari, în prevestirea cu exactitate a timpului, în dirijarea precisă a traficului aerian și maritim în continuă dezvoltare, în efectuarea de prospecțiuni geologice etc.

Pe această linie, delegațiile Suediei și Canadei au propus, în cursul sesiunii comitetului, înființarea unui grup de lucru, format din specialiști ai statelor membre ale Comitetului pentru folosirea pașnică a spațiului extra-atmosferic, care să studieze posibilitățile tehnice de realizare a comunicațiilor prin transmisiuni directe din sateliți. Studiul ar trebui să cuprindă, de asemenea, evoluția actuală și de perspectivă a tehnicii în acest domeniu, precum și implicațiile pe plan social, cultural și juridic al creării unor sisteme de comunicații bazate pe transmisiuni directe din sateliți.

Cu același prilej, delegația Indiei a propus constituirea unui mic grup consultativ care să recomande acțiuni cu privire la organizarea unor reuniuni anuale de experți în domeniul explorărilor spațiale, acordarea de burse și altă asistență tehnică pentru pregătirea de cadre naționale, trimiterea, la cerere, a unor misiuni de experți în țările cu programe mai modeste de cercetări spațiale.

Luînd cuvîntul în cadrul dezbaterilor generale, reprezentantul român Gheorghe Diaconescu, care este și vicepreședinte al Comitetului pentru folosirea pașnică a spațiului extra-atmosferic, subliniind preocupările României în ce privește cercetarea spațială și importanța atribuită de noi promovării cooperării internaționale în acest domeniu, a arătat, printre altele, că propunerile prezentate de către delegațiile Indiei, Suediei și Canadei, propuneri pe care noi le studiem cu un foarte mare interes, sînt o dovadă a hotărîrii guvernelor de a nu lăsa fără urmări practice bogatele concluzii ale conferinței de la Viena, cu privire la exploatarea și folosirea pașnică a spațiului extra-atmosferic. Vorbitorul român și-a exprimat speranța că în cursul discutării problemelor spațiului cosmic la actuala sesiune a Adunării Generale vor fi formulate și alte propuneri avînd la bază învățămintele Conferinței de la Viena.

Cel de al doilea subiect de dezbateri al sesiunii din 15—19 octombrie a fost discutarea raportului subcomitetului juridic al Comitetului pentru folosirea pașnică a spațiului extra-atmosferic asupra progresului realizat în elaborarea unui proiect de convenție internațională cu privire la răspunderea pentru daunele cauzate de obiecte lansate în spațiul extra-atmosferic. În baza unei rezoluții adoptate de Adunarea Generală a O.N.U. la cea de a XXII-a sesiune a sa, proiectul acestei convenții urma să fie elaborat acum, spre a fi supus spre aprobare actualei sesiuni a Adunării Generale. Din cauza unor deosebiri de păreri însă, proiectul de convenție nu a putut fi elaborat în întregime. În cursul discuțiilor din Comitet, numeroase delegații au arătat că, după încheierea cu un an în urmă a convenției cu privire la salvarea astronauților, reîntoarcerea acestora și restituirea obiectelor lansate în spațiul extra-atmosferic se impun cu urgență, instrumentele în cauză reprezentînd „două fețe ale aceleiași medalii".

Marți 22 octombrie, într-o ședință specială prezidată de reprezentantul român Gheorghe Diaconescu, a avut loc alegerea noului președinte al Comitetului pentru folosirea pașnică a spațiului extra-atmosferic în persoana ambasadorului Heinrich Haymerle, reprezentantul permanent al Austriei pe lîngă Națiunile Unite. Fostul președinte al Comitetului dr. Kurt Waldheim, și-a prezentat demisia în legătură cu numirea sa în funcția de ministru de externe al Austriei.

New York, 22 octombrie

JUAN BOSCH în vizită la redacție

Juan Bosch, președintele Partidului Revoluționar Dominican, ne-a vizitat recent țara la invitația Institutului român pentru relații culturale cu străinătatea. La începutul acestei săptămîni, dl Bosch a fost primit de tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Cu prilejul șederii în România, domnia sa a avut amabilitatea de a răspunde invitației de a fi oaspete al redacției revistei „Lumea". Juan Bosch, remarcabil om politic latino-american, este actualul președinte al Partidului Revoluționar Dominican și, în același timp, fondatorul lui. În vîrstă de 59 de ani (s-a născut în 1909, la Rio Verde, provincia La Vega) dl Bosch părăsește, în 1936, Republica Dominicană, unde dictatura lui Leonidas Trujillo făcea imposibilă rămînerea sa în țară. După aproape douăzeci și cinci de ani de exil, Juan Bosch se reîntoarce în țară și cîștigă, la 20 decembrie 1962, primele alegeri libere pentru președinție după circa 38 de ani. Mandatul său este, însă, foarte scurt. Somat de militari să demisioneze — i se imputa, printre altele, elaborarea unei noi constituții, cea mai liberală pe care a cunoscut-o Republica Dominicană — este nevoit încă o dată să ia drumul exilului, după lovitura de stat a Juntei militare care preia puterea la 24 septembrie 1963. Candidează apoi la ultimele alegeri din 1966, dar cîștigă Joaquin Balaguer, favoritul Washingtonului. În prezent domnia sa trăiește în Europa.

Prezență impunătoare, a cărei personalitate depășește granițele Republicii Dominicane, dl Bosch comunică imediat măsura îndelungatei experiențe politice pe care i-au dat-o anii de activitate neîntreruptă pentru progresul și propășirea acestui popor latino-american. Între preocupările sale zilnice de om politic și cursurile ținute la Institutul de Științe Politice din San José, Costa Rica, Juan Bosch a găsit timp să împărtășească în scris din această experiență : „Trujillo : cauzele unei tiranii fără seamăn", „Criza democrației americane în Republica Dominicană" sînt cîteva din volumele care s-au adăugat operelor literare din tinerețe.

Convorbirea avută cu domnia sa a adăugat elemente noi cunoștințelor despre lupta popoarelor latino-americane pentru progres și independență, a adus informații din sursă directă despre realitățile concrete ale vieții Republicii Dominicane.

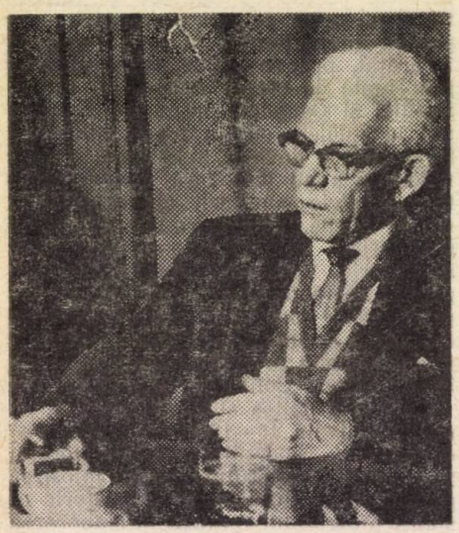

„Primele cuvinte pe care aș dori să vi le adresez — ne-a spus dl Bosch — sînt de mulțumire pentru căldura și cordialitatea care, de altfel, m-au însoțit pretutindeni. Le-am simțit și mă bucur cu atît mai mult cu cît, au trecut deja trei ani de atunci, știu că țării mele i-ați dedicat, în 1965 și după aceea, multe pagini încurajatoare". *Problema dominicană, despre care îl rugăm pe dl Bosch să ne vorbească pentru început, este examinată de domnia sa ca o componentă a contextului politic și economic latino-american. Așa-numita „lume a treia", și respectiv America Latină ca parte a ei, cunoaște aceeași trăsătură comună : lupta pentru depășirea subdezvoltării. Există, însă, inevitabil, elemente care disting diferitele regiuni și pe care Juan Bosch le identifică, în cazul Americii Latine, cu aspirațiile vădite ale popoarelor ei de a ajunge și a egala, în cele din urmă, ritmul și nivelul de dezvoltare al țărilor avansate. Fire vivace, punînd multă pasiune în prezentarea problemelor complexe ale continentului latino-american, dl Juan Bosch apare — cînd în ipostaza cercetătorului care aduce la lumină cifre, date și fapte ilustrînd situația țărilor de la sud de Rio Grande, cînd cu preocuparea omului politic, legat de eforturile pentru schimbarea stărilor de lucruri existente.*

„Popoarele latino-americane au aceleași aspirații comune, în sensul că ajung să cunoască progresele lumii contemporane și doresc să beneficieze, la rîndul lor, de avantajele care decurg de aici. Într-un cuvînt, există o tendință foarte evidentă, poate mai evidentă pe continentul nostru, de a micșora, treaptă cu treaptă, distanța față de cuceririle lumii moderne dezvoltate". *Dl Bosch se referă, în acest sens, la dezvoltarea economică a Mexicului, unde,* „afirmarea burgheziei naționale a impulsionat dezvoltarea capitalistă. Din anumite puncte de vedere — *spune dl Juan Bosch* — situația este asemănătoare și în Chile și Venezuela. Încă spre finele secolului trecut, s-a format în Chile o burghezie națională care-și menține puterea fără a ajunge la tiranie. Costa Rica, pe de altă parte, a reușit în ultimii ani să stabilească un ritm de dezvoltare tot mai încurajator. De altfel, se cunosc tradițiile democratice foarte vechi ale acestei țări care-și au rolul lor, de loc neglijabil, în faptul că astăzi Costa Rica are una dintre cele mai dinamice economii din America Latină."

Ultimul exemplu sugerează o întrebare de la care continuă firul discuției noastre : Cum se explică instabilitatea din unele țări latino-americane, recentele lovituri de stat — din Peru și Panama ? Cunoscut specialist în problemele social-politice latino-americane și cu o viziune proprie asupra lor, dl Juan Bosch ne spune că „în unele țări, unde burghezia nu e suficient de puternică, puterea aparține oligarhiei ; este vorba de o alianță a marilor industriași, comercianți, proprietari de pămînturi — cărora li se adaugă sprijinul nord-american — forțe aflate uneori într-o acerbă luptă pentru putere. Aici trebuie căutate, aici se găsesc la urma urmei adevăratele cauze ale loviturilor de stat. În principal așa stau lucrurile. Diversitatea de interese, ajunsă la un punct nevralgic, declanșează, de multe ori, confruntări de acest gen. Dar bineînțeles situația trebuie privită de la caz la caz". *Părerea d-lui Bosch este că* „uneori, și diversitatea partidelor joacă un rol în această conjunctură. Există o serie de partide ale micii burghezii care — deseori înclină spre dreapta, sub influența nord-americană. Există, totuși, unele care tind sau au tins spre transformări reale".

— *Vă referiți, poate, și la cazul partidului Mișcarea Națională Revoluționară din Bolivia, condus de Paz Estenssoro.*

— Da, Estenssoro reușise să răspundă, în parte, unor revendicări populare.

Convorbirea cu Juan Bosch revine asupra problemelor privind situația economică, asigurarea existenței cotidiene a continentului de la sud de Rio Grande : „Nu e greu de presupus permanenta contradicție între ceea ce dorește, pe de o parte, oligarhia, burghezia și capitalul nord-american, și, de cealaltă, — poporul. O neconcordanță se manifestă, de asemenea, între năzuințe și posibilitățile de realizare, deoarece — este un lucru cunoscut — continentul nostru duce o lipsă acută de capitaluri".

— *Ceea ce constituie, probabil, chiar unul din motivele prezenței crescînde a investițiilor nord-americane.*

— Bineînțeles. Ele perpetuează sub cele mai diverse forme influența economică a Statelor Unite în America Latină.

Dl Bosch ne explică, de exemplu, că în 1957 și cîțiva ani după aceea, a avut loc o oarecare retragere a capitalurilor nord-americane de pe piața externă. Ca urmare, în America Latină a început un proces de „decapitalizare", de retragere a capitalului străin, care se plasa acum în interiorul Statelor Unite sau pe piețe foarte sigure (în orice caz mai sigure ca în unele zone latino-americane, unde perspectivele unor orientări politice de stînga îngrijorau monopolurile nord-americane). „O scădere a volumului capitalurilor nu a

însemnat, bineînțeles, o reducere a influenței economice a Statelor Unite. Am în acest sens propria mea experiență de președinte", *ține să sublinieze dl Bosch.*

— *La ce vă referiți ?*

— La faptul că pentru păstrarea acestei influențe Statele Unite au găsit soluția „alianței". În plus, au numit-o „pentru progres" și nu știu de ce. Apare tot mai limpede că „pentru" ascunde în fond „contra" progresului.

— *De fapt, încă de acum patru ani, ați considerat-o un eșec.*

Pe masă se află cartea d-lui Bosch „Criza democrației americane în Republica Dominicană", apărută în 1964, unde capitolul „Alianța pentru Progres" începe astfel : „Cînd un ziarist american mă întreabă ce cred despre «Alianța pentru Progres», îi răspund printr-o altă întrebare : Puteți să-mi spuneți ce este alianța și cu ce se ocupă ea ?... Răspunsul ar putea părea cinic, dar fapt este că eu, președinte ales al unei țări din America Latină, n-aș putea să-i explic cuiva ce beneficii obținem prin această alianță".

Dl Bosch ne promite că ne va da chiar „un exemplu concret al sistemului de lucru practicat de Alianță în Republica Dominicană". *Dar mai înainte ne prezintă cîteva aspecte ale situației actuale din economia Americii Latine :* „Continentul nostru înregistrează cel mai înalt ritm din lume de creștere a populației, ritm care îl depășește pe cel al producției. Proporția este de 2,5 la 1,5. Vă dați seama ce consecințe are acest fapt ? Întîmpinăm în general dificultățile care decurg din subdezvoltare. Pe piața americană produsele noastre de export, în special materii prime, se vînd la prețuri foarte mici. Scăderea constantă a prețurilor provoacă, din 1965, de exemplu, o pierdere anuală de două miliarde de dolari. Întreținem, pe de altă parte, armate care consumă echipament străin și care sînt din această cauză foarte costisitoare — tot aproape două miliarde de dolari pe an. Trebuie să vă spun că în raport cu actuala creștere a populației, se crede că în anul 2 000 în America Latină vor trăi aproximativ 600—650 milioane de oameni. Or, pentru a păstra în anul 2000 cel puțin actualul nivel de existență, și acesta destul de slab, ar fi necesare în următorii 25 de ani, o dublare și o puternică diversificare a producției.

Contradicțiile de care am vorbit dau naștere unei situații extrem de explozive pentru că, oricît s-ar încerca, problemele nu-și găsesc o soluționare pe calea capitalistă, *subliniază dl Bosch.* În unele țări situația este foarte încordată, ca în Guatemala ; iar în Republica Dominicană tensiunea este și mai mare..."

— *Cum stau lucrurile acum în Republica Dominicană ? Cum a evoluat în ultimii ani situația de acolo ?*

Deși plecat din Republica Dominicană, dl Bosch, președintele Partidului Revoluționar Dominican, unul din cele mai puternice partide din țară, urmărește cu atenție evoluția situației politice din patria sa, cunoaște îndeaproape problemele ei.

„Actualul guvern, destul de slab, — *spune dl Bosch* — este supus armatei — aceasta la rîndul ei este subordonată Statelor Unite. Guvernul nu reușește să normalizeze cîtuși de puțin situația economiei. Din 800 000 de adulți, jumătate nu au de lucru. Să nu înțelegeți prin asta că și-au pierdut locul de muncă. Nu, nu l-au avut niciodată. Depindem economicește de Statele Unite, a căror influență a crescut în ultimii ani. În primele luni ale guvernării lui Balaguer, ambasadorul nord-american participa la toate ședințele guvernului. Se ajunsese pînă acolo, încît el era cel care comunica presei și radioului ce și cum s-a discutat."

Dl Bosch revine apoi la problemele Alianței pentru Progres, „adevărat instrument diabolic al influenței nord-americane". *Dl Bosch dă un exemplu care ilustrează mecanismul funcționării acestei instituții.* „Guvernul dominican a solicitat, de pildă, Alianței un împrumut pentru lărgirea sistemului de irigații. Dar orice plan trebuie aprobat de tehnicienii nord-americani. Ca urmare, cererea dominicană a fost analizată, mai bine zis tergiversată, vreme îndelungată. Americanii au ajuns apoi la concluzia că trebuie modificată întreaga lege a irigațiilor, în sensul creșterii prețurilor la consumul de apă. Reforma nu urmărește decît să servească interese pro nord-americane : pentru marii moșieri care dețin 70 la sută din pămînturi, noul regim de plăți se dovedește foarte avantajos, deoarece se plătește, indiferent de suprafață, o anumită cotă fixă. Procesul continuă : guvernul, ascultător, acceptă. Ajutorul nu se acordă în bani, ci în credite pentru comercianții dominicani, cu care acestia cumpără mărfuri în S.U.A. Creditele se acordă în pesos, plata lor se face, însă, în dolari."

— *Recent Statele Unite și-au redus fondurile alocate Alianței. Gallo Plaza, secretarul general al O.S.A., spunea chiar că această hotărîre pune sub semnul întrebării existența însăși a organizației.*

— Încă nu. A mai rămas aproximativ un dolar pe cap de locuitor, răspunde dl Bosch, cu un zîmbet ironic.

„Noi — *și interlocutorul nostru se referă la partidul al cărui lider este* — explicăm maselor toate acestea. Le arătăm că nu este posibilă o dezvoltare fără independență națională, în cadrul căreia să putem actiona în folosul poporului nostru. Lupta este dură, împotriva unei forțe puternice. Dar nu există decît o cale — lupta. Pentru luptă militează P.R.D., partid cu bază largă de masă, respectat în Republica Dominicană, cu mulți adepți în rîndul tineretului".

Timpul se scurge pe nesimțite. Cele două ore trecuseră de mult și încă nu discutasem nimic despre bogata activitate publicistică în domeniul politic și literar al interlocutorului nostru, activitate cunoscută în toată lumea.

— *Ultimele dv. lucrări...*

— Au apărut recent «Pentagonismul, substitut al imperialismului», din care am plăcerea să vă pot lăsa un volum, și «Structura socială a Republicii Dominicane — istorie și interpretări». Am scris apoi circa 400 de pagini, într-un volum despre regiunea Caraibilor. Ca proiecte — intenționez să scriu o carte despre «lumea a treia», alta despre țările socialiste. După cum vedeți, scriu mai mult literatură politică. Mi se par mai urgente azi problemele în acest domeniu. Am fost întotdeauna ceea ce se numește „un escritor comprometido" (scriitor angajat). Voi scrie și despre țara dv. o serie de articole care vor face parte din volumul amintit. Impresiile sînt foarte puternice : trăiți un proces de acumulare extraordinară în economie, cultură, conștiință".

Anca VOICAN

reflector

O DECLARAȚIE A GUVERNULUI R.D.G.

Agenția de presă A.D.N. a difuzat zilele acestea textul declarației adresată de guvernul R.D.G. celei de a XXIII-a sesiuni a Adunării Generale a O.N.U., cu privire la condamnarea criminalilor de război și a persoanelor care au comis crime împotriva umanității. Între altele, declarația afirmă : „Guvernul R.D.G. este în întregime de acord cu principiul urmăririi fără termen și pedepsirii tuturor crimelor de război și criminalilor împotriva umanității. Această normă obligatorie a dreptului internațional nu trebuie limitată nicidecum în ce privește eficiența sa. Guvernul R.D.G. reafirmă încă o dată punctul său de vedere că urmărirea fără termen a tuturor crimelor naziste și de război constituie o premisă esențială pentru preîntîmpinarea unor astfel de crime pe viitor și aduce astfel o contribuție importantă la asigurarea păcii. Guvernul se declară gata să se alăture cît de curînd posibil convenției cu privire la neprescrierea crimelor de război și a crimelor împotriva umanității".

În continuare, declarația guvernului R.D.G. subliniază că, respectînd strict principiul neprescrierii crimelor naziste și de război, în ultimul timp au fost dați în judecată în R.D.G. și condamnați cîțiva criminali de război naziști, care, timp de peste 20 de ani, s-au sustras de la punerea lor sub urmărire, între care Rudolf Zimmermann, colaborator al siguranței fsaciste, care a comis crime de război și crime împotriva umanității în rîndul populației civile poloneze.

Documentul citat arată în continuare : „Guvernul R.D.G. consideră de datoria sa să atragă încă o dată atenția Adunării Generale a O.N.U. asupra faptului că, spre deosebire de aceasta, guvernul R.F.G. refuză din principiu să respecte obligațiile care îi revin, din punctul de vedere al dreptului internațional, în ce privește punerea sub urmărire și pedepsirea crimelor naziste și de război".

MISIUNE LA WASHINGTON

Regimul militar, instaurat recent la Ciudad de Panama, și președintele Arias, răsturnat prin lovitura de stat de acum două săptămîni, au hotărît, fiecare, să-și trimită reprezentanți la Washington. Aceștia vor trebui să pledeze în fața Organizației Statelor Americane pentru cauza fiecăreia din cele două părți. Regimul colonelului José Pistarini i-a însărcinat cu această misiune pe Aquilino Boyd, fost delegat al statului Panama la Organizația Națiunilor Unite, pe Narciso Garay, unul din foștii rectori ai Universității, și pe Roberto Aleman, diplomat. Numele celor trei persoane desemnate de președintele Arias — care se află încă refugiat în zona Canalului — nu au fost comunicate.

În prezent, în țară, în ciuda apelurilor la rezistență lansate de președintele înlăturat, situația se menține relativ calmă. În timpul nopții, avioane militare zboară incontinuu deasupra capitalei pentru a bruia emisiunile de radio din zona Canalului.

Pe de altă parte, la Ciudad de Panama, „Comitetul pentru drepturile civile", format recent, a dat publicității un comunicat în care declară că „lupta împotriva regimului militar continuă, cu toate măsurile disperate și demagogice" luate de junță. Comitetul se referă la semnarea unor decrete de blocare a prețului chiriilor și al articolelor de primă necesitate, ca și la anularea „decretului Mordaza" care interzicea manifestațiile studențești.

LUXEMBURG

Horia Liman

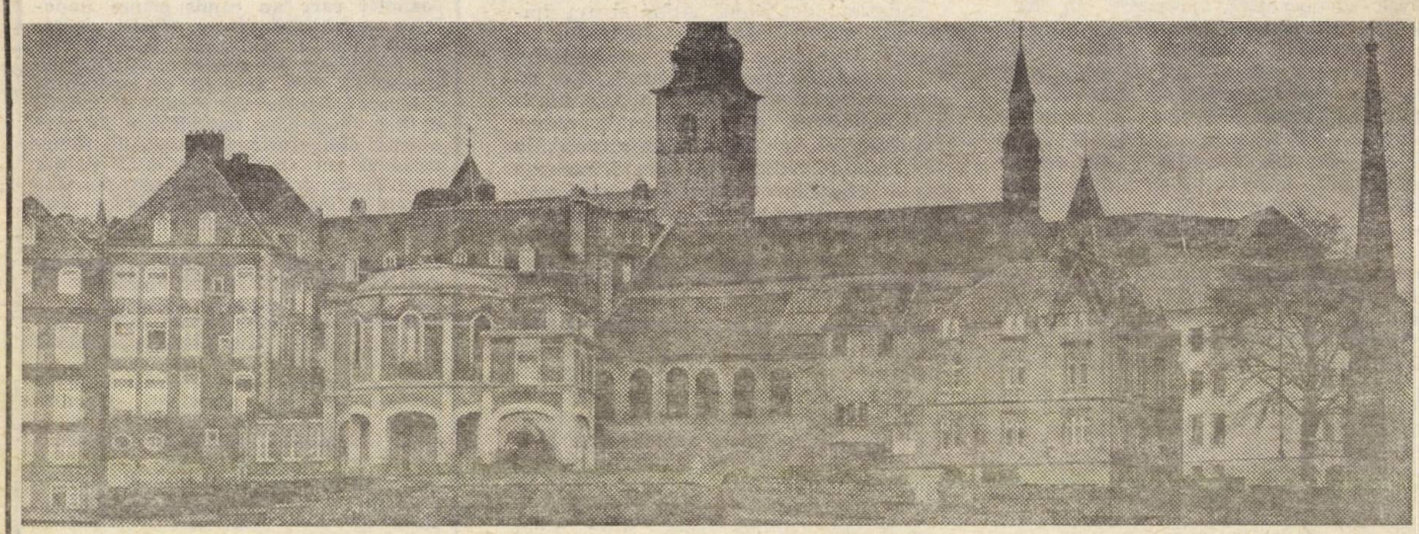

Clădiri tipice din vechiul Luxemburg, zidite pe marginea şanţului de apărare a cetăţii medievale

Domnul ministru m-a însoţit pînă la capătul scării şi s-a despărţit de mine strîngîndu-mi mîna cu afabilitate : „Să mai reveniţi. După cum aţi remarcat, la noi uşile sînt totdeauna deschise".

Cînd am ajuns în stradă, mi-am întors privirea spre sediul ministerului, chemat de susurul apei. În balcon, domnul ministru mă salută surîzînd, cu mîna stîngă ; în dreapta ţinea stropitoarea cu care-şi uda ghivecele de flori multicolore. Pe înserat, aşa se-ntîmplă cu regularitate. Este pauza grijii pentru flori. La ferestre, pe scări, în parcelele din faţa caselor, miliarde de flori zîmbesc trecătorului. Nicăieri nu vei întîlni atîtea flori, atîta exuberantă explozie de culori, ca aici. Ştiu eu, — poate chiar mai mult decît în Olanda şi Elveţia ! Luxemburgul este ţara florilor, a gazdelor calde, a seninătăţii filozofice.

Aş adăuga : o ţară a poeziei bucolice. Dar tabloul nu este numai idilic, în ciuda faptului că totul îţi surîde, în ciuda impresiei de pace eternă pe care ţi-o impune ritmul existenţei luxemburgheze. În fapt, pe peticul acesta de pămînt — 100 km de la un capăt pînă la celălalt şi 60 km în lărgime — ţi se-nfăţişează trei ţări distincte pe care le uneşte simţul armoniei.

În nord, un teren haotic : contrastele violente ale Ardenilor bătuţi de vînturi. O ţară austeră, cu un sol avar, cu o natură totodată sălbatică şi romantică : Oesling, sau — cum i se spune în pitoreasca limbă a luxemburghezilor — E'sleck. O linişte patetică stăpîneşte totul : stîncile aspre, văile cufundate în umbre misterioase, pădurile profunde ce se despletesc deasupra apelor, cheile înguste şi adînci fulgerate de lumina crudă a cerului adesea învolburat. Ca o prelungire a rocilor de gresie apar castelele din creştetul lor. Peste podul de piatră în arc nervos de la Esch-sur-Sûre, aproape de stînca masivă, se înalţă donjonul medieval în jurul căruia odihneşte burgul cu uliţele şerpuite. Pe colina Viandenului, castelul te întîmpină cu zidurile puternice, cu turnurile din care cuprinzi într-o singură privire înălţimile ondulate în depărtare, pădurile foşnitoare, cîmpia generoasă, valea Our-ului. Cum să te mire că furtunosul Victor Hugo a fost mereu şi mereu atras de meleagurile acestea, că — exilat din Franţa, expulzat din Belgia, tolerat de guvernul luxemburghez „cu condiţia să nu facă a se vorbi de el" — s-a refugiat aci, în casa unei vînzătoare de mărunţişuri, în faţa podului de peste Our ! ?

A trăit pe acest pămînt romantic, în umbra castelului, în umbra burgului medieval şi a zidului de apărare ce-l înconjura, a desenat, a scris tumultuosul său volum „L'année terrible" şi... a făcut, totuşi, să se vorbească despre el. Lîngă casa-muzeu, distrusă de război şi reconstruită după aceea, un mic hotel îi poartă numele. Acolo locuia Juliette Drouet, văduvă — la 18 ani — a unui comunard, cu care bătrînul bard, aproape septuagenar, se plimba, mînă în mînă, pe malul Our-ului. A iubit cu pasiune ţara aspră a Ardenilor, a iubit vulcanic Viandenul cu al său bătrîn şi falnic castel, cu o tînără şi ingenuă Juliette Drouet...

Cînd ieşi din văgăunile Ardenilor, te primeşte un peisaj cu linii calme, cu ondulări dulci, cu văi largi în care se-ntind covoarele păşunilor verzi cu holdele aurite şi cu viile parfumate. Este „Gutland" — ţara bună — cu pămîntul umed şi gras, cu ferme spaţioase şi calme în mijlocul ogoarelor de cereale şi al livezilor bogate brăzdate de apa lenevă a sinuoasei Alzette. Ne aflăm în sudul Luxemburgului, în ţara pămînturilor fertile contrastînd cu şisturile reci ale Ardenilor, în ţara planturoasă.

„Ţara bună" este Echternach, cu primăria construită în veacul al XII-lea, cu abaţia înălţată în mijlocul grădinilor sale, cu bazilica medievală numai galerii şi coloane, cu vechi locuinţe de patricieni, cu uliţe înguste furişîndu-se de-a lungul străvechiului meterez al fostei cetăţi.

„Ţara bună" este Diekirch, cu vestita lui bere şi nu mai puţin reputaţii raci, cu baluri de societate şi întreceri nautice.

„Ţara bună" este şi „Val des Meuniers", cu morile sale — aşa cum îl arată numele —, cu grotele săpate în stînci abrupte, cu cele „7 chei" sau „trecătorile lupilor", cu sutele şi sutele de forme uluitoare ale rocilor de gresie, cu cascade spumegînd, cu torentele peste care omul a aruncat punţi de lemn temerare — „Mica Elveţie", cum a fost botezată.

Dar „Ţara bună" este mai cu seamă fişia de pămînt roşu care mărgineşte sudul Marelui-Ducat — 50 km în lungime şi aproape 17 km în lărgime — de la Dudélange pînă la Rodange, trecînd prin Esch-sur-Alzette şi Differdange. În trecut, pe valea Alzettei se cultivau trandafiri. Cînd s-a descoperit însă că „fierul iese la suprafaţa pămîntului", tăietorii de pădure şi fermierii au devenit turnători şi oţelari. Azi, trei societăţi din valea Alzettei — Arbed, Hadir şi Metallurgique de Rodange — fac din Marele-Ducat al Luxemburgului al cincilea centru siderurgic de pe continentul nostru. Din acest „atelier al Europei" pornesc şine de cale ferată, tablă şi traverse pentru mine către ţările de pe ţărmurile Oceanului Atlantic, ale Oceanului Indian, ale Mediteranei. Dacă în urmă cu şase ani conjunctura siderurgiei s-a deteriorat, fenomenul nu afectează numai Luxemburgul. El a lovit toate ţările din vestul continentului. Metalurgia reprezintă, totuşi, 70 la sută din venitul naţional al Marelui-Ducat. Şi atîta vre-

me cît spre cerul grav al Rodange-ului și Differdange-ului se vor învolbura trîmbele de fum ale înaltelor furnale, valea Alzettei va continua să fie „Țara bună". Cel puțin pentru laminatele lui Arbed...

Un castel pe stînca Bouc — înalt piedestal de piatră dominînd o buclă a Alzettei, acolo unde rîul îmbrățișează apele Petrussei. În dreapta, în stînga, la poalele lui, o panoramă deconcertantă : Luxemburg, capitala Marelui-Ducat, spînzură deasupra unor stînci dramatice, parcă sfîșiate de uragane, sfidînd văile adînci, gîtuite, peste care fug 66 de poduri, înalte poduri de piatră, sau mărunte, cocîrjate, purtînd patina veacurilor. Privindu-le, nu te poți împiedica de a crede că sînt niște lungi excrescențe ale rocilor, ale bastioanelor și meterezelor de piatră care amintesc că aici s-a aflat „Gibraltarul Nordului" — bătrînă fortăreață inexpugnabilă la răscrucea drumurilor dintre sudul și nordul continentului, în calea tuturor armatelor imperiale.

Un oraș vechi, un oraș modern. Pe un zid al celui dintîi, o inscripție mîncată de furtunile vremii amintește că în urmă cu peste un mileniu pe locul acesta s-a aflat temutul cuib de piatră construit de Sigefroid, fratele mezin al contelui de Ardein : Lucilinburhuc. Numele vorbește de la sine : francii războinici botezau astfel turnurile lor de pază ridicate în calea dușmanilor. Un secol mai apoi avea să apară pentru întîia oară în documente titlul de Luxemburg, dinastie care a dat Europei împărați, imperiului habsburgic generali, iar Curții de la Viena pedagogi. Balanță între Franța și Germania, între două imperii și două evoluții istorice, a înscris în cronica bătrînului continent intrigi de familie, gustul otrăvii care punea capăt rivalităților, dar și gustul pentru arte și pentru libertate. În anul 1684, opt mii din cei 25 000 de ostași ai mareșalului Vauban au pierit luptînd împotriva a numai 4 000 de luxemburghezi apărători ai cetății de pe stînca Bouc. În 1687, cînd Ludovic al XIV-lea a venit să-și vadă „supușii", în escorta sa au putut fi văzuți nu numai miniștrii cabinetului său, ci și Boileau și Racine. Demnitatea obligă la respect.

„Balanța" luxemburgheză a fost greu încercată. Stavilă pe drumul de trecere dintre țările renane și cele din valea Rhônului, a căzut victimă antagonismelor ireconciliabile sau concilierilor care au sacrificat-o. În asfințitul veacului al XVIII-lea, cînd 130 000 de austrieci și prusaci au pornit să zdrobească Revoluția franceză, copitele cailor lor au călcat întîi Luxemburgul, pentru „a pedepsi simpatiile sale neo-france și revoluționare". 25 de ani mai tîrziu însă, Goethe avea să scrie despre acest „cel mai miraculos loc din lume", admirînd peisajul turmentat al orașului-fortăreață dar și capacitatea sa de a-și conserva integritatea etnică, integritatea națională.

Aici, sub stînca Bouc-ului, se află confluența Pétrussei cu apele Alzettei. Simbolică așezare geografică : Luxemburgul marchează un punct de joncțiune european, de joncțiune și de sinteză. Viaductele și podurile care leagă orașul modern de orașul vechi, meterezele puternice cățărate pe cornișe, întortocheatele ulițe din jurul Tîrgului peștilor, din cartierele de jos — Grund, și Clauseen, și Pfaffenthal — bătrînele Porți

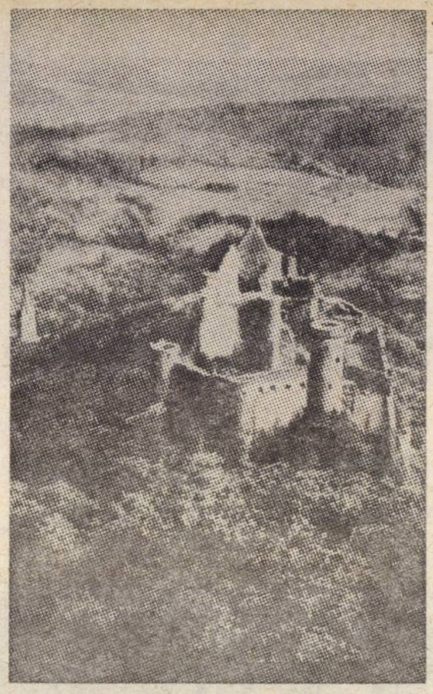

De pe ruinele castelului Vianden, din centrul ducatului de Luxemburg, se văd colinele împădurite, peisaj caracteristic al acestei țări

care l-au fermecat pe Goethe și au inspirat penelul lui Van der Meulen evocă romantismul evului mediu. Zbucnirea aceasta de piatră, de ape și de chei sălbatice parcă ar fi un colț din asprii și fantasticii Ardeni. Iar promenadele în terase deasupra văilor adînci, promenadele inundate de flori de pe locul fortăreței dărîmate în 1867 reflectă în miniatură Gutlandul exuberant. Capitala de pe Bouc este o a treia țară, o oglindă care concentrează în sine imaginea restului.

Goethe avea facultatea de a vedea dincolo de realitatea imediată. Miracolul Luxemburgului consta în a folosi o limbă cu rezonanțe germanice și a vehicula cultura franceză. În zorii zilei de 2 august 1914, cînd batalioanele kronprințului au invadat țara, ocupanții au aflat că toți luxemburghezii preferă limba franceză. Furia teutonă nu i-a putut disciplina : în ziua de 5 iunie 1917, întreaga țară a declarat grevă. Și există documente care atestă că Luxemburgul a jucat un rol esențial în prăbușirea ultimelor ofensive germane din 1918. Pe teritoriul său, Intelligence Service-ul făcea să apară un ziar agricol în al cărui „mercurial" se strecurau informații cifrate asupra poziției trupelor Reichului. Ziarul ajungea la destinație trecînd prin Elveția.

În noaptea de 9—10 mai 1940, forțele motorizate și parașutate ale Reichului hitlerist s-au revărsat asupra Marelui-Ducat. Un decret al gauleiterului Gustav Simon anunța începutul unei ere noi : dizolvarea partidelor politice și a tuturor asociațiilor, introducerea legilor rasiale de la Nürnberg, interzicerea limbii franceze. Toate numele de străzi au fost germanizate. A scăpat numai numele podului Prințul Adolphe, pentru... a nu-l leza, prin asociație, pe „führer". Luxemburghezii, de asemenea, prin asociație, au renunțat de a-i folosi numele. Podul Prințul Adolphe a devenit „Podul Prințului". Într-un ziar al vremii, un părinte își făcea autocritica : „Botezîndu-l pe fiul meu cu numele de Tom, am adus o gravă ofensă memoriei strămoșilor noștri. Dacă voi mai avea unul, îi voi da numele de Baldur". În dialectul luxemburghez **bal dur** se traduce prin „sînt sătul pînă peste cap"...

Vila Pauly — transformată în sediu al Gestapoului — gemea de ostateci. Lagărul de concentrare de la Hintzert devenise neîncăpător. Dar la recensămîntul organizat de Gustav Simon, populația n-a respectat ordinele sale. La rubrica „apartenența rasială și lingvistică", ea n-a răspuns „germană" — așa cum fusese obligată — ci „luxemburgheză". Gauleiterul a amenințat atunci că va deporta întreaga țară. Luxemburgul a răspuns printr-o grevă generală de 5 zile. Dintr-o populație de 250 000 de oameni, peste 30 000 au fost deportați, zvîrliți în închisori sau rechiziționați pentru munci forțate. 7 000 de luxemburghezi au pierit în Tagăre, peste 500 au fost executați. În pădurile Ardenilor, în minele abandonate, în fermele din satele „Țării bune", în pivnițele orașelor mișunau însă „oamenii rezistenței". S-au dovedit tot atît de curajoși pe cît erau de demni. Și comando-urile de SS trimise de Himmler au tremurat în fața micului popor de 250 000 de suflete, care sfida tribunalele naziste întrunite zi de zi să judece „crimele de separatism". Micul popor era un popor mare...

Rănile războiului s-au cicatrizat. La Rosport, la Esch-sur-Sure, două baraje și două centrale hidraulice asigură țării 1 435 milioane kWh energie electrică. „Pămîntul roșu" contrastează cu verdele parcului, la Esch-sur-Alzette. Minele la suprafață se întîlnesc cu coșurile uzinelor, la Belval și la Schifflange, cu ansamblurile de locuințe muncitorești la Differdange, la Rodange, la Obercorn, proaspăt răsărit dincolo de colinele Esch-ului. Luxemburgul produce 3 milioane tone de oțel pe an, iar laminorul de la Dudélange este unul dintre cele mai moderne din Europa.

În nord, în Ardeni, Wiltz este metropola tăbăcăriei. În Europa occidentală, n-are rival. Iar în valea Mosellei viile se cațără pe zidurile caselor și pe cornișe. La Grevenmacher și Ehnen, la Remerschen și Wormeldange, alături de urmele fortificațiilor medievale se află cramele vestite, pe care călătorul nu le poate ocoli. Aroma viilor Mosellei a fost cîntată de poeți încă din vremea cînd legiunile romane se abăteau pe aceste meleaguri.

Este drept, pe cerul Marelui-Ducat se adună, de la o vreme, nori întunecați : la Colmar-Berg a apărut „Good-Year" și pneurile sale. Fabrici străine, de materiale plastice, de produse chimice, de mașini agricole au răsărit în alte localități. Dar pe terasele vilelor, în sate ca și în orașe, oameni calmi continuă să-și facă partida lor de belotă și-și beau liniștiți berea sau lichiorul de coacăze negre. Din cînd în cînd, un cuvînt ininteligibil, în bizara limbă **letzburgesch,** punctează o fază mai „palpitantă". Din cînd în cînd salută din cap vreun călător străin, cu obișnuita lor curtoazie de neuitat. Și în jurul lor, văzduhul se îmbată de mirosul trandafirilor — vestiții trandafiri care fac ocolul lumii.

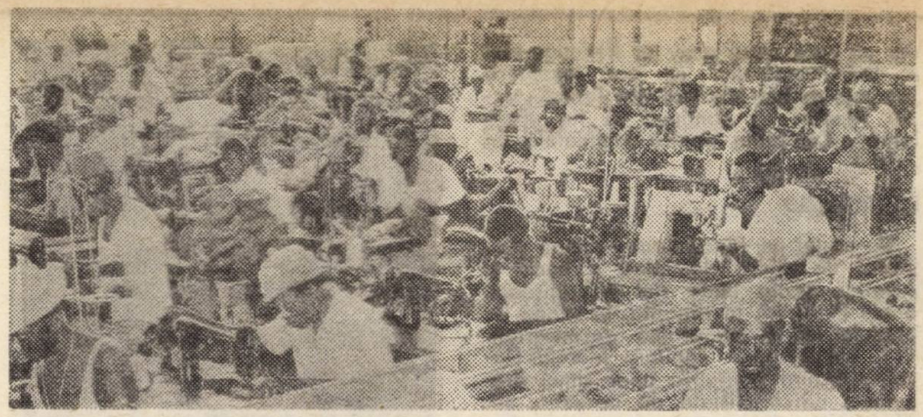

Într-o fabrică de încălțăminte, la Rufisque (Senegal)

AFRICA ŞI IMPERATIVELE DEZVOLTĂRII

Justin Mendy
redactor-şef al săptămînalului „Afrique Nouvelle" — Dakar

În statele devenite recent independente, cuvîntul-cheie este **dezvoltare.** Numeroasele conferinţe şi seminarii desfăşurate în ultimul timp, în special în Africa, au ca obiectiv ridicarea nivelului de trai al unor populaţii rămase foarte multă vreme în întuneric.

Economiile lăsate moştenire de fostele puteri coloniale din Africa nu au fost cîtuşi de puţin dintre cele mai înfloritoare. Deşi pretindea că urmăreşte să „civilizeze populaţiile sălbatice" din Africa şi din alte părţi ale lumii, sistemul colonial nu a avut, de fapt, ca scop principal decît asigurarea unei dezvoltări corespunzătoare propriilor interese. Statele colonizate în trecut suferă azi efectele acestei politici.

Monocultura — promovată de colonizator timp de două sau trei secole — constituie o moştenire nefastă, greu de lichidat azi dintr-o trăsătură de condei sau prin simple discursuri. Arahida în Senegal, cafeaua în Coasta de Fildeş, banana în Guineea deveniseră culturi „specializate" ale fiecăruia din aceste teritorii. O dată cu introducerea monedei, devenită unicul mijloc de a-şi procura alte articole, ţăranul african a fost nevoit să renunţe treptat la celelalte activităţi ale sale (cultura meiului şi pescuitul, de pildă) spre a se orienta în domeniul impus, pentru a putea să vîndă şi să-şi procure diferite articole necesare. Aşa s-a înrădăcinat o anumită mentalitate : „Bunicul meu a cultivat cutare produs, tatăl meu de asemenea, şi nu există motive ca eu să fac altfel". Acest obstacol în calea diversificării culturilor — obiectiv preconizat practic de toate guvernele africane actuale — nu poate fi depăşit într-o perioadă de 8—10 ani (timpul scurs de la dobîndirea independenţei), cu atît mai mult cu cît conducătorii politico-religioşi din societatea tradiţională africană fuseseră cîştigaţi de partea politicii de monocultură. De teamă ca interesele lor să nu fie compromise şi deci puterea lor să fie periclitată, aceşti feudali, cărora sistemul colonial le dădea o serie de garanţii, se opun oricăror reforme îndreptate spre îmbunătăţirea nivelului de trai al poporului, obiective care sînt în contradicţie cu interesele lor personale. Lucrul este valabil atît pentru foste colonii franceze cît şi pentru foste colonii britanice.

Muncitori agricoli la o fermă din Volta Superioară

În baza sistemului de administraţie directă (francez), comandantul îşi exercita în mod direct puterea asupra populaţiei africane. Dar existau, în acelaşi timp, structuri tradiţionale, de care trebuia să se ţină seama. Administratorul francez a ştiut perfect de bine fie să folosească forţa, atunci cînd era nevoie, pentru a lichida cutare sau cutare şef autohton incomod şi a-l înlocui eventual cu o marionetă, fie să utilizeze pe şeful care accepta să facă jocul ocupantului. Tîrgul era încheiat pe spinarea populaţiei, fapt ce avea să stînjenească pînă în zilele noastre procesul de dezvoltare început în noile state africane. În momentul de faţă, mulţi şefi tradiţionali, care se bucură, în acelaşi timp, de prerogative politice şi religioase, cer din partea guvernului garanţii solide şi uneori imediate (chiar de la un anotimp la altul) în ce priveşte introducerea (sau reintroducerea) unei noi culturi.

Sistemul britanic, cunoscut sub numele de „Indirect Rule" (administraţie indirectă), nu era mai bun ci, pur şi simplu, mai „practic" : ocupantul se sprijinea pe structurile administrative şi politice existente pentru a exploata cît mai mult populaţia. Rezultatul a fost acelaşi : impunerea într-un fel sau altul a unei anumite orientări economice, exclusiv în folosul ocupantului. Acesta avea grijă să asigure cercurilor conducătoare o anumită prosperitate, care îmbrăca adesea aspectul corupţiei.

Cunoscînd mentalitatea africană tradiţională, potrivit căreia şeful trebuie să fie atotputernic, e lesne de înţeles că supuşii s-au conformat directivelor unui şef, în acelaşi timp, politic, economic şi religios.

Diferitele organisme de dezvoltare înfiinţate acum şi care au rolul de a însufleţi campaniile pentru creşterea producţiei şi randamentului se lovesc deseori de această dificultate. Au fost înregistrate, însă, rezultate concludente ici şi colo în domeniul diversificării culturilor ; rămîne totuşi încă enorm de făcut. O dată cu trecerea anilor, vechile credinţe şi prejudecăţi vor dispare, lăsînd locul unor structuri sociale moderne.

CADRE INSUFICIENTE

Există, de asemenea, problema lipsei de cadre. Pentru însuşirea metodelor moderne în agricultură şi de creştere a vitelor sînt necesari oameni pregătiţi. Folosirea îngrăşămintelor, a fungicidelor, a plugului chiar (în unele regiuni), zootehnia etc. reclamă cadre care să cunoască metodele agricole moderne şi în stare să le transmită mai departe, în limba lor şi în mediul lor. Pregătirea de cadre rămîne una din sarcinile prioritare ale statelor africane. În lipsa unui personal autohton calificat, există aşa-

numita asistență tehnică. Nu putem trata pe de-a-ntregul această problemă dar, pentru nevoile articolului de față, ne vom mulțumi să sublinem cîteva aspecte ale ei, referitoare la dezvoltarea Africii.

Este neîndoielnic că Africa duce lipsă de cadre tehnice. În consecință, trebuie să le caute în altă parte. Din păcate, recrutarea lor este însoțită de tot felul de condiții din partea statelor care propun asistență, astfel încît însuși obiectivul ei este uneori denaturat. Se pune problema de a înzestra statele africane cu cadre străine — de care au nevoie, pînă cînd vor putea să-și formeze ele singure cadre.

Prima dificultate logică : statele care acordă asistență nu pot furniza tehnicieni decît în măsura în care posedă cadre disponibile în sectoarele respective. Uneori sînt trimise pe continentul african cadre puțin competente, care își încep experiența chiar la fața locului. De ce să nu se facă apel la un ajutor multilateral ? Motivul invocat este că metodele sînt diferite de la o țară la alta și că acest ajutor multilateral nu permite deci o armonizare. Ceea ce nu se spune de multe ori este că marea majoritate a statelor care acordă asistență consideră țările pe care le ajută drept „teritorii rezervate lor" și amenință uneori să-și retragă acest ajutor dacă țările respective fac apel și la o altă asistență.

De asemenea, uneori în mod conștient, africanii consideră că tehnica fostului colonizator este cea mai bună. Această mentalitate — de „colonizat" — există încă la unii africani. Ei consideră, de pildă, și acum că numai Franța și Marea Britanie ar poseda soluțiile. Totuși, nu se pot reproduce întocmai metodele unor societăți date, cu concepțiile lor, de către alte societăți adesea cu tradiții îndelungate și care s-au format în condiții istorice, psihologice și chiar geografice specifice. Iată de ce pentru intelectualii africani se impune o dublă analiză, care ar putea duce la o schimbare de mentalitate : dacă un african, după ce a făcut studii europene bazate exclusiv pe concepții europene, nu reușește să facă o selecție, să se desprindă de această optică europeană și să-și adapteze cunoștințele la lumea în care trăiește, acest african își poate condamna țara la o dependență veșnică.

De aceea, anumiți absolvenți universitari nu reușesc să accepte liniile africane trasate de guvernele lor și se exilează în Europa occidentală. Alții, dimpotrivă, reproșează guvernelor lor că nu sînt suficient de decolonizate și că trăiesc în epoca apusă a „negrului cel bun". Trebuie să avem curajul să spunem că acest argument nu este cu totul lipsit de temei. Mai există oameni care trăiesc în perioada anilor '40, în care obiectivul unor cercuri africane era să-și asimileze cultura Occidentului. Azi se fac eforturi pentru a insufla africanului un sentiment de mîndrie față de cultura lui. Dar mai există unii care au nostalgia erei coloniale.

Anumiți africani reproșează acestor colonizați ai spiritului cultul lor față de personalul tehnic provenit din țara fostă colonizatoare. Iată de ce ei nu pot tolera să fie „conduși" de tehnicieni străini, considerînd că au aceleași capacități ca ei, în special dacă au urmat aceeași școală și au făcut parte uneori din aceeași promoție.

Asistența tehnică a fost creată temporar. În consecință, nu se poate admite ca de la an la an efectivul ... se mențină sau să crească. Cheltuielile statului sporesc desigur, dar aceasta nu trebuie să constituie un pretext pentru recrutarea tot mai intensă a unor foști „colegi" europeni de universitate, în special atunci cînd există cadre autohtone. Trebuie să se înceapă prin folosirea acestora în sectoarele pentru care sînt specializate. „Omul potrivit la locul potrivit", spune dictonul. Apoi, și numai apoi, trebuie să se examineze ce cadre lipsesc. În caz contrar, economia unor țări africane va rămîne încă multă vreme în mîinile străinilor și va depinde de țările care acordă ajutor tehnic prin intermediul unor cetățeni ai lor avînd concepții specifice despre viață și despre mijloacele de a o îmbunătăți.

Dar cadrele singure nu sînt de ajuns. Trebuie să ai, de asemenea, mijloace financiare. Este recunoscut că țările africane dispun încă de capitaluri foarte limitate. În consecință, ele trebuie să facă apel la acelea din străinătate. Aici, de asemenea, există dificultăți : țările care acordă cel mai mare ajutor unui stat african își rezervă dreptul aproape exclusiv de a investi în acest stat, amenințînd în caz contrar să suspende „ajutorul". Apoi, există problema convertibilității monedelor, a concurenței și a garanțiilor cerute de statul african că investițiile nu vor pune sub semnul întrebării ordinea stabilită. În unele țări africane cu o populație foarte religioasă, se manifestă uneori neîncredere față de ceea ce provine din țări considerate drept „antireligioase". Trebuie spus că toate acestea se datoresc unui anumit curent de opinie, care nu dorește ca interese deja stabilite să fie puse sub semnul întrebării.

Uneori, dependența față de anumite țări care acordă asistență statelor africane îmbracă forme de „ajutor" condiționat. Este vorba de cazul în care, pentru un serviciu primit, o țară este obligată să cumpere anumite mărfuri de la țara care i-a acordat ajutorul, chiar dacă nu are nevoie de ele. Pentru țara care a acordat ajutorul, acesta este adesea un mijloc de a lichida stocuri perimate. De multe ori, „ajutorul" este însoțit de condiții politice.

Uneori, diferite puteri se înțeleg în dauna țărilor mici și încheie tranzacții din cele mai neverosimile. Țările africane trebuie să fie vigilente și să aibă capacitatea de a aprecia oportunitatea și condițiile ajutorului, respingînd acele condiții care ar pune în pericol integritatea și suveranitatea lor națională.

O altă piedică în calea dezvoltării rămîne cunoașterea insuficientă a bogățiilor disponibile. De la independență s-au făcut importante descoperiri de materii prime, pe care colonizatorul le-a neglijat — uneori în mod conștient — sau nu le-a exploatat. Astfel, în anumite foste teritorii coloniale, petrolul, în special, nu a fost exploatat de teamă ca piața mondială să nu fie saturată și ca trusturile să nu fie nevoite să reducă prețul benzinei. Azi, în unele țări africane, au fost create institute naționale de cercetări, iar pregătirea de cercetători se accelerează. Uneori, cu totul întîmplător, se descoperă bogății neașteptate ; astfel, recent, un țăran din Volta Superioară, calificată pînă în prezent drept țară deosebit de săracă, a descoperit un filon de aur, lung de șapte kilometri. Dezvoltarea țărilor recent eliberate îngrijorează numeroase țări capitaliste, de care economiile statelor africane depind încă destul de mult.

...pot fi trecute sub tăcere nici pie... guste pe care le constituie statele noastre actuale. Cu populații care nu depășesc adesea cîteva milioane locuitori, multe state africane întîmpină dificultăți în desfacerea produselor lor. De aceea, se impune o colaborare interafricană regională între state din aceeași zonă, pentru crearea unor piețe mai vaste. Lucrul este cu atît mai posibil cu cît nu există încă o adevărată concurență între produsele diferitelor state africane. Iată de ce se dezvoltă neîncetat organizații de colaborare economică : O.C.A.M. (Organizația de colaborare africană și malgașă), care cuprinde 14 state ; Comunitatea Africii de est, care cuprinde Kenya, Uganda și Tanzania ; U.D.E.A.C. (Uniunea vamală a statelor din Africa centrală), care cuprinde Congo-Brazzaville, Camerun și Ciad ; U.E.A.C. (Uniunea statelor din Africa centrală), care cuprinde Congo-Kinshasa Republica Africa Centrală și Ciad ; Consiliul Antantei, care cuprinde Coasta de Fildeș, Dahomey, Volta Superioară, Niger și Togo ; O.E.R.S. (Organizația statelor riverane ale Fluviului Senegal), care cuprinde Guineea, Mali, Mauritania și Senegal. Fără să mai vorbim de numeroasele acorduri comerciale bilaterale încheiate între statele africane, Comunitatea Africii de vest, ai cărei promotori sînt Liberia și Senegalul, se află încă în stare de proiect : în lunile următoare vom ști, probabil, ce formă va lua ea.

Nu putem trece în revistă dificultățile întîmpinate în dezvoltarea țărilor africane fără a vorbi de înrăutățirea în ultimii ani a condițiilor de schimb. Acest fenomen este criticat deseori de președintele Republicii Senegal, Léopold Senghor, ca și de numeroși alți lideri africani ; el a constituit obiectul dezbaterii a două conferințe mondiale care nu au fost încununate de prea mult succes (cea de la Geneva, din 1964, și cea de la Delhi în 1968) și a determinat înființarea, în cadrul O.N.U., a unui organism special denumit O.N.U.C.E.D., însărcinat cu problemele dezvoltării și comerțului internațional, condus de Raul Prebisch.

Despre ce este vorba ? Prețurile materiilor prime, în general singurele resurse ale țărilor slab dezvoltate, scad pe zi ce trece, în timp ce prețurile produselor fabricate cresc neîncetat. Astfel, așa cum declara președintele Senegalului, Senghor, țările slab dezvoltate sărăcesc continuu în timp ce țările dezvoltate se îmbogățesc continuu. Decalajul crește și, dacă nu se pune capăt acestei nedreptăți, nu vedem cum vor putea țările slab dezvoltate să supraviețuiască într-o lume în care se proclamă dreptul popoarelor de a se conduce ele însele.

■

Pe glob există societăți diverse și numeroase. Fiecare dintre ele are dreptul să supraviețuiască. Dar pentru a supraviețui trebuie să progresezi. Obstacolele presărate în calea progresului sînt numeroase și greu de depășit, însă ele pot fi învinse. Fiecare popor, în funcție de tradițiile și de istoria, de obiceiurile și de mentalitatea sa, are posibilitatea de a găsi calea necesară pentru a ajunge la un stadiu superior de dezvoltare. Nu există o soluție magică. Nu există o cale tip. A încerca să reproduci întocmai la tine acasă ceea ce este valabil pentru altul, înseamnă a-ți condamna țara să meargă pe un drum greșit.

Plenara C.C. al P.C.F.

La Ivry au avut loc recent lucrările Plenarei C.C. al P.C.F., care au ținut două zile. La sfîrșitul plenarei, C.C. al P.C.F. a dat publicității următorul comunicat :

„La 22 august C.C. a votat în unanimitate o rezoluție prin care dezaprobă intervenția militară a celor cinci țări socialiste în Cehoslovacia, subliniind în același timp voința P.C.F. de a face ceea ce depinde de el pentru a menține și întări legăturile sale de solidaritate cu P.C.U.S. și ansamblul partidelor frățești.

După această sesiune a C.C., tovarășa Jeanette Thorez Vermeersch a exprimat, în sînul Biroului Politic, o poziție divergentă și contradictorie. Declarînd, totodată, că ea este contra intervenției militare, ea a formulat pretexte tinzînd a o justifica și critici față de Biroul Politic și de C.C. care dezaprobă această intervenție. La 23 septembrie, ea a anunțat intenția ei de a demisiona din Biroul Politic.

Conform principiilor partidului care implică pentru fiecare militant dreptul de a păstra asupra unei probleme poziția pe care el o crede justă, sub rezerva de a aplica hotărîrile luate în mod democratic, secretarul general al partidului, mandatat de către Biroul Politic, a cerut tovarășei Jeanette Thorez Vermeersch în mai multe rînduri, să nu demisioneze. C.C. s-a pronunțat în același sens.

Totuși, după ce a participat la începutul lucrărilor C.C., tovarășa Jeanette Vermeersch, care nu a asistat la ședințele din 21 octombrie, a trimis secretarului general al partidului o scrisoare prin care ea demisionează din Biroul Politic și din C.C.

C.C., răspunzînd în unanimitate punctului de vedere al tovarășei Jeanette Thorez Vermeersch, ia act de demisia ei, pe care o consideră ca nejustificată.

Pe de altă parte, tovarășul Roger Garaudy, cu toate remarcile repetate care i-au fost făcute de către Biroul Politic și C.C. asupra necesității de a respecta principiile centralismului democratic, a încălcat aceste principii în ultima perioadă, publicînd o declarație personală care se îndepărtează de politica partidului.

Comitetul Central, aplicînd articolul 12 din Statutul partidului, exprimă un blam tovarășului Roger Garaudy și hotărăște să-l dea publicității. El înregistrează faptul că tovarășul Roger Garaudy, răspunzînd cererilor legitime ale Comitetului Central, își ia angajamentul de a se conforma de acum înainte principiilor care conduc viața și activitatea oricărui partid comunist. Comitetul Central va veghea ca acest angajament să fie respectat".

Plenara Comitetului Central al P.C.F. a adoptat, de asemenea, textul unei rezoluții în care se arată : „C.C. al P.C.F., întrunit în zilele de 20 și 21 octombrie la Ivry, aprobă în unanimitate raportul prezentat de tovarășul Gaston Plissonnier în numele Biroului Politic.

În rezoluția pe care a adoptat-o la 22 august, C.C. a expus motivele pentru care el a dezaprobat intervenția militară a celor cinci țări socialiste în Cehoslovacia. El confirmă în întregime termenii acestei rezoluții care a primit cea mai largă aprobare din partea organizațiilor partidului și în raport cu care, de la acea dată, C.C., Biroul Politic și secretarul general al partidului și-au desfășurat întreaga lor activitate în acest domeniu atît în partid cît și în fața opiniei publice. Comitetul Central și-a însușit inițiativa luată de Biroul Politic cu prilejul ședinței sale din 27 septembrie de a propune P.C.U.S. o întîlnire a celor două partide. Această propunere a fost acceptată de către P.C.U.S. ; întîlnirea va avea loc la 4 noiembrie.

Exprimînd acordul său unanim cu discursul și propunerile tovarășului W. Rochet, Comitetul Central consideră că obiectivul întîlnirii este de a permite o discuție sinceră — în cadrul căreia reprezentanții celor două partide vor exprima punctele lor de vedere — și de a sprijini lupta comună a P. C. Francez și a P.C.U.S. contra imperialismului, pentru pace, pentru democrație și socialism. P. C. Francez socotește că o divergență între partide frățești nu trebuie să pună piedici luptei lor comune pentru marile lor obiective.

După cum sublinia declarația Biroului Politic din 2 septembrie, P.C.F. este hotărît să continue să acționeze pentru întărirea mișcării comuniste internaționale și a relațiilor sale de prietenie și de solidaritate cu toate partidele frățești, îndeosebi cu P.C.U.S., pe baza egalității în drepturi, a libertății de acțiune a fiecărui partid, a internaționalismului proletar și a marxism-leninismului.

Comitetul Central dă mandat delegației sale să exprime, cu prilejul întîlnirii cu reprezentanții P.C.U.S., pozițiile sale de principiu față de evenimentele survenite în ultima perioadă și voința P.C.F. de a întări legăturile sale de prietenie și solidaritate cu P.C.U.S., de a dezvolta acțiunea lor comună pentru obiectivele vitale ale luptei antiimperialiste în Vietnam, în Europa, în Orientul Mijlociu și în lumea întreagă, de a crea condițiile cele mai favorabile convocării și succesului conferinței internaționale a partidelor comuniste și muncitorești.

Evoluția situației din Franța și din lume a confirmat în întregime linia politică definită de cel de-al XVIII-lea Congres al P.C.F. Comitetul Central cere militanților, organizațiilor partidului să studieze și să difuzeze mai larg în rîndurile oamenilor muncii ideile celui de-al XVIII-lea Congres și programul partidului. În marile lupte politice și ideologice din perioada actuală, el cheamă pe toți comuniștii să întărească unitatea rîndurilor lor, prin respectarea de către toți, indiferent de răspunderile lor, a normelor centralismului democratic.

Pentru a îmbunătăți și a aprofunda, conform celui de-al XVIII-lea Congres al partidului, programul său de luptă pentru democrație și socialism, Comitetul Central hotărăște să țină o nouă plenară într-un termen apropiat".

reflector

„FOREIGN AND COMMONWEALTH OFFICE"

Foreign Office — ministerul britanic al afacerilor externe — se va ocupa, în același timp, și de problemele Commonwealthului. Așa cum a anunțat premierul Harold Wilson, în Camera Comunelor, el se va numi „Foreign and Commonwealth Office" și va fi condus de Michael Stewart, în calitate de ministru al afacerilor externe și al Commonwealthului.

MINI-CAMERA T.V....

Compania „General-Electric" a realizat o cameră T.V. în miniatură, compusă din 2 părți — camera propriu-zisă și sistemele de control. Ea cîntărește în total 2 200 grame și folosește un curent de 12 volți. Grație sistemelor optice speciale, camera poate fi utilizată pînă la apusul soarelui fără a se recurge la intensificatori de imagine. Cu ajutorul unui intensificator, „mini-camera" dă rezultate și pe o lumină egală numai cu un sfert din cea produsă pe luna plină.

...ȘI MAXI-RECEPTOR T.V.

Firma „Sony" a construit un aparat de televiziune considerat a fi cel mai mare din lume. Este vorba de un televizor în culori, cu un ecran de 2,50 m și o înălțime de 1,50 m. În locul tubului catodic, ecranul e compus din 78000 tuburi, care transmit culorile albastru, roșu și verde.

ATMOSFERA OLIMPICĂ

Deși a 19-a Olimpiadă se apropie de încheiere, în capitala mexicană — și nu numai în capitală — s-a încetățenit o atmosferă festivă, ale cărei ecouri vor continua mult timp. Arborînd amplele lor sombreros, bărbați de toate vîrstele pot fi văzuți, în aceste zile însorite, pe treptele tribunelor, urmărind ultimele întreceri sportive.

Statisticile confirmă, de pe acum, că Olimpiada mexicană a bătut, ea însăși, toate recordurile mondiale de participare și, mai ales, de televiziune, rețeaua de reportaje „în direct" ajungînd să învăluie, în anumite zile, întregul glob terestru.

reflector

LA DA NANG — TULBURĂRI RASIALE

Baza americană navală de la Da Nang — Vietnamul de sud — a fost scena unor ciocniri între soldaţii americani de culoare şi cei albi. Incidentele n-au rămas fără urmări. Autorităţile militare americane fiind nevoite să instituie o serie de restricţii asupra personalului forţelor militare americane din această bază, arestînd chiar nouă soldaţi de culoare. Izbucnirea incidentelor nu este fără precedent : în 1966 au avut loc de asemenea tulburări care au dus la restricţii de acest gen.

CHARLES LINDBERGH ÎN JUNGLĂ

Celebrul aviator american Charles Lindbergh, eroul celui dintîi zbor direct peste Atlantic, de la New York la Paris (1927), nu a mai fost fotografiat de 15 ani. Timid şi rezervat, Lindbergh refuză orice publicitate în jurul persoanei sale şi fuge de fotoreporteri. Acum, însă, angajat într-o acţiune umanitară, pentru salvarea unor triburi de indieni puri, fără contact cu

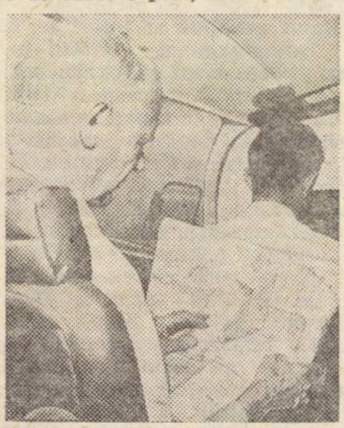

civilizaţia, aflaţi în adîncimile pădurilor braziliene, a consimţit să se lase fotografiat. El se află într-un avion care-l duce spre Parcul naţional brazilian, unde va instala un trib de indieni Tiriyos.

Lindbergh împlineşte, astfel, dorinţa postumă a fondatorului acestui parc, ziaristul, ambasadorul şi miliardarul brazilian, Francisco de Assis Chateaubriand Bandeira de Mello. El a proiectat parcul, în anul 1964, pe un teritoriu de 25 000 km pătraţi, numit Tumucumaque, situat în pădurile virgine ale Amazoniei. Aici vor fi adunate şi instalate, în condiţii naturale ameliorate, nu numai ultimele triburi de indieni, dar şi specii pe cale de dispariţie din fauna ecuatorială şi tropicală. Lindbergh este unul din conducătorii acestor acţiuni delicate şi pline de pericole.

PRIMA INIMĂ FURATĂ

Hoţii şi-au extins activitatea şi în domeniul operaţiunilor de transplantări de organe, care se fac în prezent în marile centre medicale ale lumii. „Premiera" respectivă s-a produs de curînd, în oraşul Lima, din Peru, unde a fost furată o inimă care fusese transplantată unei femei. Inima aceasta avea grefată pe ea două valvule. Operaţia n-a reuşit şi bolnava respectivă a decedat. Înainte de înhumare medicii au extras din cadavru inima „plantată", depunînd-o, spre păstrare, în seifurile speciale ale spitalului, de unde a dispărut, hoţii neputînd fi prinşi. Valoarea inimii furate : 1 800 de dolari, o valvulă gata grefată costînd 900 de dolari.

N.A.T.O.: de ce sesiune anticipată?

A doua sesiune din acest an a Consiliului ministerial atlantic, organism care după cum se ştie se întruneşte din şase în şase luni, va avea loc la Bruxelles şi fusese înscrisă pe agendele celor interesaţi pentru data de 18 decembrie. Reuniunea a fost însă grăbită cu o lună şi cîteva zile (existase chiar propunerea să fie convocată încă în cursul lui o'tombrie) : se va ţine în 14, 15 şi 16 n embrie. Mai exact, în 14 se vor întîlni miniştrii apărării din ţările participante la organizaţia militară integrată, zilele următoare fiind rezervate lucrărilor consiliului propriuzis, alcătuit din miniştrii de externe şi de finanţe ai membrilor alianţei — cărora, adaugă unele agenţii, li se vor alătura eventual şi anumiţi miniştri ai apărării. Hotărîrea calendaristică a fost luată şi pregătirea sesiunii are loc într-o caleidoscopică desfăşurare de călătorii, consfătuiri, declaraţii, ale unui număr apreciabil de notabilităţi civile şi militare ale coaliţiei.

Conducătorii N.A.T.O. au considerat că momentul ar fi propice pentru lansarea unei zgomotoase ofensive propagandistice. În vederea rezolvării acelor probleme despre care de multă vreme se scrie sub denumirea globală de „criza atlantică": decalajul crescînd dintre natura alianţei din 1949, întemeiată pe ideea unei lumi (în primul rînd a unei Europe) scindate în blocuri, şi tendinţele, din ce în ce mai afirmate, mai jalonate de realizări concrete, către cunoaştere reciprocă şi cooperare între ţări deosebite prin orînduirea lor social-politică ; incompatibilitatea materială dintre cheltuielile militare, pe care le implică obligaţiile de aceeaşi natură ale ţărilor membre, şi necesităţile dezvoltării lor economice, ceea ce în condiţiile actualei revoluţii tehnico-ştiinţifice este valabil şi pentru ţările larg industrializate ; tendinţele „centrifuge" pe care aceste ireconciliabile alternative le-au generat printre partenerii europeni ai Statelor Unite ; agravarea tendinţelor „centrifuge" după retragerea Franţei din organismele militare integrate şi, mai cu seamă, pe măsură ce se împuţinează filele de calendar pînă la scadenţa din 4 aprilie 1969. Începută prin articole de ziar, unele poate spontane, altele „inspirate", cum se spune cu un elegant eufemism profesional, prin declaraţii mai mult sau mai puţin angajante dincolo de persoana autorului, campania pentru reabilitarea alianţei atlantice şi dinamizarea emanaţiei ei militare, N.A.T.O., a escaladat, la începutul acestei luni, o dată cu discursul secretarului de stat al S.U.A., Dean Rusk, treptele tribunei Adunării Generale a Naţiunilor Unite. Chiar, sau mai cu seamă, în rîndurile aliaţilor atlantici, ai căror miniştri de externe fuseseră convocaţi pentru săptămîna următoare la o consfătuire, au apărut explicabile nelinişti. Cu mai bine de zece zile înainte, premierul canadian P. E. Trudeau comentase, de altfel, în mod public şi în aceşti termeni, o notă prin care S.U.A. evocau eventualitatea unei activizări imediate a sistemului N.A.T.O.: „Cînd guvernul Statelor Unite vorbeşte prin intermediul unuia dintre miniştrii săi, vorbeşte în propriul său nume şi nu implică obligaţii pentru nici o altă ţară. Opiniile S.U.A. sînt opiniile unui stat suveran, dar N.A.T.O. nu poate lua hotărîri decît conform normelor tratatului care reglementează această organizaţie".

Poate mai puţin din respect pentru normele invocate cît din preocuparea Washingtonului de a-şi asocia mai strîns partenerii pe plan moral şi a învinge rezistenţele lor pe planul sacrificiilor materiale, s-au succedat, în cascadă, de la începutul acestei luni : mai întîi, la Bruxelles, o şedinţă a reprezentanţilor permanenţi, apoi anunţata întîlnire de la New York — în propriile apartamente ale lui Dean Rusk, la hotelul „Waldorf-Astoria" —, a miniştrilor de externe, urmată de reuniunea la Bonn a celor şapte membri ai „grupului de planificare nucleară" (miniştrii apărării Statelor Unite, Marii Britanii, R. F. a Germaniei, Italiei, Danemarcei, Belgiei şi Greciei). În plus, au fost mobilizate toate organele, organismele şi organizaţiile care puteau aduce contribuţii operaţiei „relansaţi N.A.T.O. !": la Bruxelles o sesiune a parlamentarilor constituiţi în „Adunarea generală nord-atlantică", la Lisabona adunarea generală a „Asociaţiilor pentru tratatul atlantic" care, în fiecare din ţările membre, se îndeletniceşte cu popularizarea pe plan privat a alianţei, la Paris adunarea Uniunii Europei occidentale (cei 6 membri ai Pieţei comune, plus Marea Britanie). Neobosiţi pelerini pe drumurile vest-europene, secretarul general al alianţei, Manlio Brosio, şi comandantul suprem al organizaţiei ei militare, generalul Lemnitzer, au propovăduit din loc în loc că, după formula folosită de cel dintîi la Lisabona, N.A.T.O. „trebuie să pună accentul mai mult pe apărare decît pe destindere", cu toate variantele pe care aceasta le implică. Ocazional, au fost sprijiniţi în acest sens şi de ministrul american de resort, Clark Clifford, (cu prilejul reuniunii de la Bonn a „Grupului de planificare nucleară") şi de subsecretarul Departamentului de Stat, Nicholas Katzenbach, care, la Adunarea U.E.O., a invitat pe vest-europeni

să împartă cu S.U.A. în anii ce vin responsabilităţile (subînţeles: cheltuielile) şi, în acest scop, să-şi unească eforturile (subînţeles: să se accepte o dată intrarea Marii Britanii în Piaţa comună).

Şi, pentru că am pomenit de cheltuieli, oficialităţile atlantice de la Bruxelles „dezmint categoric — după cum relatează din capitala belgiană agenţia «France Presse» — informaţiile de presă de origine americană, potrivit cărora s-ar avea actualmente în vedere o creştere cu 15 la sută a cheltuielilor pentru apărarea Europei occidentale". Într-adevăr, alte surse vorbesc, mai nuanţat, de sporuri care s-ar situa între un minimum de 2,5 la sută şi un maximum de 15 la sută. Unde anume pe scara, destul de largă, a procentelor dintre 2,5 şi 15? Repartizat cum între parteneri? Poate că asemenea precizări depind şi de rezultatele campaniei propagandistice încă în plină desfăşurare. Căci hotărîrile cu privire la revizuirea strategiei atlantice sînt vechi de cel puţin un an (sesiunea de la Bruxelles a Consiliului ministerial atlantic — decembrie 1967 — a **oficializat** adoptarea doctrinei generalului Maxwell Taylor, în vigoare în S.U.A. de mai mulţi ani, a „ripostei flexibile", iar în momentul sesiunii de la Reykjavik — iunie 1968 — erau deja create organe de felul „Comitetului pentru apărarea nucleară" şi „Grupului de planificare nucleară", menite mai cu seamă să dea membrilor neposesori de asemenea arme sentimentul unei oarecari participări la implicaţiile noii concepţii strategice *). Un ziarist ale cărui teze sînt de cele mai multe ori contestabile, dar a cărui informaţie nu se poate tăgădui, Sebastian Haffner, comentează ironic afirmaţia din surse oficiale că „trebuie revizuită capacitatea de funcţionare politico-militară a N.A.T.O.": „Ca şi cum această revizuire nu ar fi avut loc de mult!"

A avut loc în sens opus curentului general către normalizarea relaţiilor între ţări cu sisteme social-politice diferite, către căutarea şi dezvoltarea intereselor comune, a încrederii reciproce şi cooperării. A avut loc în sens opus acestui curent — şi subminîndu-l. A avut loc în sens opus climatului de destindere care începea să se manifeste mai cu seamă în Europa — şi subminîndu-l. După sesiunea de la Reykjavik notam, nu fără amărăciune că, în timp ce Consiliul ministerial atlantic plus cîteva organisme special create amendau şi reamendau de un an şi jumătate „planul Harmel" — care-şi propunea dubla şi cel puţin ingrata sarcină de a nu irita pe marele aliat de peste ocean, dînd în acelaşi timp alianţei un chip mai puţin rebarbativ, mai puţin distonant în tendinţa cvasi-unanimă pe continentul european spre înţelegere —, experţii organizaţiei militare duceau o ocultă muncă paralelă de adaptare a concepţiilor ei strategice şi a dispozitivului ei militar la interesele agresive ale S.U.A. şi la datele războiului modern.

În ce fel?

În primul rînd, încercînd să substituie ceva golului creat prin retragerea Franţei din organismele militare integrate ale alianţei. Experţii subliniază că N.A.T.O. este astfel lipsit de un vast teritoriu indispensabil desfăşurării strategice, manevrelor, regrupărilor de trupe. Se pare că formulele de înlocuire sînt însă departe de a satisface pe autorii lor şi pe superiorii acestora, de vreme ce asupra Franţei se exercită acum ba „ofensiva surîsului", ba şantajul. Ministrul de externe Michel Debré pleacă la New York cu prilejul deschiderii sesiunii Adunării Generale a Naţiunilor Unite: „Le Figaro", vechi partizan al unor cît mai strînse legături cu S.U.A., se delectează enumerînd personalităţile pe care ministrul francez le-a întîlnit în vizita sa de trei zile la Washington (inclusiv, firește, preşedintele Johnson), înregistrează cu satisfacţie că, deşi divergenţele persistă, atmosfera discuţiilor a fost de „amicală sinceritate" şi se grăbeşte să întrevadă viitoare schimburi de păreri „adîncite" şi „mai frecvente ca în trecut". Trei zile mai tîrziu, la Lisabona, în faţa adunării la care ne-am mai referit, generalul Lemnitzer declară că „din punct de vedere militar, relaţiile alianţei atlantice cu Franţa au rămas ambigue", că, deşi pe diferite planuri Franţa se arată „cooperativă", dacă N.A.T.O. „nu va putea dispune de forţele terestre şi aeriene franceze, de instalaţiile franceze şi de drepturile de survol", aliaţii s-ar putea găsi „obligaţi să-şi folosească rezervele — inclusiv armele nucleare — într-un stadiu mai apropiat de începutul unui conflict". Douăzeci şi patru de ore mai tîrziu, apelul la unitate europeană lansat de N. Katzenbach se adresa tot Franţei, şi în legătură cu candidatura britanică la C.E.E., şi privind relaţiile militare cu ceilalţi „atlantici" — e drept, într-o formă mai... civilă. Dar, cazone sau civile, insistenţele sînt insistenţe şi ele traduc o stare de spirit. Comună, dacă mai trebuie precizat, Washingtonului şi forurilor conducătoare din N.A.T.O.

Şi nu e singurul lor izvor de îngrijorări. Ultimele două sesiuni ale consiliului ministerial au elaborat proiectul unui brîu aeronaval care să înconjoare Europa. La Bruxelles, a fost hotărîtă crearea unei asemenea formaţii pentru nordul Oceanului Atlantic: variantă nenucleară a vechii formule eşuate — „forţele multilaterale" — ea este alcătuită din unităţi ale S.U.A., Marii Britanii, R. F. a Germaniei, Olandei, Norvegiei şi Canadei. La Reykjavik s-au formulat recomandări cu privire la înjghebarea unei formaţii asemănătoare în Mediterană: flotei a 6-a americane ar urma să i se alăture unităţi britanice, italiene, greceşti şi turceşti. Pînă acum, Marea Britanie e singura care a hotărît să urmeze această recomandare — poate în nădejdea de a recupera sau consolida unele poziţii (Gibraltar, Malta). Or, deşi astăzi formaţia maritimă militară nou creată din Atlantic a desfăşurat în nordul Norvegiei o parte a importantelor manevre cunoscute sub numele „Expresul polar", deşi Danemarca a sfîrşit acum cîţiva ani prin a consimţi să constituie împreună cu R.F.G. comandamentul baltic — nu e mai puţin adevărat că opinia publică din aceste ţări este profund refractară pregătirilor războinice, că ideea retragerii din alianţa atlantică a găsit în ambele o destul de largă audienţă. În Mediterană, nu mai departe ca astă primăvară — ca o pregătire pentru sesiunea de la Reykjavik — presa turcă îşi amintea subit că se apropie a 20-a aniversare a tratatului atlantic şi momentul de a lua hotărîri. Observatorii descifrau trei curente: partizanii menţinerii situaţiei actuale — nici ieşire din alianţă, dar nici sporirea obligaţiilor; partizanii denunţării tratatului; partizanii unei menţineri a alianţei, dar în condiţii care să asigure ţării independenţa şi care să includă, în acelaşi sens, o revizuire a relaţiilor turco-americane.

Grecia, care este şi membră în „Grupul de planificare nucleară", şi-a exprimat recent, printr-un glas autorizat, „fidelitatea absolută" faţă de N.A.T.O.: primul ministru a făcut această declaraţie ziaristului american C. L. Sulzberger. Articolul acestuia în „International Herald Tribune" începe cu fraza: „Din toate guvernele care s-au perindat la Atena după cel de al doilea război mondial, actualul guvern grec corespunde cel mai puţin preferinţelor S.U.A., dar aceasta nu poate ascunde faptul că, astăzi, Grecia e mai importantă ca oricînd din punct de vedere strategic pentru S.U.A.". Şi către sfîrşit spune: „În orice caz, este timpul să privim tragedia contemporană a Greciei pe fundalul intereselor Statelor Unite...". În Italia, nu numai comuniştii şi P.S.I.U.P. se ridică împotriva primejdiilor pe care le implică pentru ţară şi pentru pace, în general, alianţa atlantică, structurile ei militare, dar pînă şi unul din curentele stîngii democrat-creştine a elaborat luna trecută un document programatic în care cere, între altele (şi e mult, dată fiind formaţia autorilor), „adaptarea pactului atlantic" la realităţile contemporane, dîndu-i-se „o orientare defensivă şi excluzînd din rîndurile lui ţările cu regim totalitar". În presa italiană, de altfel, se aminteşte cititorilor că, după 4 aprilie 1969, alianţa poate fi oricînd denunţată; că, în orice caz, după această dată, problema pactului atlantic trebuie să intre în dezbaterea parlamentului, deoarece „organul pentru consultări între părţi", despre care vorbeau cele 14 articole ale textului votat în 1949, s-a transformat, printr-o lungă serie de acorduri bilaterale secrete, într-un bloc militar ai cărui membri şi-au pierdut suveranitatea asupra unor porţiuni din propriul lor teritoriu; că „în douăzeci de ani de existenţă, N.A.T.O., mai cu seamă în Europa, s-a dovedit un «sistem de insecuritate colectivă»". („L'Unità").

După cum se vede, campania publicitară lansată de conducătorii ei în favoarea alianţei atlantice, într-un moment pe care l-au socotit prielnic, are meritul, nescontat de iniţiatori, de a demonstra, în primul rînd conştiinţei propriilor lor aliaţi, că toate „măsurile", „întăririle", „modernizările", pe care N.A.T.O. le reclamă, au avut loc — vorba lui Sebastian Haffner — de mult. Cît despre convocarea anticipată a sesiunii de sfîrşit de an, se pare că ea are drept scop mai cu seamă să scurteze răgazul de gîndire al celor interesaţi şi să le smulgă la repezeală, înainte de aprilie 1969, o prelungire automată cu cinci sau zece ani a tratatului. Ceea ce nu schimbă nimic nici în substanţa lui, nici în metodele prin care e impus, nici în perspectivele lui de viitor.

Florica ŞELMARU

---

*) Despre care „Nouvelles de l'OTAN" din ianuarie 1968 arăta că adaptează doctrina alianţei la „evoluţia politică, militară şi tehnologică" şi „prevede o gamă suplă şi echilibrată de riposte, clasice şi nucleare". În luna următoare, aceeaşi publicaţie aducea completarea că, în acest cadru, „aliaţii europeni care nu posedă arme nucleare (vor avea) să contribuie, în întreaga măsură a posibilului, la potenţialul clasic al N.A.T.O."

INDONEZIA: represiuni anti-democratice

La 3 octombrie, o știre lapidară a agenților de presă stîrnea un val de indignare în rîndul opiniei publice progresiste din întreaga lume: președintele Indoneziei, generalul Suharto, a respins recursul celor cinci lideri ai Partidului Comunist din Indonezia condamnați la moarte, printre care Sudisman, președintele secretariatului C.C. al Partidului Comunist din Indonezia, Njono, membru al Biroului Politic și prim-secretar al partidului în Djakarta, fost vicepreședinte al F.S.M., conducătorul, timp de mai mulți ani, al celei mai mari organizații sindicale din țară — „Federația centrală a oamenilor muncii din întreaga Indonezie" (S.O.B.S.I.), cu 3,5 milioane de membri. Ceilalți trei sînt: Wirjomartono, membru al C.C. și prim-secretar în Djogjakarta, Ruslan Kamaludin, secretar al C.C., și generalul Supardjo. Alte 17 persoane, printre care fostul ministru al afacerilor externe, Subandrio, și Omar Dhani, fost comandant al aviației, așteaptă zilele acestea hotărîrea șefului statului asupra condamnării lor.

Știrile acestea vin să confirme încă o dată represiunile la care sînt supuși de ani de zile comuniștii și toți ceilalți democrați indonezieni. În cei trei ani care au trecut de la evenimentele din 30 septembrie 1965, folosite drept pretext pentru represaliile dezlănțuite de forțele reacționare din țară, în Indonezia s-a instaurat o adevărată atmosferă de teroare, de reprimare a oricărei încercări de protest față de situația tragică spre care a fost împinsă întreaga țară. Deoarece guvernul generalului Suharto n-a izbutît să rezolve nici unul din „punctele nevralgice" ale Indoneziei: dezorganizarea economică și administrativă, creșterea costului vieții, șomajul, problema studențească etc., la numai un an după instaurarea „noii ordini", nemulțumirea populației a reizbucnit. În ciuda „ajutorului" economic obținut de Indonezia din partea unor state occidentale (800 milioane de mărci), mizeria și foametea s-au menținut. Folosindu-se de dificultățile țării, monopolurile străine s-au infiltrat tot mai puternic în economia ei. Din cele 342 milioane de dolari — suma capitalurilor străine investite din Indonezia, cea mai mare parte aparține S.U.A., interesate mai ales în exploatarea însemnatelor resurse de minereuri ale țării. În acest timp, ramuri importante ale economiei naționale sînt neglijate. Zeci de întreprinderi și-au închis porțile, sporind masa de șomeri și „semișomeri" — oameni care cîștigă cît să nu moară de foame ca hamali, vînzători ambulanți etc. 50 la sută din țărani nu posedă pămînt și sînt reduși practic la condiția de șerbi. Principala problemă — căreia guvernul nu poate să-i găsească rezolvarea — rămîne asigurarea alimentației necesare celor 110 milioane de oameni. Salariile se mențin foarte scăzute, în timp ce prețul alimentelor crește mereu. Numai în ultimele luni prețul orezului a crescut de 4 ori iar principalele bunuri de consum s-au scumpit cu 11 la sută.

Toate acestea se desfășoară în atmosfera unui nou val de arestări. Partidul Comunist din Indonezia a suferit mari pierderi după septembrie 1965, cînd au fost uciși 500 000 de comuniști și patrioți indonezieni. Starea de opresiune a fost menținută și întărită în toți acești ani. Mii de membri ai P.C.I. au fost azvîrliți în închisorile indoneziene, care, prin condițiile în care sînt ținuți și datorită torturilor la care sînt supuși deținuții, se spune că reeditează „Evul Mediu în plin secol XX". În aceste închisori zac azi circa 150 000 de persoane nejudecate.

În ciuda măsurilor represive luate de guvern, care au dus, printre altele, la crearea unui aparat polițist perfecționat de 65 000 de oameni, în multe colțuri ale țării, Sumatra, estul Jawei, vestul insulei Borneo, se asistă la o reactivizare a mișcării de partizani. Împotriva partizanilor indonezieni, rudimentar înarmați, se acționează cu aruncătoare de flăcări, sulf și dinamită. Cei care nu sînt uciși pe loc sînt prinși și aruncați în închisori. Anul acesta, în cadrul celei de-a douăsprezecea „„întîlniri" a comandanților de divizii și alte unități militare din Jawa, generalul Anur Mahmud a exprimat intenția conducerii militare de a aresta „cel puțin 70 la sută din participanții la mișcarea revoluționară". Aceasta după ce numai în Djakarta, cu cîteva săptămîni în urmă, fuseseră arestați 5 000 de membri sau oameni bănuiți a fi membri ai P.C.I.

În ziarele indoneziene știrile despre arestări abundă. Creșterea valului de reprimări îndreptate împotriva democraților indonezieni a declanșat revolta milioanelor de oameni din lumea întreagă. Zilnic sosesc din toate colțurile lumii telegrame și note de protest din partea unor partide comuniste, partide socialiste și democratice, din partea a numeroase organizații și personalități care adresează conducătorilor indonezieni un apel la umanitate și rațiune. Recenta respingere a recursului celor cinci membri ai P.C.I., unii condamnați de doi ani la moarte, a dus la sporirea eforturilor pentru salvarea vieții patrioților indonezieni, pentru încetarea persecuțiilor la care sînt supuse forțele democratice.

Alături de întreaga opinie progresistă mondială, opinia publică din țara noastră s-a ridicat în apărarea drepturilor și libertăților democratice amenințate în Indonezia. În ultima vreme, numeroase organizații, printre care Comitetul Național pentru Apărarea Păcii din R.S.R., Asociația juriștilor, au cerut anularea sentințelor de condamnare la moarte, eliberarea patrioților arestați, încetarea represiunilor, restabilirea drepturilor și libertăților democratice în Indonezia.

Toate mesajele adresate guvernului indonezian semnalează pericolul spre care poartă țara actuala politică internă ce vine în contradicție flagrantă cu interesele naționale ale poporului indonezian, știrbind valoarea cuceririlor lui antiimperialiste, pentru care s-au făcut în trecut atîtea jertfe. În Indonezia, se arată în aceste apeluri, trebuie să revină domnia demnității și rațiunii umane.

Liana ENESCU

reflector

ARHITECTURA VIITORULUI

În căutarea formelor viitoare ale arhitecturii apar, din cînd în cînd, în marile centre urbanistice, realizări îndrăznețe, detașate complet de stilurile clasice, indicînd constructorilor de mîine soluții noi, practice și dînd peisajului local aspecte demne de admirat. Centrala termică de la Alfortville, de lîngă Paris, este una dintre aceste realizări. A fost construită în forma unei ciuperci fără picior. Este rotundă, avînd diametrul la sol 18 metri, iar la mijloc 23 de metri. Înălțimea — 19 metri. Adăpostește patru generatoare care produc căldura necesară unui grup de 1 400 de apartamente. Ciuperca aceasta, cu opt ferestre largi de cîte șase metri, are scheletul de oțel, acoperit cu lamele de lemn impregnat special, care nu ard. Coșul de fum, instalat lîngă clădire, este din beton armat. Are 30 de metri înălțime și doi metri în diametru.

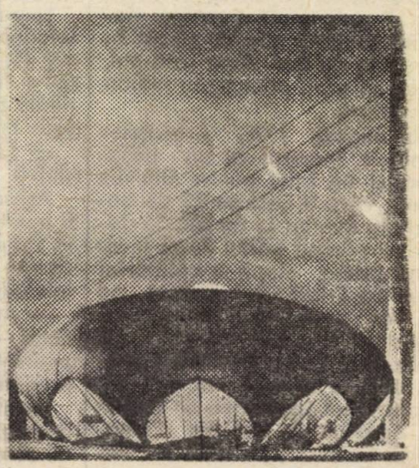

ELASTITUL

Cercetătorii sovietici au realizat un material plastic nou — elastitul. Acesta poate fi preparat sub formă solidă, dur ca ebonitul, în formă de cablu sau de foi laminate, elastice, ca obiectele de cauciuc, sau în vergele rotunde ori pătrate, de orice lungimi, fie elastice, fie dure. Fabricat pentru diverse prelucrări, elastitul poate fi tăiat, lipit, presat, îndoit, sau poate fi dizolvat pentru a fi apoi dat ca o vopsea pe lemn sau pe metal, în scopul înfrumusețării și conservării acestora.

ȘTIINȚA CEA MAI ACTIVĂ

O statistică recentă, publicată de National Science Foundation din S.U.A., menționează chimia ca cea mai activă știință din lume: 103 țări întreprind în prezent cercetări în domeniul chimiei, lucrările respective fiind publicate în 56 de limbi; 77 din țările acestea dau brevete pentru lucrările și descoperirile făcute. În fiecare an se emit astfel, în întreaga lume, între 600—700 000 de brevete numai în domeniul chimiei. Țările lumii dispun astăzi de trei sferturi de milion de cercetători și ingineri chimiști. Dintre lucrările de specialitate publicate, 30 la sută apar în S.U.A. și 12 la sută în Anglia.

Imperiul ONASSIS

Jacqueline (fostă Kennedy) și noul ei soț, Aristoteles Onassis, în timpul ceremoniei nupțiale de pe insula Skorpios (proprietatea mirelui)

„Voi păstra doar 250 de dolari și voi emigra". Este ceea ce a și făcut Aristoteles Socrates Onassis, pe atunci în vîrstă de 17 ani, după o ceartă violentă cu tatăl său. A plecat în America de Sud. Peste șase ani, avea să aibă primul său milion de dolari.

În august 1923, Aristoteles Onassis, înarmat cu un pașaport și un bilet pentru Buenos Aires, care îl costase 75 de dolari din averea sa de 250 de dolari, a părăsit portul Pireu începînd prima etapă a călătoriei sale. La Triest s-a îmbarcat pe un vas aparținînd lui „Lloyd Triestino", cu prima escală la Brindisi și cu oprirea la Neapole, unde a coborît pentru a aștepta vasul care urma să-l ducă în America de Sud. Pe „Tomaso di Savoya", pe care s-a îmbarcat pornind spre o nouă viață, Onassis nu se bucura de nici un confort. Condițiile la clasa I-a și clasa II-a erau poate excelente, dar cei vreo mie de emigranți europeni, în majoritate italieni, călătoreau în cale, transformate în dormitoare, cîte 300 de bărbați în fiecare încăpere (femeile separat).

Tînărului care îl vedea pentru prima oară, Buenos Aires-ul i-a apărut ca un oraș mare și strălucitor. Agitația metropolei de două milioane de oameni l-a impresionat puternic pe tînărul imigrant, dar nu l-a făcut să-și piardă capul. A descoperit o mică pensiune, la colțul străzii Pueyrredon cu strada Corrientes, și a găsit că prețul — 25 de dolari pe lună pentru un pat într-o cămăruță plăcută și pentru micul dejun — este rezonabil. Făcîndu-și socotelile, a văzut că ies bine ; avea bani destui pentru cel puțin patru luni.

Înapoindu-se într-o zi cu autobuzul de la poștă — unde nu găsise nici o scrisoare pentru el — o conversație însuflețită în limba greacă l-a trezit din gîndurile în care era cufundat. S-a prezentat celor doi tineri care vorbeau grecește și a intrat în vorbă cu ei. Tinerii au presupus că este marinar — asemenea majorității grecilor tineri din Buenos Aires — dar el le-a explicat că abia sosise.

— Vrei să vii cu noi ? — l-au întrebat ei.

Lucrau pentru o firmă de telefoane, „The British United River Plate Telephone Company" ; firma avea locuri disponibile pentru băieți ca el, i-au spus tinerii.

— O să-ți facem rost de o slujbă.

Aristoteles se îndoia. Cum ar fi putut să lucreze pentru această firmă cînd nu știa nimic nici despre electricitate, nici despre telefoane ?

— Angajează oameni necalificați — l-au asigurat noii săi prieteni. N-ai nevoie decît de o pregătire de trei zile.

Au stabilit să se întîlnească a doua zi pentru a-l prezenta pe Onassis. Tinerii s-au ținut de cuvînt și a doua zi Aristoteles a fost prezentat directorului, un oarecare Payne din Liverpool. Payne i-a oferit într-adevăr o slujbă cu un salariu de 60 de centi argentinieni (aproximativ 25 de centi americani) pe oră. Era prima oară cînd auzea de un salariu orar.

A calculat repede că la săptămîna de lucru de șapte zile va cîștiga peste 40 de dolari pe lună — suficient pentru a plăti chiria și pensiunea și pentru a economisi o sumă frumușică. Înainte de a profita de minunatul prilej, trebuia să depășească însă un obstacol formal. Deoarece părăsise Atena avînd asupra lui doar un document de călătorie temporar, nu putea să prezinte nici un act de identitate patronului său.

I s-a spus că autoritățile locale îi vor elibera repede un asemenea act, și că nu avea nevoie decît de o fotografie și de doi martori care să-i confirme declarațiile. I se vor lua amprentele digitale, iar datele sale personale vor fi trecute în documentele oficiale. Dar faptul că era minor constituia o nouă dificultate ; avea nevoie de asemenea de o persoană care să garanteze pentru el, ceea ce era greu de găsit.

— Fă-te cu cîțiva ani mai mare — i-au propus prietenii bine intenționați.

Era singura ieșire dintr-o situație neplăcută. Nimeni nu se putea aștepta ca un tînăr refugiat dintr-o țară situată la celălalt capăt al globului, în care domnea haosul, să aibă certificat de naștere. Autoritățile argentiniene trebuiau să-l creadă pe cuvînt. Atunci cînd și-a prezentat datele sale personale, prima zi care i-a venit în minte — 21 septembrie, data sosirii sale la Buenos Aires — a devenit ziua sa de naștere ; iar în loc de 1906 a spus că s-a născut în 1900.

În cele din urmă, timpul și depărtarea au început să atenueze supărarea dintre tată și fiu. După cîteva scrisori scurte, a început o corespondență regulată. Tatăl, vorbind despre afacerile familiei, i-a atras atenția asupra comerțului cu tutun. El a constatat că Argentina importă cantități mari de tutun din Brazilia și Cuba, dar numai un procentaj infim de tutun oriental. Dacă tatăl său i-ar trimite mostre, în timpul liber ar putea încerca să vîndă tutun oriental.

Un plan ciudat

În timp ce aștepta sosirea mostrelor, s-a interesat la fabricanții locali de țigări pentru a vedea cine poate deveni clientul său și, cu prima tranșă de tutun primită, a început un turneu pe la secțiile lor de achiziții. În cel mai bun caz, i se spunea să-și lase mostrele și să aștepte să fie anunțat mai tîrziu. Onassis a hotărît că metoda cea mai bună era să se adreseze șefilor.

Alegînd firma care i se părea că i-ar oferi cea mai bună șansă, a început să-l urmărească pe directorul administrativ, un anume Juan Gaona, care a devenit principala țintă a tînărului vînzător de tutun. Dimineața devreme, se posta la intrarea biroului lui senor Gaona ; stătea acolo fără să spună un cuvînt și, atunci cînd sosea Gaona, îl privea ca și cum i-ar fi fost milă de el.

La două zile o dată își transfera garda la locuința lui senor Gaona, luînd poziție în fața ușii sale. Ori de cîte ori Gaona intra sau ieșea, un tînăr trist și tăcut, Aristoteles Onassis, îl aștepta.

Gaona nu ar fi fost om dacă nu ar fi început să se întrebe ce însemnau toate acestea. Ciudata campanie de vînzări era pe cale să intre în a treia săptămînă, cînd Gaona nu și-a mai putut înfrînge curiozitatea și s-a adresat tăcutului său urmăritor.

— Cine ești ? — l-a întrebat el pe un ton în care simpatia se amesteca cu exasperarea. Ce faci aici ? Ce vrei ?

— Încerc să vînd tutun — i-a răspuns simplu tînărul.

Aristoteles s-a plîns că nu i se oferise un prilej, deoarece tutunul pe care îl putea oferi era de calitate excelentă. Gaona a părut amuzat :

— Ar trebui să te adresezi secției de achiziții a firmei mele — i-a spus el lui Onassis.

Asta era tot ce dorea să audă neconformistul vînzător de tutun. Una era să te adresezi din proprie inițiativă unui cumpărător și cu totul altceva să poți spune că ai fost trimis de directorul administrativ. A doua zi dimineața, cînd s-a prezentat la secția de achiziții invocînd numele șefului, mostrele sale au fost examinate cu atenție și s-a constatat că justificau toate pretențiile lui. A primit o comandă de 10 000 de dolari și, fericit, i-a telegrafiat tatălui său să trimită baloturile, care au sosit la Buenos Aires peste două luni. Răsplata lui a fost obișnuitul comision de 5 la sută, primii bani cîștigați de Aristoteles altfel decît ca salariu orar. Lucru mai important, se introdusese la una din marile firme de țigări din Argentina. Viitoarea comandă primită a fost de 50 de baloturi de tutun la prețul total de 50 000 de dolari, cu un comision de 2 500 de dolari pentru el. Era doar un început.

În vara anului 1963, după moartea fiului ei Patrick, Jacqueline Kennedy a făcut, la recomandarea președintelui Kennedy, o croazieră pe fabulosul iaht „Christina", proprietatea miliardarului grec Aristoteles Onassis. O însoțeau prințul și prințesa Radziwill, sora ei. În Congresul american s-au exprimat proteste : soția președintelui Statelor Unite n-ar fi trebuit să accepte invitația unui om acuzat cîndva de intenție de fraudă la adresa statului american. Într-adevăr, în 1954, Onassis fusese nevoit să plătească 7 milioane de dolari despăgubiri pentru a nu fi dat în judecată în legătură cu achiziționarea unor nave de război.

Cine ar fi putut presupune că, după cinci ani, văduva președintelui Kennedy se va căsători cu armatorul grec ? I s-au atribuit, în ultima vreme, proiecte de viitor din care nu lipsea perspectiva de a se remărita. Se vorbea despre posibilitatea unei căsătorii cu lordul Harlech, fost ambasador al Marii Britanii la Washington (pe atunci se numea David Ormsby-Gore) și prieten apropiat cu John Kennedy. Nimeni n-a îndrăznit însă vreodată să alăture numele Jacquelinei Kennedy de numele unui om ca Onassis. În vîrstă mărturisită de 62 de ani (se spune că ar avea de fapt mai mult și că a profitat de lipsa de precizie a registrelor de stare civilă pentru a se întineri), Onassis a dus o viață zbuciumată, a devenit unul dintre cei mai bogați oameni de pe glob și etalează un lux exorbitant. S-a căsătorit în 1946 cu o tînără de 16 ani, de la care are doi copii, de 20 și 18 ani. După 14 ani de căsnicie a divorțat. Ultimul deceniu și l-a petrecut în compania constantă a celebrei cîntărețe Maria Callas, de care s-a despărțit anul trecut după un scandal răsunător.

La 17 octombrie, doamna Auchincloss, mama Jacquelinei, a anunțat căsătoria iminentă a fiicei sale cu Aristoteles Onassis. După numai două zile, un arhimandrit ortodox i-a cununat în biserica de pe insula Skorpios, cumpărată în 1962 de Onassis cu 3 milioane de dolari. Au asistat copiii John și Caroline Kennedy, doamna Lawford, sora președintelui asasinat, și prințesa Radziwill. Peste trei sute de ziariști dădeau tîrcoale insulei, în ambarcațiuni ținute la distanță de flota personală a lui Onassis. Se pare că data nunții a fost decisă în ultimul moment, căci Jacqueline a sosit pe insulă cu un avion a cărui cursă normală spre Atena a fost contramandată după ce cei 85 de pasageri se și aflau la bord. Cum avionul aparține unei companii al cărei proprietar este tot Onassis, pasagerii au fost obligați să coboare. În Statele Unite, știrea a produs stupoare. Ziarele subliniază că doamna Kennedy este singura în măsură să-și hotărască viitorul, dar că nimeni nu s-ar fi așteptat ca alegerea ei să se oprească asupra unui om a cărui întreagă viață reprezintă o negare a idealurilor cărora John Kennedy le jurase credință. Un ziar și-a intitulat articolul : „Mitul lui Jackie a luat sfîrșit".

Reproducem, cu începere din numărul de față, după ziarul „Times", o biografie a lui Aristoteles Onassis, semnată de Willi Frischauer.

La vîrsta de 20 de ani (sau 26), cam la un an după ce intrase în comerțul cu tutun, acest tînăr foarte matur a hotărît să atace din nou și să-și deschidă singur o modestă fabrică de țigări proprie. În 1927, importurile sale de frunze de tutun crescuseră rapid — în cele din urmă el a reușit să sporească procentul importurilor de tutun balcanic ale Argentinei, de la 5 la 33 la sută.

Dar problema desfacerii devenise o povară — cînd Onassis afirmă că o întreprindere este o povară, înseamnă de obicei că înregistrează o pierdere. La mica sa fabrică, avea 30 de salariați, dar nu obținea profituri. Decît să dea faliment, a închis fabrica.

Aristoteles Onassis a calculat profiturile obținute în primii săi patru ani ca om de afaceri. De la începutul modest pe care îl constituise comanda de tutun în valoare de 10 000 de dolari, ajunsese la o cifră de afaceri medie de 2 250 000 de dolari anual, obținută parțial din importul și prelucrarea tutunului. În acești patru ani, profitul total de pe urma comisionului primit de acest precoce om de afaceri de 23 de ani s-a ridicat la 1 milion de dolari.

În cursul verii argentiniene din 1929, guvernul grec a promulgat un decret în baza căruia tarifele vamale la importul de mărfuri din țările cu care Grecia nu avea tratate erau majorate de zece ori. Argentina era una din aceste țări.

În aparență, nu era o problemă foarte importantă pentru nici una din țări. Dar era o amenințare de moarte pentru interesele lui Aristoteles Onassis, ale cărui importuri de tutun din Grecia nu puteau suporta o majorare atît de exorbitantă a tarifelor vamale. A hotărît să acționeze energic. A ajuns la concluzia că cea mai bună cale era de a-i convinge pe greci să excepteze Argentina de la taxa prohibitivă.

Onassis a întocmit un memorandum, atrăgînd atenția asupra rolului jucat de marina comercială greacă în relațiile comerciale greco-argentiniene. Apoi a plecat în Grecia. Acum avea un milion de dolari și călătorea cu clasa I-a.

Memorandumul redactat de Aristoteles Onassis era adresat primului ministru Venizelos, dar autorul lui spera ca el să circule „prin intermediari" de la un departament la altul. Spre marea lui surprindere, memorandumul a ajuns repede pe biroul primului ministru, pe care grecii, în special cei din Asia Mică, îl venerau.

Venizelos l-a ascultat cu atenție pe tînărul expatriat și a aranjat ca el să-și prezinte argumentele în mod mai amănunțit lui Andreas Michalacopoulos, ministrul afacerilor externe și omul care purta răspunderea controversatului decret regal.

Criză națională

Prezentîndu-și argumentele, Aristoteles Onassis a înfățișat situația în mod amănunțit. Vorbea de cîteva minute cînd, privindu-l pe ministru, l-a văzut curățîndu-și unghiile cu un aer de indiferență studiată. Onassis nu s-a putut stăpîni.

— Excelență — a spus el pe un ton sec — nu mica mea afacere cu tutun are importanță. Nu este vorba de taxa pe exporturile Greciei în Argentina. S-ar putea însă ca taxele portuare pentru vasele grecești să fie majorate în mod exorbitant. Întrucît 80 la sută din flota noastră transportă mărfuri în Argentina, rezultatul ar fi o criză națională !

— Absurd ! — a ripostat Michalacopoulos. Nu cred că 80 la sută din marina noastră comercială depinde de Argentina... !

Atitudinea ministrului se schimbase brusc. Era vizibil tulburat. Omul acesta, și-a spus Onassis, nu fusese probabil nici măcar conștient de rolul marinei comerciale grecești atunci cînd redactase decretul. Acum și Onassis își pierdea răbdarea.

— Excelență — a spus el, ridicîndu-se mînios de pe scaun — în timp ce eu făceam tot posibilul pentru a vă pune la curent cu situația, dv. vă curățați unghiile. Nu mă mir că nu mi-ați dat un răspuns mai bun ! Apoi s-a răsucit pe călcîie și s-a îndreptat spre ușă. Și-a dat seama că ministrul se ridicase în picioare.

— Stai ! Vino-ncoace ! — a strigat Michalacopoulos. Vreau să vorbesc cu dumneata ! Întoarce-te !

După ce arătase ce putea, Aristoteles Onassis a fost adus din nou în fața ministrului afacerilor externe. Cearta limpezise atmosfera. Într-un mod cu totul neobișnuit, Aristoteles Onassis își făcuse un nou prieten și protector. A doua zi, Michalacopoulos a dat instrucțiuni să se înceapă tratative în vederea exceptării Argentinei de la prevederile propriului său decret.

Onassis se pregătea să se înapoieze la Buenos Aires, cînd ministrul afacerilor externe l-a chemat din nou. Michalacopoulos i-a spus tînărului că hotărîse să-i încredințeze o misiune importantă : să înceapă tratative cu autoritățile argentiniene. I-a cerut să-și asume această sarcină grea și l-a investit cu titlul de trimis extraordinar al guvernului grec.

Consul general

În tratativele sale, el a evitat cu succes pericolul represaliilor și, în cele din urmă, a obținut încheierea unui tratat între Grecia și Argentina. Înainte de sfîrșitul anului, Aristoteles Onassis a fost numit consul general ad-interim la Buenos Aires.

Activitatea sa în calitate de consul l-a făcut să îndrăgească și mai mult marea, apropiindu-l cu un pas mare de realizarea ambiției sale. Mai mult decît orice, Aristoteles Onassis dorea să posede și să administreze nave ; și de la vis și idee pînă la plan nu era decît un mic pas.

În imaginația sa vedea un vas de transport cu o capacitate de 1 milion de picioare cubice de cereale, care l-ar fi costat în 1919 sau 1920, adică în urmă cu zece ani, 1 milion de dolari. Acum, în 1930, putea fi cumpărat cu 30 000 de dolari, deși vasul nu-și trăise nici jumătate din viață. În calitate de importator preocupat totdeauna de capacitatea de stocare, el a calculat că l-ar costa de șase sau de șapte ori mai mult — cel puțin 200 000 de dolari — să construiască un hangar deschis, pur și simplu un acoperiș fără ziduri, fără să mai socotească prețul terenului. Un vas datînd de zece ani și bun pentru încă un deceniu ar constitui un antrepozit plutitor la prețul unui Rolls-Royce.

Încet dar metodic, a început să caute vase vechi puse în vînzare, informîndu-se discret la Buenos Aires, dar extinzîndu-și în curînd cercetările mai departe. Datorită afacerilor sale cu tutun, călătorea în Europa, prilej ideal pentru a-și lărgi explorarea. În timp ce cerceta vase vechi pe șantiere navale britanice, a auzit că vase de felul pe care-l dorea el ar putea fi disponibile în Canada și a hotărît imediat să plece la Montreal, luîndu-l consilier pe George Callinicos, șef de șantier la societatea de navigație „Dracoulis".

A aflat că „The Canadian National Steamship Company", o filială a firmei „The Canadian National Railways", dorea să vîndă zece vase de 8 500—10 000 tone și era dispusă să le dea în mod practic la preț de fier vechi. Unele vase erau tip „Standard" din primul război mondial, iar altele, construite de „Vickers" din Canada, datau din 1919—1920 și 1921, și fuseseră abandonate de vreo doi ani.

Onassis a făcut o ofertă pentru șase vase, la prețul de 20 000 de dolari bucata, ceea ce nu era mai mult de 1 la sută din prețul lor inițial și probabil mai puțin de un sfert din prețul care ar fi putut fi obținut pe ele

→

dacă nu ar fi existat criza economică. Nu a fost cîtuși de puțin o afacere simplă, așa cum s-ar părea privind retrospectiv, deoarece cumpărătorul își lua un risc calculat pe care puțini alții erau dispuși să și-l asume. S-a tocmit aprig cu canadienii care la început nu voiau să vîndă decît două vase, dar mai tîrziu au acceptat să vîndă încă două și, în cele din urmă, au încheiat tranzacția pentru șase vase.

Armator

Aristoteles Onassis era, în sfîrșit, armator.

Deși pentru un nou venit complexitatea acestui domeniu era uimitoare, nu i-a trebuit mult timp pentru a constata că prețurile nu era suficientă pentru a asigura succesul, că aveai nevoie de un noroc de jucător și de un curaj de leu ; răsplata potențială merita însă din plin efortul. Prin temperament, Onassis era pe măsura sarcinii; el și-a dat seama repede de importanța schimbării rapide a tarifelor de fraht de care depindeau, în ultimă instanță, profiturile.

Întrucît prețul transportului per tona de cărbune, de la Newcastle la Buenos Aires, era de 9 șilingi englezi, totul depindea de posibilitatea misitului din Anglia de a obține chiar înainte de plecarea vasului o încărcătură (să spunem cereale la frahtul de 12 șilingi și jumătate per tonă) pe care vasul s-o transporte înapoi în Anglia. Onassis urmărea cu cea mai mare atenție marile fluctuații ale frahtului la cereale care atingea uneori 16 șilingi și jumătate, iar alteori ajungea sub 9 șilingi — un armator trebuie să urmărească piața cu ochi de vultur. Nu o dată a văzut vase care nu au reușit să obțină o încărcătură de cărbune la Newcastle și au trebuit să se înapoieze tot drumul pînă la Buenos Aires cu balast, în speranța de a obține o încărcătură de cereale, la frahtul de 12 șilingi și jumătate, undeva în drum, descărcînd încărcătura și înapoindu-se cu cărbune sau cu balast.

Călătoria putea să dureze 30 de zile, dacă vasul era gol, sau 35 de zile, dacă trebuia să fie descărcat și să încarce din nou. Situația putea să fie dezastruoasă. Urmărea vase care porneau goale, în speranța că tarifele de fraht vor crește, dar în schimb tarifele scădeau !

Uneori nu se putea găsi nici o încărcătură și vasul trebuia să aștepte poate 60 de zile, cu un echipaj complet de 30 de persoane, proprietarul fiind nevoit să plătească în tot acest timp salariile și taxele de asigurare ; unele vase călătoreau mii de mile spre Australia spre a obține o încărcătură, dar nu obțineau nimic și se înapoiau în Europa sau în America de Sud cu calele goale. Onassis a calculat că cheltuielile curente ale fiecăruia din aceste vase erau de cel puțin 50 de dolari pe zi.

În întreaga lume, cuvintele „grec" și „armator" erau practic sinonime, dar pentru Aristoteles Onassis aceasta era numai pe jumătate un avantaj. Soarta armatorului grec nu era fericită. El a constatat că, deoarece își începuseră activitatea cu generații în urmă, vasele grecești și practicile lor erau învechite După cum își dădea seama Onassis, marina greacă, care părăsea apele patriei ei pentru a concura pe rutele maritime ale lumii, crescuse din punct de vedere cantitativ, dar nu și din punct de vedere calitativ, și chiar și la începutul deceniului al patrulea era formată în special din vase vechi.

În momentul în care Onassis și-a început activitatea de armator, era un lucru cu totul obișnuit ca un armator scandinav să comande un vas în valoare de 150 000 de lire sterline, să plătească un aconto de 10 la sută, iar restul sumei în decurs de zece ani, cu o dobîndă de 4 la sută ; dar un grec care cumpăra un vas vechi și uzat trebuia să plătească pe loc o jumătate din sumă, iar restul în decurs de 3 sau 4 ani, cu o dobîndă de 6 sau 7 la sută. Pentru a obține chiar și un împrumut atît de mic, grecul era nevoit să-și asigure vasul și să cumpere combustibilul (petrol sau cărbune) prin intermediul firmei din Londra care-i acorda împrumutul, lucru care, la rîndul lui, majora rata dobînzii la 9 la sută, pe lîngă comision.

Aristoteles Onassis fiind grec, deși de cetățenie argentiniană, nici măcar „Dracoulis", una din cele mai vechi și respectate societăți de navigație, nu a putut obține fonduri pentru tranzacția sa din Canada. Așa stînd lucrările, el a fost nevoit să ia din buzunar întreaga sumă de 120 000 de dolari pentru cumpărarea vaselor canadiene.

Prima încărcătură transportată de primul vas aparținînd lui Onassis era hîrtie de ziar canadiană destinată ziarului lordului Rothermere, „Daily Mail" ; în curînd au urmat altele și, în scurt timp, armatorul a început să recupereze cu profit mica sa investiție.

Pavilionul de complezență

Dar treburile nu mergeau ușor. Un vas trebuia îngrijit ca un copil — deseori nu puteai să-ți iei ochii de la el nici măcar un minut. Unul din vasele lui Onassis, „Onassi Pinelopi", navigînd sub pavilion grec, a sosit din Argentina la Rotterdam, unde a descărcat jumătate din încărcătura lui, în timp ce cealaltă avea destinația Copenhaga. Aristoteles Onassis se afla la Londra cînd a primit o telegramă în care se arăta că vasul, după ce descărcase la Rotterdam, nu putea pleca spre Copenhaga deoarece consulul grec refuza să acorde autorizația pînă nu se va găsi un marinar grec care să înlocuiască pe bucătarul adjunct al vasului, internat în spital. O formalitate — un om dintr-un echipaj de 30 — ținea în loc vasul, întîrziind livrarea la Copenhaga și amenințînd să răstoarne un orar întocmit cu grijă.

Aristoteles Onassis a hotărît să plece la Rotterdam și să intervină personal pe lîngă consul, care din întîmplare era un vechi prieten și fost coleg de școală al său. Dar consulul (între timp a devenit ambasador) a insistat asupra literei legii. Era necesar să se aducă un bucătar grec în loc.

Pentru a-i face pe plac lui Onassis, consulul a telefonat superiorilor săi, dar au fost la fel de intransigenți. Discuția a durat pînă seara. Cînd s-a despărțit de consul, Onassis i-a spus : „Vino să mă vizitezi mîine pe vas".

A plecat de la consulat și s-a pus pe treabă. Telefonic și telegrafic a luat legătura cu agenții săi dîndu-le instrucțiuni să înregistreze neîntîrziat vasul sub pavilion panamez. În cîteva ore, formalitățile au fost terminate, iar a doua zi dimineața, cînd consulul a sosit pe bordul lui „Onassi Pinelopi", proprietarul îl aștepta cu o sticlă de șampanie. Apoi i-a înmînat pavilionul grec al vasului, învelit frumos în hîrtie de ambalaj și legat cu o panglică :

— Aici, prietene, este steagul dumitale — a spus el. Ești acum oaspete pe un vas panamez !

Tot mai multe vase ale lui Onassis au început să navigheze sub pavilioane de complezență, dar ideea curentă că aceste pavilioane implică un nivel mai scăzut al vasului sau al echipajului este complet învechită. Așa cum îi place lui Onassis să dovedească cu zeci de exemple, după ultimul război, probabil cele mai bune și mai moderne vase navighează sub pavilioane de complezență.

Respirînd ușurat, aproape triumfător, Onassis s-a înapoiat din excursia sa la Rotterdam, care a grăbit trecerea vaselor grecești sub pavilioane de complezență. Se pregătea pentru lucruri mai mari.

Conflictul cu prințul Rainier

În 1952, Onassis era dispus să investească o sumă enormă — era vorba de cel puțin 30 de milioane de dolari — pentru a spori rentabilitatea Monte Carlo-ului.

„Ce om simpatic e domnul Onassis !", spunea prințul Rainier în gura mare. Cînd ieșeau împreună — prințul și frumoasa lui prințesă, fosta actriță de cinema Grace Kelly, fabulosul magnat al navigației și cîntăreața Maria Callas — formau o constelație spectaculoasă. Dar în curînd, ziarele au început să scrie că cei patru sînt stele în ascensiune care luptă cu pumni de oțel și gheare ascuțite, ascunse în mănuși de catifea.

Din păcate, cînd Onassis și Rainier au început să discute, realitatea era mult mai prozaică. Conversația lor se învîrtea în jurul unor lucruri pămîntești și s-a transformat într-o tîrguială plicticoasă în legătură cu pasaje subterane și supraetajări, lucrări de îmbunătățiri funciare, localuri de noapte, terenuri de popice, piscine, probleme de personal, organizare, finanțe — în special finanțe. Finanțe și priorități.

Rainier se văita că „Societe des Bains de Mer" nu se grăbea să-și respecte promisiunea de a construi noi instalații turistice. Onassis cerea ca înainte de a angaja S.B.M. să facă investiții mari, să se aplice planurile urbanistice existente. Rainier și Onassis s-au văzut antrenați într-un conflict fără sfîrșit. Dacă ar fi să-i dăm crezare lui Rainier, Onassis învinuia principatul Monte Carlo de eșecul căsătoriei sale cu Tina Niarchos și devenise ostil față de el. În mod ciudat, tocmai pe atunci și în toiul crizei personale a lui Onassis — noiembrie și decembrie 1959 — la bursa din Paris s-a produs o mișcare misterioasă cu acțiunile S.B.M. ...Experții financiari și-au amintit că, după 1950, cînd Onassis a început să cumpere pentru prima oară acțiuni ale S.B.M., valoarea unei acțiuni era de 4 dolari și crescuse între timp cu aproximativ 1 dolar dar, că, în ultima vreme săltase brusc la 8 și chiar 9 dolari. Nu încăpea decît o singură explicație : Onassis și firmele lui cumpărau intens acțiuni pentru a-și întări controlul asupra S.B.M. Se afirma că el ar deține vreo 440 000 din totalul de un milion de acțiuni ; era vădit că dorea să aibă o majoritate clară.

Care era deci adevărul ? Onassis își pierdea interesul față de S.B.M. sau, dimpotrivă, își sporea miza ? Răspunsul : nici una, nici alta ! La mijlocul lunii decembrie 1959, hotărînd să-și facă cunoscută poziția, s-a întîlnit cu presa la Hôtel de Paris și a declarat că nici el, nici vreuna din firmele sale nu cumpăraseră o singură acțiune în ultimele șase luni. Dar, cu obișnuitul său ton neglijent, a adăugat : „O firmă la care am interese deține de mai multe luni peste 500 000 de acțiuni S.B.M.".

(Va urma)

The New York Times

James Reston

CRONICARII ADMINISTRAȚIEI JOHNSON

CAPITALA Statelor Unite pare a se afla sub ocupația lucrătorilor de la firmele care se ocupă cu mutări de mobile și a editorilor de cărți. Toate personalitățile importante fie se mută, fie se pregătesc să se mute, iar editorii caută printre ruinele Administrației Johnson pentru a descoperi cum s-au petrecut de fapt lucrurile.

Probabil că nu vor descoperi. La sfîrșitul fiecărei Administrații se simte un miros de hîrtie arsă. Singurul om care cunoaște în mod real istoria Administrației Johnson este Lyndon Johnson, și el nu poate începe să spună acum întregul adevăr. Majoritatea oamenilor care cunosc o mare parte din istorie, ca McGeorge Bundy și Robert McNamara, nu vor vorbi, iar restul fie că nu știu destul, fie că nu ar scrie adevărul.

Totuși, vînătoarea după cărți care să relateze istoria Administrației Johnson a început. Secretarul de stat Dean Rusk și-a exprimat uimirea față de sumele fantastice oferite pentru „istoria secretă", dar deși el a muncit mai mult și are probabil mai puțini bani decît oricare alt membru al cabinetului, nu are interes să scrie.

După ianuarie, el se va odihni pur și simplu cîtva timp, iar apoi, la momentul oportun, se va stabili probabil în California. Ulterior, este neîndoielnic că va scrie o lucrare oarecare despre misterele guvernămîntului și ticăloșia presei, dar în momentul de față nu se ocupă de activitatea editorială, așa cum fac atîția alții, și nu plănuiește să facă dezvăluiri.

Președintele Johnson procedează altfel. Va lua probabil cu el orice petic de hîrtie legat de administrația sa, începînd cu transcrierile convorbirilor pe fir direct cu guvernul sovietic. De acum înainte, viitorul său va fi probabil o îndelungată justificare a trecutului său. El face planuri amănunțite pentru biblioteca sa din Austin. Universitatea din Texas a și alocat peste 30 de milioane de dolari pentru acest proiect, și recent Johnson a invitat la dejun la Casa Albă pe unii din cei mai bogați oameni din țară pentru a încerca să adune încă 20 de milioane de dolari. Nu a avut prea mare succes, dar este neîndoielnic că anul viitor va obține banii într-un fel sau altul.

Johnson nu are un cronicar potrivit. Poate doar pe Walt Whitman Rostow, care i-a luat locul lui McBundi în subsolul Casei Albe. Rostow este un om extrem de capabil și ar putea să facă pentru Johnson ceea ce Theodore Sorensen și Arthur Schlesinger jr. au făcut pentru președintele Kennedy, dar are două handicapuri serioase: este personal interesat să justifice dezastrul

→

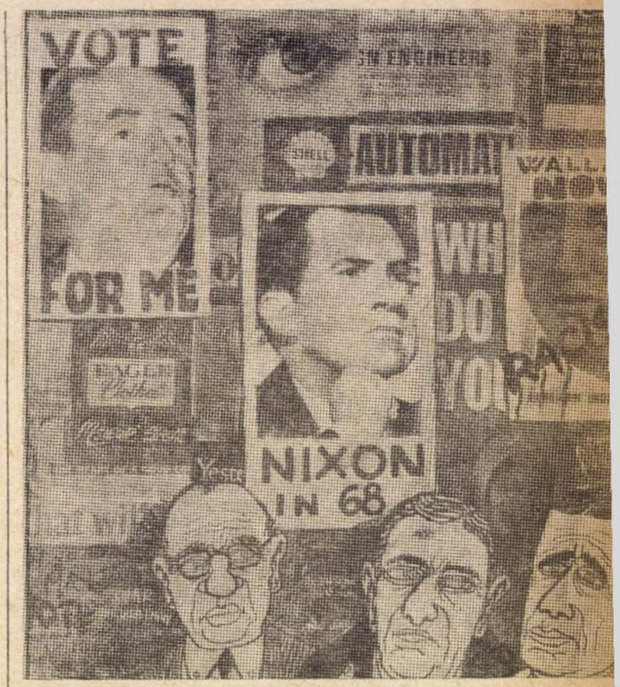

— Partea tragică este că tot ce spun Humphrey, Nixon și Wallace despre Wallace, Nixon și Humphrey este adevărat !...

(Din **L'Unità**)

Art Buchwald ● **contrapunct**

Planul Frankenheimer

Pe măsură ce se apropie ultimele săptămîni ale uneia din cele mai palpitante campanii prezidențiale de cînd Rutherford B. Hayes a candidat împotriva lui Samuel J. Tilden, este clar că majoritatea oamenilor votează mai degrabă împotriva unuia dintre cei trei candidați decît pentru vreunul din ei.

Prietenul meu Frankenheimer este de părere că a găsit soluția. O numește „votul negativ".

— Anul acesta — a spus Frankenheimer — majoritatea americanilor știu împotriva cui sînt, dar nu știu în favoarea cui sînt.

— Nu înțeleg.

— Toți oamenii spun : „Nu l-aș vota pe Nixon, nici pentru un milion de dolari", sau „Nu pot să-l sufăr pe Hubert Humphrey", sau „Vai de capul nostru dacă va fi ales George Wallace". Fără îndoială că ar dori să voteze împotriva acestor candidați. Se pune însă marea întrebare dacă, în inimile lor, ar putea să voteze pentru vreunul din ei.

— S-ar putea să ai dreptate, Frankenheimer.

— Sînt sigur că am. Americanii nu numai că nu știu pentru cine să voteze, dar atunci cînd votează nu sînt siguri că votează într-adevăr pentru persoana pentru care își închipuie că votează. Adepții lui Nixon spun că un vot dat lui Wallace este un vot dat lui Humphrey. Adepții lui Humphrey spun că un vot dat lui Nixon este un vot dat lui Wallace, iar adepții lui Wallace spun că un vot dat lui Humphrey este un vot dat anarhiei.

— Azi nu e ușor să fii alegător — am fost nevoit să recunosc.

— Lucrul cel mai simplu — a spus Frankenheimer — este să lăsăm oamenii să-și dea voturile împotriva lui Humphrey, împotriva lui Nixon sau împotriva lui Wallace. În felul acesta am avea alegeri cinstite și am ști care este adevărata poziție a alegătorilor.

— Toată frumusețea — a spus Frankenheimer, însuflețit de propria lui idee — este că nu am participa decît la mitingurile candidatului căruia ne opunem, și nu am activa decît pentru omul a cărui înfrîngere o dorim.

— Am avea pentru ce să activăm.

— Votul negativ ar rezolva problemele financiare ale candidaților — a spus Frankenheimer. Oamenii ar fi mult mai dispuși să dea bani pentru înfrîngerea cuiva, decît să-i dăruiască unui candidat neentuziast pentru care își închipuie că se pronunță.

— Dacă alegătorii nu se prezintă decît la mitingurile candidaților împotriva cărora se pronunță — am spus eu — cuvîntările s-ar reduce la jumătate.

— Acest lucru se întîmplă și acum pe o scară modestă datorită obstrucționiștilor — a spus Frankenheimer. Iată de ce sînt sigur că sistemul va da rezultate. Un alt motiv pentru care cred că votul negativ are calități este că tinerii vor începe să se intereseze din nou de politică. Majoritatea lor au renunțat atunci cînd McCarthy a fost înfrînt la Convenția de la Chicago. Dar dacă li s-ar da posibilitatea să activeze pentru înfrîngerea lui Humphrey, Nixon sau Wallace, tinerii s-ar reîntoarce cu toții, în număr mare, și ar exista din nou un sentiment real de participare la viața politică.

— Cum s-ar desfășura lucrurile ? — am întrebat eu

— La 5 noiembrie alegătorii s-ar duce la centrele de vot și ar alege buletinul pe care scrie „Împotriva lui Nixon", „Împotriva lui Humphrey" sau „Împotriva lui Wallace". După numărătoarea voturilor, candidatul care a obținut cele mai puține ar deveni președintele S.U.A. Dar pentru a cîștiga ar trebui să aibă o minoritate absolută.

— Știu împotriva cui aș vrea să votez chiar acum — am spus eu.

— Sigur că știi. Toată lumea știe. Dați americanilor pe cineva împotriva căruia să voteze și se vor prezenta în masă la vot. Chiar dacă omul împotriva căruia au votat va cîștiga, ei se vor simți mai bine pentru că și-au manifestat sentimentele față de el. Votul negativ ar putea cel puțin să scoată țara din starea de deprimare în care se află de la începerea campaniei prezidențiale.

(Din **International Herald Tribune**)

din Vietnam, la care a contribuit atît de mult, şi cunoaşte în mai mică măsură complicatele meandre ale activităţii lui Lyndon Johnson decît cunoşteau Sorensen şi Schlesinger pe acelea ale preşedintelui Kennedy.

Există şi alte persoane care au acţionat în culise şi care ştiu să scrie: Elisabeth S. Carpenter, Joseph A. Califano jr., Harry C. McPherson jr. şi S. Douglass Cater jr., la Casa Albă, şi W. Willard Wirtz, Stewart Udall şi Orville Freeman, în guvern, dar încă o dată, fiecare dintre ei nu cunoaşte decît o parte a istoriei şi va trece mult timp înainte de a se putea asambla jocul de cuburi care reprezintă personalitatea lui Johnson.

Căci istoria Administraţiei Johnson este în esenţă enigma personală a lui Johnson. Realizările ei în domeniul învăţămîntului, conservării solului şi drepturilor civile, de pildă, şi eşecurile ei în politica externă şi în politica internă, sînt legate în mod indisolubil de problema personalităţii insesizabile a lui Johnson.

Dacă, din întîmplare, preşedintele a păstrat înregistrări ale conversaţiilor sale particulare, s-ar putea ca istoria remarcabilelor sale daruri, năzuinţe, vanităţi, dezamăgiri şi realizări să iasă cîndva la lumina zilei. Chiar dacă s-au păstrat înregistrările interminabilelor lui conversaţii telefonice — şi este greu de crezut că nu au fost păstrate — viitorii istorici vor avea la dispoziţie doar o parte din cuvintele şi melodia acestei perioade neobişnuite de la Casa Albă.

Dar pînă cînd editorii nu ştiu ce documente personale — spre deosebire de cele oficiale — sînt disponibile, ei nu vor investi probabil milioane de dolari pe baza presupunerii că peste cîţiva ani, publicul cititor va fi foarte entuziasmat să citească lucrări despre preşedintele Johnson.

Relatarea lui Robert Kennedy despre criza rachetelor din Cuba, comandată de ziarul „The New York Times", pentru suma de 500 dolari, în urmă cu un an, a fost plătită recent de revista „McCalls" cu un milion de dolari. Pe această bază, documentele preşedintelui Johnson ar trebui, în teorie, să aducă o sumă suficientă pentru completarea Bibliotecii Johnson din Texas fără nici un sprijin financiar din partea publicului. Pe baza informaţiilor de care dispun în prezent, editorii nu numesc deocamdată cifre de acest ordin.

In consecinţă, documentul probabil cel mai interesant al Administraţiei Johnson care există în prezent este jurnalul personal al doamnei Johnson. Ea a notat tot ce s-a petrecut în clădirea Casei Albe de la începutul Administraţiei Johnson. Ea ştie să scrie şi, lucru destul de surprinzător, este probabil mai obiectivă decît majoritatea oamenilor din anturajul preşedintelui în ce priveşte evenimentele petrecute acolo. Această muncă, făcută cu răbdare, în fiecare zi, într-una din camerele apartamentului ei, ar putea să constituie cea mai interesantă relatare personală a vieţii la Casa Albă, după jurnalul lui Abigail Adams (soţia lui John Adams, preşedintele S.U.A. la sfîrşitul secolului XVIII — n. t.), dar nu se ştie încă dacă va fi publicată de doamna Johnson sau dacă va fi păstrată pentru nepoţii ei.

Le Monde

PARIS

PROBLEME BRITANICE PERSISTENTE

EŞECUL tratativelor de la Gibraltar cu privire la Rhodesia nu este de prea bun augur pentru redeschiderea activităţii politice în Marea Britanie care are loc săptămîna aceasta. Împreună cu ameninţările care continuă să planeze asupra economiei britanice, şi după spectacolul oferit în cursul ultimelor două săptămîni de congresul laburist şi de congresul conservator, acest eşec contribuie să creeze impresia că Marea Britanie se află şi acum pradă acelorași probleme care au tendinţa să se agraveze.

Nici unul din cele două mari partide nu a putut ignora pericolele acestei situaţii, iar liderul conservator Heath a avut meritul de a vorbi recent despre riscurile pe care ea le creează pentru democraţie însăşi în Marea Britanie. Cu cîteva zile înainte, Wilson se angajase pe acelaşi teren, evocînd greşelile comise de multă vreme şi necesitatea unui început nou. Aşa cum subliniază recent ziarul „The Guardian", laburiştii şi conservatorii au tendinţa de a se învinui reciproc pentru declinul instituţiilor, a cărui răspundere revine de fapt ambelor partide. La tribuna congreselor de la Blackpool nu s-a auzit vreo autocritică de natură să aducă o notă nouă în viaţa politică britanică şi care să fi permis poate să se renunţe cel puţin la cîteva simulacre. În rîndul conservatorilor, progresele „powellismului", această formă de reacţiune cu nuanţă rasistă, nu au fost frînate decît în mod aparent. În definitiv, unitatea partidului nu a fost menţinută decît cu preţul unor concesii nemărturisite dar reale, condamnate în mod oficial de conducerea conservatoare.

Cît despre laburişti, dezbaterile cu privire la politica economică au arătat gradul de nemulţumire şi neîncredere provocat de acţiunile guvernului în rîndul propriilor lui adepţi. Dacă Wilson, bazîndu-se pe autoritatea sa şi pe răspunderile sale de prim-ministru, a trecut peste aceste manifestări, el a trebuit totuşi să recunoască faptul că ele constituie un avertisment de care el însuşi şi colegii săi nu pot face cu totul abstracţie.

Devine tot mai vizibil decalajul dintre realităţile situaţiei în care se află Marea Britanie, şi remediile, măsurile politice pe care îşi propun să le aplice conducătorii ei. Deşi în ambele partide se fac propuneri relativ noi cu privire la cutare sau cutare subiect precis — în domeniul fiscal, de pildă — nicăieri nu se schiţează în mod destul de convingător o strategie naţională de ansamblu susceptibilă să ralieze în mod efectiv energiile partidului.

Atmosfera preelectorală în care încep să trăiască statele majore politice nu este deosebit de susceptibilă să sporească credibilitatea unor cuvîntări abile care dau prea des impresia că au mai fost auzite. În cazul acesta, este oare de mirare că înstrăinarea opiniei publice de „politicieni", în general, se menţine şi că tentaţiile unor aventuri separatiste sau altele nu au dispărut?

Pe acest fundal, evoluţia cotelor personale ale lui Wilson şi Heath — avantajul revenind în momentul de faţă celui dintîi — nu are decît o importanţă foarte relativă. Se impune să constatăm că liderul laburist nu poate nici acum să ofere concetăţenilor săi decît promisiuni şi că abilitatea lui tactică se loveşte de un zid tot mai gros de deziluzii. Dacă în viaţa politică britanică şi în situaţia economiei naţionale se schiţează în mod real o cotitură, aşa cum sugerează el, dacă era retragerilor necesare se apropie de sfîrşit şi începe cea a reconstrucţiei, toate acestea depind de factori asupra cărora nu poate fi sigur că el însuşi şi miniştrii săi exercită un control real. Fără un minimum de succes — şi pînă în prezent nu a existat nici un indiciu în acest sens — nu vedem cum ar putea guvernul Wilson să reia iniţiativa şi să înceapă reînnoirea indispensabilă.

ИЗВЕСТИЯ

MOSCOVA

CONVORBIRILE DE PE „FEARLESS": CAPITULARE DE BUNĂVOIE

TRATATIVELE dintre primul ministru englez, Harold Wilson, şi şeful regimului rasist din Rhodesia, Ian Smith, care s-au desfăşurat la bordul vasului de război „Fearless", în Gibraltar, s-au încheiat fără rezultat. Totuşi este greu să fii de acord cu unele ziare engleze, care scriu despre „eşecul" tratativelor din cauza „uriaşei prăpastii dintre cele două părţi" cum, de exemplu, afirmă „Sunday Express". De fapt, nici o „prăpastie" cu atît mai mult „uriaşă" n-a fost între Wilson şi Smith. Dacă e să vorbim sincer, la bordul navei a fost o cedare (în continuare!) premeditată a lui Wilson. Şi dacă ea n-a fost însoţită de o recunoaştere sinceră, aceasta nu-

mai pentru că premierul englez ar fi trebuit să nesocotească părerea generală : de curînd conferința laburistă și-a afirmat poziția, care constă în a nu se acorda independență Rhodesiei pînă la instaurarea unei guvernări a majorității africane.

Se poate numi cedare premeditată întrucît întreaga politică a acestui guvern, după precedenta întîlnire între Wilson și Smith la bordul crucișătorului „Tiger" în 1966, a fost îndreptată spre întărirea regimului rasist din Rhodesia. Și în ultimii doi ani raportul de forțe s-a schimbat în favoarea rasiștilor rhodesieni. Chiar presa burgheză engleză recunoaște că sancțiunile economice împotriva Rhodesiei, deși îi creează unele greutăți, nu sînt în fond sancțiuni, ci o reorganizare a economiei și legăturilor sale economice externe. O astfel de reorganizare a fost aproape înfăptuită și Rhodesia, la ora actuală, depinde din punct de vedere economic de R.S.A. și autoritățile portugheze din Mozambic. Astfel, sancțiunile Londrei au întărit și consolidat regimurile rasiste în Africa centrală și de sud. În ceea ce privește monopolurile engleze, ele n-au pierdut aproape nimic ci doar au mutat în mîna stîngă ceea ce țineau în mîna dreaptă, întrucît investițiile de capital engleze joacă un rol primordial în economia R.S.A.

Schimbarea raportului de forțe între Anglia și rasiștii sud-africani în favoarea acestora din urmă s-a datorat și politicii engleze în Orientul Apropiat. Guvernul laburist a lipsit navigația engleză de drumul mai scurt din Oceanul Indian în Europa prin Canalul de Suez. Prin aceasta, Anglia nu numai că suferă o pierdere, drumul pe la Capul Bunei Speranțe fiind mai lung și mai scump, dar și-a slăbit și propriile poziții politice, devenind mai dependentă de autoritățile rasiste sud-africane. Încălcînd numeroasele recomandări ale O.N.U. de boicotare a R.S.A., Anglia, în încercarea de a micșora deficitul comerțului său exterior, duce în ultima vreme tratative cu Pretoria pentru mărirea schimbului de mărfuri. Aflîndu-se la bordul lui „Fearless" premierul englez era silit tot timpul să privească și spre capitala sud-africană, pentru a nu-și supăra partenerii comerciali.

Toate acestea explică pentru ce Wilson cedează, iar Smith devine mai insolent. În esență, Wilson a renunțat deja la vechea formulă — de a nu acorda independență Rhodesiei pînă la instaurarea unei guvernări a majorității. El a adoptat o formulă mai confuză : „libera promovare către guvernarea majorității". Cîtă vreme va dura această „promovare", premierul englez nu precizează, însă partenerul său a declarat clar și răspicat că nu va permite o astfel de guvernare, în nici un caz „în timpul actualei generații". Mai mult decît atît, Smith amenință să pună Anglia în fața faptului împlinit adoptînd „noua constituție", care închide, prin litera ei, orice cale spre un acord cu Londra.

Amenințările rasistului care își face de cap au un efect atît de puternic, încît guvernul laburist și cercurile cele mai conservatoare din Anglia se unesc de teama mișcării de eliberare națională a poporului Zimbabwe, împotriva căreia sînt aruncate nu numai forțele poliției rhodesiene ci și cele ale poliției rasiștilor sud-africani. De aceea, imediat ce premierul s-a întors la Londra, în presa engleză s-a lansat chemarea de „a nu-l socoti pe Smith rasist" și de a se trece — în locul guvernării majorității — la includerea în sistemul guvernării rasiste a Rhodesiei, a conducătorilor acelor triburi care, după „Financial Times" îi vor „trăda pe partizani" Astfel... guvernul britanic este gata să renunțe la hotărîrea conferinței laburiste, să nesocotească perseverentele cereri ale organizațiilor patriotice din Rhodesia și repetatele chemări ale O.U.A. numai pentru a păstra pozițiile imperialismului englez în Africa centrală și de sud.

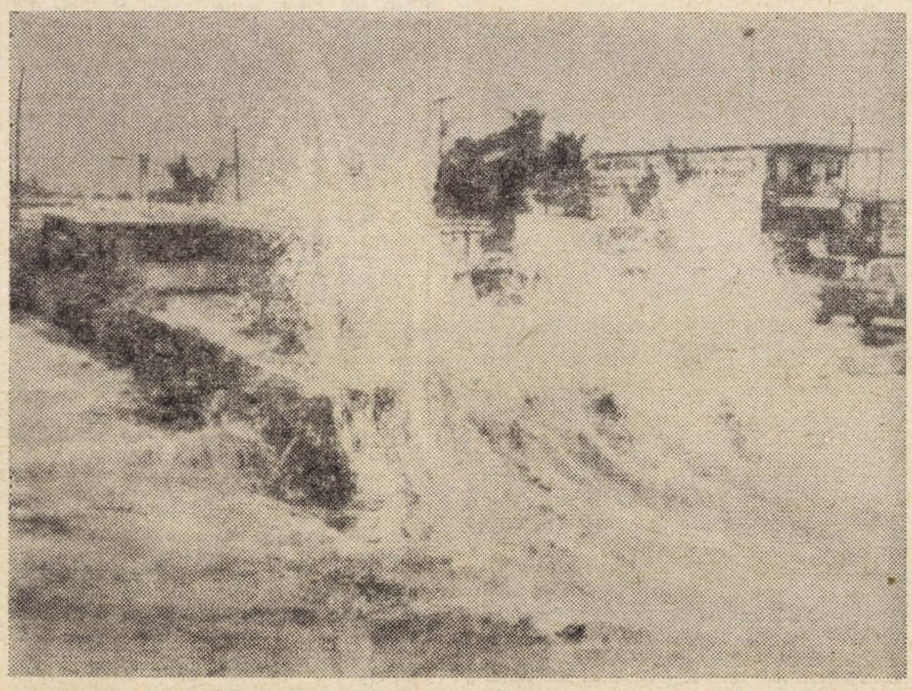

Uraganul „Gladys" care a bîntuit în Florida, Statele Unite, unde a atins o viteză de 160 km pe oră, a provocat pagube uriașe.

Le Monde diplomatique

PARIS

Elena de la Souchère

MADRIDUL REFUZĂ ROLUL SECUNDAR DE PARTENER

DUPĂ ZECE ZILE de zadarnice negocieri, Fernando Castiella, ministrul spaniol al afacerilor externe, a părăsit Washingtonul pentru a se întoarce la Madrid, iar guvernul spaniol a făcut cunoscută Statelor Unite intenția sa de a denunța acordurile din septembrie 1953. Un acord poate interveni în cursul perioadei de reflecție de șase luni care se va scurge pînă la desființarea bazelor (fixată, în principiu, pentru 26 martie 1969). Declanșarea acestei semirupturi exprimă profunzimea divergențelor de vederi dintre Madrid și Washington.

Primele conversații Rusk-Castiella, în vederea reînnoirii acordurilor, s-au desfășurat la Washington în septembrie 1967. Un an întreg — în care s-au dus negocieri la nivel de experți — s-a scurs deci pînă la revenirea, la Washington, la 14 septembrie 1968, a ministrului de externe spaniol, care a reluat convorbirile întrerupte cu omologul său american.

Această încetineală, aparent, nu surprindea. Negocierile ce au pregătit semnarea acordurilor de la 26 septembrie 1953 nu duraseră nici mai mult, nici mai puțin de doi ani. Și zece ani mai tîrziu, la expirarea duratei de validitate a pactului, conversațiile, care →

aveau să ducă de altfel la o continuare pur şi simplu a dispoziţiilor din 1953, n-au fost de loc mai puţin lungi şi mai puţin aprinse.

Campania de pregătire diplomatică şi psihologică a început în ianuarie 1963.

Însă ajutorul care i-a fost oferit de Statele Unite în 1953 nu mai este de loc la nivelul problemelor de dezvoltare cărora ea trebuie să le facă faţă. Această conjunctură l-a făcut pe Castiella să vorbească în timpul vizitei la Washington, din septembrie 1967, cu o nouă fermitate. Atmosfera de la Washington era însă atunci puţin favorabilă revendicărilor spaniole. Unii experţi afirmă că progresul rachetelor intercontinentale a făcut să scadă mult importanţa bazelor spaniole. Pe de altă parte desfăşurarea războiului din Vietnam şi dificultăţile financiare care rezultau i-au determinat pe conducătorii de la Washington să aibă în vedere — începînd cu acea epocă — o politică de austeritate şi reducere a efectivelor forţelor americane în străinătate. Se presupunea încă de pe atunci că bazele spaniole ar putea fi afectate de aceste măsuri. Niciodată punctul de vedere al Madridului şi al Washingtonului n-au părut atît de opuse.

Dar evenimentele au evoluat într-un sens favorabil tezelor spaniole. Retragerea Franţei din N.A.T.O., precum şi tensiunea permanentă din Orientul Mijlociu, au făcut din Mediterană una din principalele scene de luptă pentru hegemonia mondială. Această conjunctură conferă o importanţă nouă bazei navale de la Rota — în apropiere de Cádix — singura bază din Mediterană echipată pentru adăpostirea submarinelor dotate cu rachete „Polaris". Este un argument ce pare să fie luat în consideraţie de Washington. De fapt încă din luna mai McKinney, numit ambasadorul Statelor Unite la Madrid, făcea declaraţii în faţa comisiei pentru afacerile externe din senat, care arătau că guvernul său era dispus să consimtă unele sacrificii pentru reînnoirea acordurilor. Prezenţa bazelor reprezintă, însă, un pericol ce ameninţă permanent populaţia spaniolă. Această consideraţie nu poate decît să incite guvernul de la Madrid să ceară garanţii serioase interlocutorilor săi de la Washington. Conţinutul exact al revendicărilor formulate de Castiella nu este cunoscut. Regula secretului diplomatic continuă să fie păstrată la palatul din Santa Cruz. Precizări relative au fost date numai asupra unor detalii. Se vorbeşte în special de modificarea statutului militarilor americani care în caz de crimă sau delict nu vor mai fi judecaţi de către autorităţile militare americane ci de către tribunale spaniole. Se mai ştie că Spania cere ca măsurile de austeritate care delimitau creşterea investiţiilor americane să nu mai rămînă în vigoare. Dar aceste probleme, oricît de importante ar fi ele, sînt totuşi secundare faţă de neliniştea care agită opinia publică spaniolă, nelinişte ce-şi găseşte ecoul în presă. Nimeni în Spania nu înţelege de ce ţara poate fi expusă riscului de a fi antrenată de Statele Unite într-un război. Problema care se pune este aceea a transformării unui contract de închiriere într-o alianţă reală, pentru ca Spania să înceteze de a fi un eventual teatru de operaţii şi pentru a deveni un partener cu drepturi egale.

Tokio şi-a sărbătorit, în ziua de 21 octombrie, un secol de la întemeiere. Cu acest prilej au avut loc mari serbări populare şi o paradă a costumelor tradiţionale

profil

Juan Carlos ONGANIA

preşedintele Republicii Argentina

Preşedintele Republicii Argentina, Juan Carlos Ongania, s-a născut la 17 martie 1914, în localitatea Marcos Paz din provincia Buenos Aires. Se dedică din tinereţe vieţii militare. Astfel, în anul 1931, Ongania se înscrie la cursurile Colegiului Militar Naţional pe care le termină trei ani mai tîrziu (1934), obţinînd gradul de sublocotenent de cavalerie. A urmat, de asemenea, din anul 1944, cursurile Şcolii Superioare de Război.

Cariera militară a preşedintelui Juan Carlos Ongania urmează un curs ascendent începînd din a doua jumătate a deceniului al cincilea. Este avansat, succesiv, la gradul de căpitan, în anul 1944, maior, în 1948, locotenent-colonel, în 1952, colonel, în 1955, general de brigadă, în 1959. Îndeplineşte, în acelaşi timp, o serie de funcţii de conducere în cadrul armatei : şef al grupării şcolare a primei Divizii blindate, comandantul Diviziei a treia, al primei Divizii blindate „Campo de Mayo" şi comandantul Corpului de Cavalerie.

În anul 1963, Juan Carlos Ongania este numit comandant-şef al forţelor armate terestre, dar, doi ani mai tîrziu (în 1965), îşi prezintă demisia în semn de nemulţumire faţă de unele acţiuni ale guvernului preşedintelui Arturo Illia. Ongania nu a fost de acord cu poziţia preşedintelui Illia, favorabilă unei intervenţii directe a armatei argentiniene, alături de Statele Unite, în Republica Dominicană.

Juan Carlos Ongania deţine funcţia de preşedinte al Republicii Argentina de la 28 iunie 1966. În cei doi ani care au trecut de la începutul mandatului său prezidenţial, Juan Carlos Ongania a reuşit să realizeze o stabilitate a echipei guvernamentale şi o anumită îmbunătăţire în viaţa economică a ţării. În ultimii ani, au fost create condiţii pentru plata datoriilor externe (care se ridicau la un moment dat la aproximativ 3,5 miliarde dolari).

Programul promovat de preşedintele Ongania are printre altele „misiunea de a transforma ţara, de a renova în profunzime structurile ei, de a moderniza conceptele care guvernează viaţa internă". „Misiunea noastră — a spus preşedintele într-o alocuţiune televizată — nu este de a demola instituţiile edificate într-un secol şi jumătate de existenţă argentiniană, ci de a le perfecţiona, de a le adapta epocii actuale". Guvernul argentinian, condus de preşedintele Ongania, se pronunţă pentru dezvoltarea pe baze echitabile a comerţului exterior cu toate ţările lumii, inclusiv cu ţările socialiste.

D. V.

poșta redacției

ANZUS, DOCTRINA MONROE

Gh. Bogasiu, Mizil. 1) Pactul Anzus a fost încheiat la 1 septembrie 1951 între Statele Unite, Australia și Noua Zeelandă, pe termen nedefinit. 2) Doctrina Monroe a fost formulată de președintele James Monroe, într-un mesaj adresat Congresului american la 2 decembrie 1823, în următorii termeni : „Considerăm potrivit prilejul pentru a declara, ca un principiu decurgînd din drepturile și interesele Statelor Unite, că, de acum înainte, continentele americane, care și-au asumat și își mențin o situație de libertate și independență, nu mai trebuie să fie considerate ca subiecte ale unei viitoare colonizări de către vreo putere europeană. De aceea este de datoria noastră ca, în virtutea sincerității și a relațiilor prietenești existente între Statele Unite și aceste puteri, să declarăm că vom considera orice încercare din partea lor de a-și extinde sistemul asupra vreunei părți a acestei emisfere ca fiind primejdioasă pentru pacea și securitatea noastră. Nu ne-am amestecat și nu ne vom amesteca în nici una dintre actualele colonii sau teritorii dependente de vreo putere europeană. În ceea ce privește însă guvernele care și-au proclamat independența și și-o mențin, și a căror independență, noi, pe baza unei examinări aprofundate și a unor principii juste, am recunoscut-o, nu am putea privi nici o interferență, cu scopul de a le opri ma sau de a controla în orice alt fel destinul lor de către o putere europeană, în altă lumină decît ca manifestarea unei atitudini neprietenești față de Statele Unite". În momentul respectiv, James Monroe se temea, se crede, de o intervenție a puterilor europene în America Latină. Ulterior, doctrina sa a fost însă invocată în încercarea de a transforma țările latino-americane într-un hinterland al Statelor Unite. Ea reprezintă astăzi un etalon al teoriilor dăunătoare care tind către împărțirea lumii în „sfere de influență". 3) Cercetînd colecția revistei „Lumea", veți găsi toate datele care vă interesează în legătură cu crearea Organizației Unității Africane, statutul ei etc.

AUTOMOBILUL ÎN TREN

Ladislau Weisz, Arad. Transportarea automobilelor pe căile ferate, în vagoane speciale cu două etaje sau în simple vagoane-platforme, a intrat, de decenii, în practica obișnuită. Automobilele sînt urcate în vagoane de pe rampele liniilor de garaj din stații, vagoanele sînt remorcate la trenurile de marfă sau în garnituri speciale, cu orarii fixe, cum este cazul citat de dv. pe căile ferate franceze. Automobilele sînt debarcate în gările de destinație, tot la rampe speciale. „Autotrenul", experimentat, de curînd, în Statele Unite ale Americii, se pare că lansează o formulă nouă. El va prelua automobilele direct de pe marile autostrăzi si le va transporta pe alte autostrăzi, paralele sau care nu se interferează decît în puncte foarte depărtate. In felul acesta, creîndu-se „catete" intermediare, se evită ocoluri prea lungi, în regiuni unde nu ar fi posibilă sau rentabilă construcția de șosele. „Autotrenul" nu va circula pe rețelele căilor ferate normale, ci în afara lor, pe linii sau pe monolinie specială. Spre deosebire de vagoanele de cale ferată, „autotrenul" va avea pereții rabatabili și punți care înlesnesc îmbarcarea și debarcarea autovehiculelor de-a dreptul pe autostrăzi. În restaurantul și saloanele „autotrenului" vor putea călători pasagerii automobilelor. Se prevede că distanțele pe care le va parcurge „autotrenul" vor fi în general scurte, uneori doar de cîțiva kilometri, pentru a face joncțiunea între autostrăzi apropiate.

LEE HARVEY OSWALD

Ing. Adrian Munteanu, Brăila. Toate elementele cunoscute ale biografiei lui Lee Harvey Oswald sînt cuprinse în cartea „Moartea unui președinte". Cum nimeni nu știe în această privință mai mult decît William Manchester, ne-ar fi cu neputință să vă ajutăm la elucidarea unor aspecte asupra cărora lectura cărții nu v-a satisfăcut curiozitatea.

QUEEN ELIZABETH II

Mircea Mihăiescu, Galați. Scoaterea din circulație a celebrelor transatlantice „Queen Mary" și „Queen Elizabeth" nu marchează capitularea definitivă a companiilor de navigație maritimă în fața celor de aviație. Compania engleză Cunard, cea care, cu peste trei decenii în urmă, a lansat vasul, pe atunci ultramodern, „Queen Elizabeth", se pregătește să trimită în ianuarie 1969, în prima sa cursă, un nou transatlantic, „Queen Elizabeth II". Sperînd să recîștige o parte din pasagerii răpiți în ultimii ani de către avioane, Cunard a investit 70 de milioane de dolari în această navă, care marchează, se spune, un salt în construcția de nave de pasageri. Se proiectează transportarea a 7 000 de pasageri lunar. Traversarea va dura tot cinci zile, ca și cu prima „Queen Elisabeth". Constructorii au decis ca nava să semene a navă, nu a hotel sau a reședință aristocratică, și totuși să asigure un confort mai mare și mai egal distribuit decît vechile transatlantice.

D. G. Ionașiu, student, București. Datele despre istoricul problemei rhodesiene cuprinse în articolul dv. sînt bine cunoscute cititorilor noștri. Așteptăm alte contribuții.

Zoltan Gallotsik, București. După cum pe bună dreptate observați și dv., problema este de competența nu a celor care inserează reclamele, ci a celor ce își fac publicitate prin intermediul lor.

SCHEMA CABINEI APOLLO

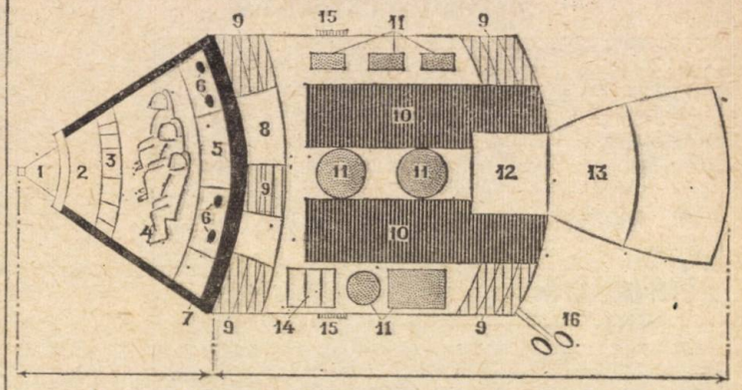

Ing. D. Crăiniceanu, București. 1) Cabina Apollo este nu numai cea mai bine utilată, dar și cea mai spațioasă dintre cabinele create pînă acum pentru cosmonauții americani. Ea are două uși (una pentru intrarea în cabină și una pentru a pătrunde în modulul lunar), cinci ferestre și trei fotolii rabatabile în care cosmonauții pot sta în poziție culcată. Spațiul cabinei permite ca doi cosmonauți să stea în picioare în același timp. În interiorul cabinei, presiunea este menținută la o treime din presiunea normală, iar temperatura la 24° C. Ca atare, cosmonauții nu sînt obligați să păstreze, în cursul zborului, costumele grele de scafandru pe care le poartă în momentul decolării. Întrucît cabina nu este totuși suficient de încăpătoare pentru a adăposti toate aparatele necesare zborului spre Lună, s-a adăugat un compartiment al motoarelor (Modulul de serviciu). Acest compartiment, înalt de peste 7 metri, cîntărește, împreună cu carburanții necesari, circa 23 de tone. Avînd același diametru ca și baza cabinei, modulul rămîne legat de ea pînă la reintrarea în atmosferă. Iată și schema celor două compartimente : 1) vîrful conului cabinei, de care se prinde modulul lunar ; 2) partea anterioară a cabinei conținînd 8 parașute ; 3) aparatul de bord și tabloul de bord al cosmonauților ; 4) încăperea destinată celor trei cosmonauți ; 5) partea posterioară a cabinei conținînd diverse instalații electrice și două motoare pentru controlul altitudinii și al stabilizării (cabina posedă 12) ; 6)eșapamentul motoarelor-rachetă pentru controlarea altitudinii; 7) scut termic care protejează cabina în momentul reintrării în atmosferă ; 8) parte din modulul motor care îl leagă de cabină și conține o parte din echipamentul electric ; 9) radiator care asigură echilibrul termic al compartimentului motor ; 10) rezervoare principale ale compartimentului motor ; 11) rezervoare secundare ale compartimentului motor ; 12) motor care asigură corectarea traiectoriei, frînarea, stabilirea pe orbita lunară ; 13) eșapamentul motorului ; 14) trei mari pile electrice care furnizează electricitatea la bordul întregii nave Apollo ; 15) eșapamentul motoarelor rachetă pentru controlul altitudinii și al stabilizării compartimentului motor ; 16) una din antenele compartimentului motor.

FERMA GENERAL BERTHELOT

Mircea Munteanu, Caransebeș. Generalul Henri Berthelot, fost șef al misiunii militare franceze (1916—1919) în România, a fost numit, printr-o lege specială, la 21 mai 1917, cetățean de onoare al României, iar printr-o altă lege, la 28 octombrie 1922, a fost împroprietărit, oferindu-i-se de către Ministerul Agriculturii o fermă completă (teren, imobile, inventar agricol, instalații), în comuna Fărcădin din raionul Hațeg (care s-a numit de atunci comuna General Berthelot). Generalul Berthelot a pus de îndată la dispoziția studenților români imobilele de locuit ale fermei, pentru înființarea unui cămin de odihnă, iar după moartea sa (1931), printr-o dispoziție testamentară, a donat întreaga fermă Academiei Române.

Ilie Vasiluță, Craiova. Ne-am notat propunerea dv.

SAINT-CYR

Mircea Dinescu, Botoșani. Școala specială militară de la Saint-Cyr, din apropierea Parisului, a fost fondată în anul 1808, de Napoleon, care a hotărît mutarea elevilor din fostul palat Fontainebleau în vechea casă pentru educația tinerelor fete, înființată de Ludovic al XIV-lea și de doamna de Maintenon, în anul 1685. Clădirile existente atunci n-au fost modificate. Din grădinile înconjurătoare, o parte a fost destinată terenurilor de instrucție. Primul guvernator al școlii a fost generalul Bellavéne, unul din eroii veterani ai Revoluției, mare mutilat de război.

ERATĂ. În tabelele cuprinzînd listele primelor 10 trusturi americane și ale primelor 10 trusturi europene, publicate la „Poșta redacției" din nr. 43, pag. 31, sumele sînt exprimate în mii de dolari, nu în milioane de dolari, cum a apărut din greșeală.

poșta redacției

GUINEEA ECUATORIALĂ

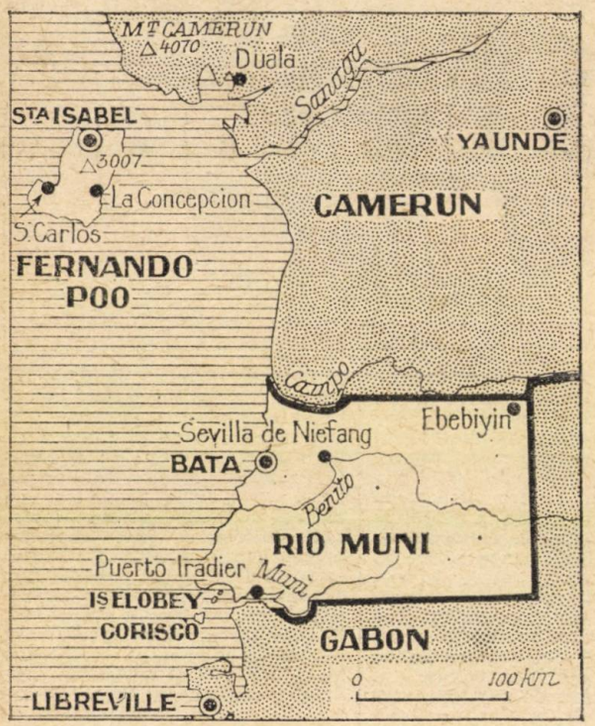

Eugen Lucaci, Brăila 1) Drapelul național al Guineei Ecuatoriale are culorile verde, alb și roșu. 2) Guineea Ecuatorială aparținea Spaniei din anul 1778, fiindu-i cedată de Portugalia prin Tratatul de la Pardo. 3) Divergențele preliminare proclamării independenței au fost determinate de dorința triburilor Bubi, de pe Insula Fernando Poo, de a obține o anumită autonomie în cadrul noii republici. Constituția țării, care ține seama parțial de această revendicare, a fost aprobată printr-un referendum, punîndu-se astfel capăt nemulțumirilor. Președintele Guineei Ecuatoriale, Francisco Macias Nguema (prezentat la rubrica „Profil" în nr. 43/1968) face parte din tribul Fang, populația dominantă în enclava Rio Muni, dar se bucură în egală măsură și de sprijinul triburilor Bubi. O treime din membrii guvernului și o treime din membrii Adunării Naționale fac parte din triburile Bubi.

GENERALI PREȘEDINȚI

Victor Onofrei, Bacău. După lovitura de stat din Panama, numărul țărilor latino-americane guvernate de militari s-a ridicat din nou la șase : Argentina (din 1966), Bolivia (din 1964), Brazilia (din 1964), Paraguay (din 1954), Peru și Panama. De notat că, în Brazilia, după lovitura de stat care l-a înlăturat de la putere pe președintele Joao Goulart, conducerea a revenit generalului Castelo Branco, pentru ca ulterior Congresul să-l aleagă pe actualul președinte, generalul Artur da Costa e Silva. În Argentina, după răsturnarea guvernului Illia, în iunie 1966, a devenit președinte generalul Juan Carlos Ongania. În Bolivia, puterea a fost preluată în noiembrie 1964 de generalul René Barrientos Ortuno, vicepreședinte al statului, care i-a luat locul președintelui Victor Paz Estenssoro. După ce a împărțit cîtva timp funcțiile de conducere cu generalul Alfredo Ovando Candia, generalul Barrientos a organizat alegeri generale, în urma cărora a fost declarat președinte constituțional. Cazul Paraguayului este oarecum diferit. Generalul Alfred Stroessner, care a pus mîna pe putere printr-o lovitură de stat, în august 1954, a modificat constituția țării în așa fel încît și-a asigurat trei realegeri succesive, ultima în februarie 1968.

CROMOZOMUL CRIMEI

Dr. Mihai Voluntaru, București. Cazul lui Daniel Hugon, condamnat de un tribunal parizian la 7 ani de temniță pentru un asasinat, a atras într-adevăr atenția asupra unei descoperiri recente care poate avea repercusiuni importante asupra criminalogiei. Ucigașul a primit o pedeapsă mai ușoară decît se aplică în mod obișnuit pentru asemenea crime, întrucît experții medicali au arătat că prezintă o aberație cromozomică despre care se crede că poate determina înclinații criminale. Aceasta nu înseamnă, după părerea specialiștilor, că formula cromozomică XYY ar duce în mod inevitabil la crimă, că ar exista deci criminali înnăscuți. După cum a explicat profesorul Lafon în fața instanței, e vorba de „un fel de facilitare a crimei, nu de o determinare. Alți factori, de ordin educativ, social, afectiv, intervin la rîndul lor. Atîta timp însă cît nu se va fi descoperit mecanismul acestei anomalii, purtătorul unui cromozom suplimentar va prezenta o anumită „primejdie potențială". După cum știți, fiecare celulă a corpului omenesc are 46 de cromozomi, grupați în nucleul celular în perechi identice : 22 de perechi de autozomi care determină genetic diversele caracteristici ale individului și o pereche de gonozomi care îi determină sexul : doi cromozomi X la femei, doi cromozomi Y la bărbați. Zestrea cromozomică a unui copil provine, în părți egale, de la ambii săi părinți. Cei 23 de cromozomi materni sînt cu toții X. Dacă cromozomii paterni sînt de asemenea de tip X, copilul va fi de sex feminin (XX). Dacă sînt numai 22 X și un Y, copilul va fi de sex masculin (XY). Intervine însă uneori o perturbare a acestui mecanism. Doi cromozomi ai celulelor genetice pot trece, de pildă, împreună în loc să se separe. În acest caz, în celulele copilului va apărea un cromozom suplimentar. Această nondisjuncție poate duce, dacă se referă la perechea de gonozomi, la o formulă tip XXY (ceea ce dă sindromul lui Klinefelter, caracterizat prin grave malformații congenitale) sau o formulă XYY. Efectele acesteia din urmă n-au fost studiate pînă în 1966, cînd o echipă de cercetători britanici a descoperit frecvența mult mai mare a grupului XYY printre criminali decît printre alți oameni. Singura particularitate aparentă a purtătorului formulei XYY se referă la unele caractere somatice : sînt înalți (peste 1,80 m), predispuși la calviție precoce și foarte miopi. Recent, în Australia, un criminal a fost achitat pentru că prezenta această anomalie cromozomică. A urmat cazul lui Daniel Hugon. La Chicago, avocatul lui Richard Speck, condamnat la moarte pentru că a asasinat, în 1966, opt infirmiere, a făcut acum apel, arătînd că Speck are o formulă cromozomică XYY, fapt descoperit abia după proces. Cum în S.U.A. nu există nici o jurisprudență pe care să se bazeze o eventuală anulare a sentinței, avocatul lui Speck speră în comutarea ei în detenție pe viață într-un așezămînt psihiatric.

Laur Preda, București. Vă mulțumim pentru interesantele dv. observații, aprecieri și propuneri.

CE FACE BARRY GOLDWATER ?

Gh. Cosma, Brașov. Barry Goldwater n-a dispărut din viața politică americană. Candidatura la președinție din 1964 l-a costat mandatul senatorial pe care nu a mai încercat să și-l reînnoiască atunci cînd urmărea să obțină un post mai înalt. Acum face campanie electorală pentru a obține alt mandat senatorial al statului Arizona, cel care devine liber după expirarea termenului în Senat al nonagenarului Carl Hayden (acesta a reprezentat Arizona în Senatul american, fără întrerupere, din 1912). Una din temele favorite ale campaniei lui Goldwater este că, în 1964, a fost un profet neînțeles, întrucît actuala Administrație a dus o politică aproape identică cu cea preconizată de el. Adversarul lui Goldwater este democratul Roy Elson, în vîrstă de 38 de ani, unul din colaboratorii senatorului Hayden. Ultimul sondaj de opinie îi acordă lui Goldwater 57 de șanse dintr-o sută, iar lui Elson 33.

I. P. Uschar, Ploiești ; Heinz Stănescu, București ; Dragoș Filievici, Lugoj. Vă mulțumim pentru sesizarea greșelilor de ortografiere care s-au strecurat în reportajul „Viena și vienezii". Se scrie, într-adevăr, Allgemeine Krankenhaus, Suppé, Mödling. Nu este însă greșită nici afirmația că Franz-Joseph a domnit 68 de ani, nici aceea că în imperiul austro-ungar se vorbeau 13 limbi diferite.

D. Kanigher, București. Semnalăm sesizarea dv. difuzării presei : numărul 40 al revistei „Lumea" nu a fost distribuit la Tușnad. Dirigintele poștei a constatat că borderoul de expediere a presei din 26.IX prevedea, între altele, 40 de exemplare din revista „Lumea", dar mențiunea era ștearsă cu o linie groasă, fără nici o explicație. În ceea ce vă privește, sperăm, totuși, că v-ați procurat exemplarul lipsă din colecție, după înapoierea în Capitală.

Corneliu Al. Catrinu, comuna Dragoslavele, județul Argeș. „Cartimex", întreprinderea care centralizează importurile de cărți și periodice, este singura în măsură să vă dea îndrumările necesare pentru obținerea volumelor dorite.

lumea

săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România

Redactor-șef Ion Cârje

Redacția și administrația : București, Piața Scînteii 1
Telefon 17.60.10. Internațional 18.50.05. și 18.53.55
Telex 197

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"

Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții

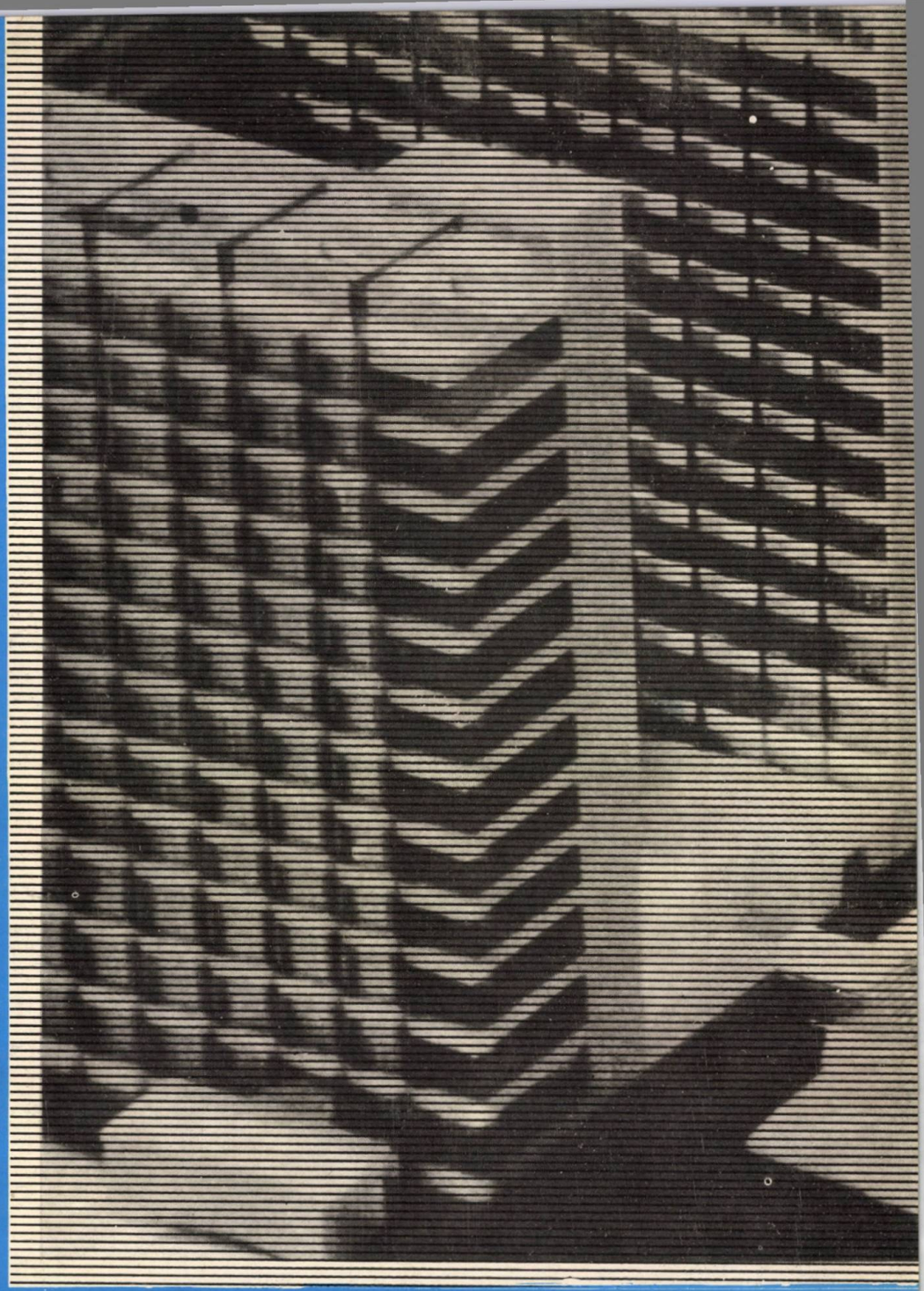

Întreprinderea prefabricate beton AIUD

produce și livrează pe bază de repartiție :

borduri, tuburi cu patru canale, plăci pentru garduri, rigole, chesoane, laterale ILCT, scaune ILCT, tronsoane, grinzi pentru poduri și traverse de cale ferată

Uzina de sîrmă şi produse sîrmă BUZĂU

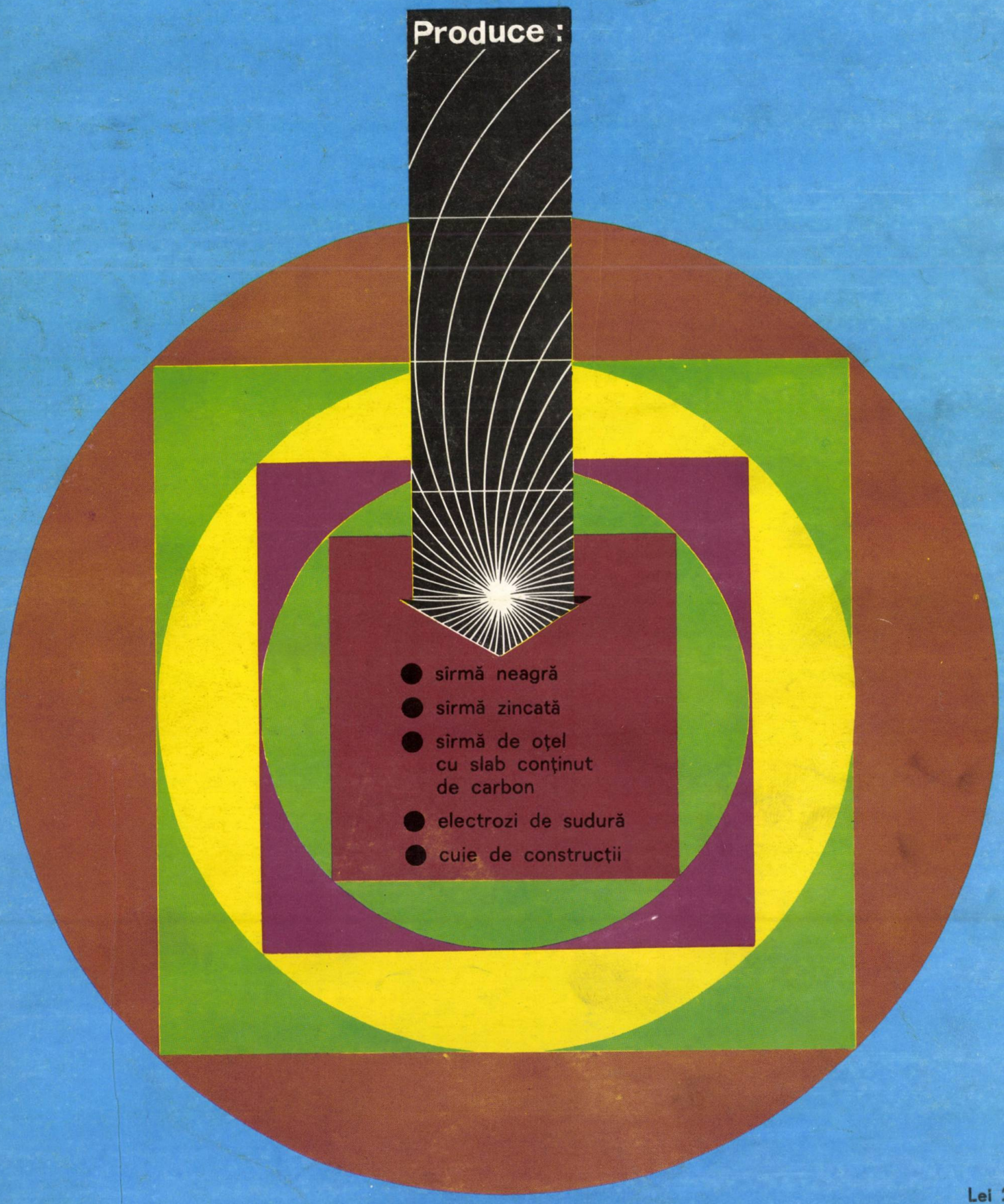

Lei 2

Primatul dreptului asupra forței

Reportaj pe glob

VIENTIANE

Act final în campania electorală americană

SEMICENTENARUL REPUBLICII CEHOSLOVACE

Corespondențe speciale din

MOSCOVA

NEW YORK

BOGOTA

ROMA

LONDRA

45
joi 31 octombrie 1968

lumea

În ziua de 28 octombrie, în sala Hradului din Praga, a avut loc ședința festivă pentru sărbătorirea semicentenarului statului cehoslovac. La tribună, de la stînga la dreapta : Josef Smrkovsky, Ludvik Svoboda, Alexander Dubcek, Oldrich Cernik.

După două săptămîni de întreceri sportive, duminică s-a încheiat la Ciudad de Mexico cea de-a 19-a Olimpiadă pe care au urmărit-o, cu interes, sute de milioane de oameni.

Duminică s-a desfășurat, la Londra, un uriaș marș de protest împotriva războiului din Vietnam.

lumea

Nr. 45 (262) 31 OCTOMBRIE 1968

sumar

EDITORIAL

2 Forța unității întregului popor

3 SĂPTĂMÎNA în telegrame. *Radu Pascal*

DE LA CORESPONDENȚII ȘI TRIMIȘII NOȘTRI SPECIALI

5 NEW YORK. Etapa finală în campania electorală. *George Serafin*
6 PRAGA. Jubileul statului cehoslovac. *Eugen Ionescu*
8 LONDRA. Week-end neobișnuit. *Cristian Popișteanu*
18 BOGOTA. Dialog pozitiv româno-columbian. *Eduardo Mendoza-Varela*
19 ROMA. Socialiștii italieni amînă „soluțiile". *Francesco Gozzano*

SINTEZE

9 „Technological Gap" și implicațiile „integrării". *Gheorghe Badrus*

ARTICOLE, STUDII

13 Soiuz 2 și 3. Experiențe complexe în spațiul cosmic
14 Legalitatea internațională și relațiile dintre state. *Aurel Cristescu*
15 Momente din relațiile româno-turce. *Constantin I. Tudor*

DIN ȚĂRILE SOCIALISMULUI

12 U.R.S.S. Al treilea an al cincinalului. *Silviu Podină*

REPORTAJ PE GLOB

16 Vientiane. *Luis Suarez*

INTERVIUL NOSTRU

20 EDUARDO MONDLANE, *președintele Frontului de eliberare din Mozambic* : „Lupta noastră va fi dură și lungă". *Rodica Dumitrescu*

DIN ACTIVITATEA PARTIDELOR COMUNISTE ȘI MUNCITOREȘTI

22 Plenara C.C. al P.C.F. — Principii de bază ale relațiilor dintre partidele frățești.

24 Imperiul Onassis (2)

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALA

27—30 Newsweek, Le Monde, Le Monde Diplomatique, Jeune Afrique.

PROFIL

30 JOSEPH ARTHUR ANKRAH, președintele Republicii Ghana.

POȘTA REDACȚIEI (31—32)

În acest număr :

FORȚA UNITĂȚII ÎNTREGULUI POPOR

pag. 2

SINTEZE

„Technological Gap" și implicațiile „integrării"

de Gheorghe Badrus

pag. 9

SEMICENTENARUL CEHOSLOVACIEI

pag. 6

Etapă finală în campania electorală americană

pag. 5

Socialiștii italieni amînă „soluțiile"

pag. 19

Legalitatea internațională și relațiile între state

pag. 14

IMPERIUL ONASSIS

pag. 24

Forţa unităţii întregului popor

„Poporul român unit în rînduri strînse sub conducerea partidului comunist reprezintă o pavăză inexpugnabilă a marilor cuceriri revoluţionare ale societăţii noastre, a strălucitelor victorii dobîndite pe drumul înfloririi socialiste a patriei". Aceste cuvinte, cuprinse în partea finală a expunerii prezentate de tovarăşul Nicolae Ceauşescu la recenta plenară a Comitetului Central, reafirmă rolul covîrşitor pe care unitatea întregului popor condus de P.C.R. îl are în triumful idealurilor orînduirii socialiste, ca forţă motrice de seamă a dezvoltării societăţii noastre, a progresului multilateral, economic, politic, social şi cultural al patriei.

Expunerea tovarăşului Nicolae Ceauşescu, document de excepţională însemnătate teoretică şi practică bazat pe o analiză profund ştiinţifică marxist-leninistă a transformărilor sociale şi politice petrecute în societatea românească, hotărîrile plenarei Comitetului Central al partidului se află în aceste zile în atenţia întregului partid, a întregului nostru popor care îşi exprimă profunda bucurie şi satisfacţie faţă de adoptarea lor. Expresie a consecvenţei cu care partidul nostru, conducerea sa înfăptuiesc neabătut, pas cu pas, programul elaborat de Congresul al IX-lea şi de Conferinţa Naţională, aceste hotărîri — reflectînd încă o dată caracterul profund creator al politicii P.C.R., modul realist de abordare şi soluţionare a problemelor complexe ale făuririi noii orînduiri — vin să întregească ansamblul de măsuri întreprinse de partidul nostru în ultimii ani pentru perfecţionarea relaţiilor sociale, a formelor şi metodelor de organizare şi conducere. Eveniment important în viaţa politică a ţării noastre, ele sînt menite să marcheze un pas înainte în dezvoltarea democraţiei socialiste, în lărgirea cadrului de manifestare a libertăţilor politice şi cetăţeneşti, să contribuie la întărirea continuă a unităţii socialiste a poporului, a tuturor oamenilor muncii, indiferent de naţionalitate, cimentarea naţiunii noastre socialiste — factor primordial al trăiniciei şi forţei orînduirii noi socialiste, chezăşie de seamă a progresului ei neîntrerupt.

Socialismul a devenit în ţara noastră cauza scumpă a întregului popor, ţelul comun al tuturor celor ce muncesc de la oraşe şi sate. Această profundă unitate de interese şi aspiraţii, rezultat al unui proces istoric obiectiv, se bazează pe roadele dezvoltării armonioase a socialismului care a adus adevărata libertate socială şi demnitate umană muncitorilor, ţăranilor, intelectualilor, tuturor oamenilor muncii indiferent de naţionalitate. Este firesc de aceea că poporul român nu mai poate concepe astăzi revenirea la condiţiile social-politice din trecut. El consideră drept sacre, inviolabile şi definitive marile cuceriri revoluţionare pe care le-a dobîndit prin luptă în anii de după eliberare, noua orînduire făurită prin muncă intensă, prin jertfe şi sacrificii, strălucitele realizări ale României contemporane.

Cheia tuturor succeselor de pînă azi şi, în acelaşi timp, chezăşia progresului viitor neîntrerupt rezidă în conducerea politică a întregii societăţi de către Partidul Comunist Român, port-drapel al idealurilor celor mai nobile ale poporului nostru. Partidul este legat indisolubil, prin mii de fire, cu masele cele mai largi ale poporului, se identifică cu aspiraţiile şi interesele supreme ale naţiunii. Măsurile adoptate de recenta plenară a C.C. al P.C.R. în scopul întăririi continue a unităţii socialiste a poporului nostru dau expresie, într-o formă organizatorică nouă, rolului P.C.R. ca forţă conducătoare în toate domeniile vieţii sociale — condiţie esenţială a făuririi noii orînduiri — şi în acelaşi timp asigură sporirea funcţiilor organizatiilor de masă şi obşteşti în organizarea participării maselor la elaborarea şi înfăptuirea politicii partidului.

Ţelul suprem înscris pe drapelul partidului nostru, obiectivul căruia comuniştii îi subordonează întreaga lor activitate îl constituie făurirea bunăstării materiale şi spirituale a oamenilor muncii, realizarea societăţii în stare să asigure manifestarea plenară a personalităţii umane, înflorirea capacităţii şi aptitudinilor fiecărui cetăţean.

Actuala etapă de dezvoltare a ţării noastre, rezultat al schimbărilor profunde petrecute în structura societăţii, impune perfecţionarea în continuare a formelor de organizare a democraţiei socialiste, adoptarea unor noi măsuri care să ducă la întărirea continuă a unităţii moral-politice a poporului, a frăţiei dintre oamenii muncii români şi ai naţionalităţilor conlocuitoare, a coeziunii naţiunii noastre socialiste. In fapt, unitatea socialistă a poporului nostru există în mod obiectiv. Prin înfiinţarea Frontului Unităţii Socialiste se creează acel cadru politico-organizatoric pentru afirmarea şi mai puternică a componentelor şi capacităţii acestei unităţi. In felul acesta, crearea noului organism larg democratic, cu caracter permanent — care va înmănunchea toate forţele poporului român şi ale naţionalităţilor conlocuitoare, va concentra întreaga energie a naţiunii socialiste — se înscrie ca un important pas înainte în evoluţia vieţii politice a ţării în direcţia pe care sarcinile desăvîrşirii construcţiei socialismului şi a trecerii treptate spre comunism o impun. Frontul Unităţii Socialiste este menit să constituie un mecanism de consultare largă a maselor în rezolvarea problemelor fundamentale ale politicii interne şi internaţionale a partidului nostru.

Unitatea naţiunii noastre socialiste se bazează pe o realitate istorică incontestabilă : lupta comună de secole dusă pentru eliberarea socială, pentru înlăturarea dominaţiei străine de către români şi naţionalităţile conlocuitoare. Această unitate a căpătat un cadru deplin de dezvoltare în condiţiile noii orînduiri instaurate în ţara noastră, care au permis rezolvarea, în spiritul ideilor marxism-leninismului, a problemei naţionale, dezvoltarea frăţiei trainice a tuturor oamenilor muncii, indiferent de naţionalitate, în ţara noastră. Crearea Frontului Unităţii Socialiste — care va cuprinde mase largi populare, fără deosebire de naţionalitate — crearea consiliilor oamenilor muncii ai naţionalităţilor conlocuitoare din România reprezintă un nou şi important moment în aplicarea politicii naţionale a partidului nostru.

Asigurînd înaintarea tot mai fermă a României pe calea socialismului, înflorirea ei continuă, poporul nostru, condus de partidul comunist, îşi îndeplineşte în acelaşi timp o importantă îndatorire internaţională. Viaţa a demonstrat pe deplin faptul că numai în măsura în care fiecare ţară socialistă obţine succese tot mai mari în făurirea vieţii noi, în consolidarea forţelor sale, se poate întări forţa întregului lagăr socialist, se asigură triumful socialismului şi păcii în lume. In acest sens se poate afirma cu deplin temei faptul că înflorirea şi dezvoltarea fiecărei naţiuni socialiste, creşterea forţelor şi întărirea unităţii ei, departe de a contraveni ideilor şi principiilor socialismului, se înscriu, dimpotrivă, printre cele mai mari cuceriri ale orînduirii socialiste, afirmînd în practică superioritatea noii orînduiri şi asigurînd succesul misiunii istorice a clasei muncitoare, a partidului comunist.

Deplina unitate, realizată în mod consecvent şi armonios, între interesele majore ale naţiunii socialiste române şi interesele generale ale cauzei păcii, democraţiei şi socialismului reprezintă un izvor fundamental al forţei şi viabilităţii politicii partidului şi statului nostru, constituie temelia trainică a contribuţiei pe care România o aduce la triumful idealurilor nobile ale păcii şi socialismului.

România a pus şi pune în centrul politicii sale externe dezvoltarea prieteniei şi alianţei frăţeşti, a colaborării economice, politice, culturale şi ştiinţifice cu toate ţările socialiste, întărirea unităţii sistemului socialist mondial, pe baza principiilor independenţei şi suveranităţii naţionale, egalităţii depline în drepturi şi neamestecului în treburile interne, colaborării tovărăşeşti în spiritul internaţionalismului socialist. Promovarea cu strictete a unor asemenea relaţii — menite să ofere tuturor popoarelor un model de colaborare internaţională, să evidenţieze şi pe acest plan superioritatea socialismului asupra capitalismului — constituie o condiţie esenţială pentru dezvoltarea şi întărirea fiecărei naţiuni socialiste, pentru adîncirea continuă a colaborării ţărilor socialiste, pentru asigurarea unităţii şi coeziunii lor, pentru întărirea unităţii tuturor forţelor antiimperialiste. In acelaşi timp România, pornind de la realităţile obiective ale lumii contemporane, extinde relaţiile de cooperare cu toate ţările, fără deosebire de orînduire socială, în scopul soluţionării problemelor arzătoare ale vieţii internaţionale. Prin politica sa externă îndreptată spre apărarea păcii şi securităţii, dezvoltarea colaborării şi prieteniei între popoare, România se manifestă ca factor activ al vieţii internaţionale contemporane, se afirmă tot mai mult ca stat pe deplin suveran şi independent, iubitor de pace, în comunitatea mondială a naţiunilor şi popoarelor.

Intregul nostru popor îşi aduce adeziunea sa fierbinte la hotărîrile plenarei C.C. al P.C.R., văzînd în măsurile propuse o nouă şi importantă contribuţie la întărirea unităţii moral-politice a poporului nostru, o chezăşie de mare însemnătate a îndeplinirii programului luminos al construcţiei socialismului înscris pe stindardul partidului nostru comunist, şi în acelaşi timp o nouă contribuţie la întărirea forţelor socialismului şi păcii în lume.

săptămîna

în telegrame

Caracas — Santiago de Chile

CONTACTE ȘI CONVORBIRI FRUCTUOASE

Continuîndu-și turneul latino-american, ministrul afacerilor externe, Corneliu Mănescu, și-a încheiat vizita în Venezuela, prin semnarea unui acord de cooperare culturală și științifică. Acest moment de deosebită însemnătate în relațiile româno-venezuelene, alături de semnarea, în urmă cu cîteva săptămîni, a acordului economic, exprimă — așa cum declara ministrul relațiilor interne al Venezuelei și însărcinat cu problemele externe, Reinaldo Leandro Mora — dorința celor două țări de a iniția o etapă nouă de dezvoltare a unor schimburi efective în sectoarele respective de activitate. Vorbind despre prietenia dintre cele două popoare, ministrul a arătat că ea se întemeiază pe respectarea principiului suveranității naționale, a modului de viață pe care și l-au ales.

Șeful diplomației românești a apreciat că recentul acord consfințește, într-un cadru juridic, dorința celor două popoare de a se cunoaște mai bine, de a-și împărtăși din patrimoniile lor culturale și științifice, de a-și înțelege aspirațiile de viitor. Conținutul concret al acordului — reiese din comunicatul comun — informează despre stimularea vizitelor reciproce de oameni de știință și cultură, a schimburilor de informații și materiale cultural-științifice, a programelor de radio și televiziune, a schimburilor artistice, de conferențiari și studenți.

În convorbirile lor, ministrul român și omologul său din Venezuela au făcut și un amplu tur de orizont al unor probleme actuale ale vieții internaționale. Cei doi miniștri și-au afirmat convingerea că „asigurarea dezvoltării unor relații normale între state, indiferent de orînduirea lor socială, o constituie respectarea principiilor independenței și suveranității, egalității în drepturi, neamestecului în treburile interne, avantajului reciproc și, totodată, renunțarea la forță sau la amenințarea cu forța în relațiile dintre state, respectarea legalității internaționale".

Afirmînd rolul tuturor statelor, indiferent de mărimea lor, la rezolvarea marilor probleme ale contemporaneității, în cadrul convorbirilor, s-a evidențiat însemnătatea pe care o are crearea tuturor condițiilor necesare pentru ca statele mici și mijlocii să-și poată afirma pe deplin personalitatea.

O altă problemă abordată, a fost aceea a dezarmării generale ; cele două părți — se arată în comunicat — „au recunoscut că tratatul de neproliferare a armamentului nuclear reprezintă un pas înainte în această direcție și au subliniat necesitatea ca el să fie urmat de măsuri concrete în vederea încetării cursei înarmărilor și realizării dezarmării generale".

Exprimîndu-și, în numele guvernului român, gratitudinea pentru căldura cu care a fost primit de guvernul și poporul din Venezuela, ministrul de externe român a părăsit capitala țării, Caracas, cu convingerea că românii au, în această țară latino-americană, prieteni care, „deși au un mod de viață și o ideologie diferită, au interese, tendințe și aspirații comune, și în multe domenii de activitate năzuiesc la dezvoltarea cooperării".

După vizita în Venezuela, ministrul de externe Corneliu Mănescu s-a îndreptat spre Santiago de Chile și a fost, vreme de patru zile, oaspetele omologului său chilian, Gabriel Váldes. Ministrul român, venind duminică seara de la Vina del Mar, pe coasta Pacificului, s-a întreținut a doua zi, timp de o oră, cu gazda sa chiliană, în „salonul roșu" al Ministerului de Externe. În aceeași zi, el a fost primit de președintele Republicii, Eduardo Frei, a avut convorbiri cu președintele Senatului, Salvador Allende, socialist (șeful opoziției), cu președintele Camerei Deputaților, Hector Valenzuela, democrat-creștin, și cu președintele Curții Supreme, Osvaldo Illanés.

La sfîrșitul vizitei, cei doi miniștri, Corneliu Mănescu și Gabriel Váldes, au semnat un acord de colaborare culturală și științifică — considerat, cu satisfacție, de ambele părți, ca încă o dovadă a stadiului favorabil al relațiilor româno-chiliene.

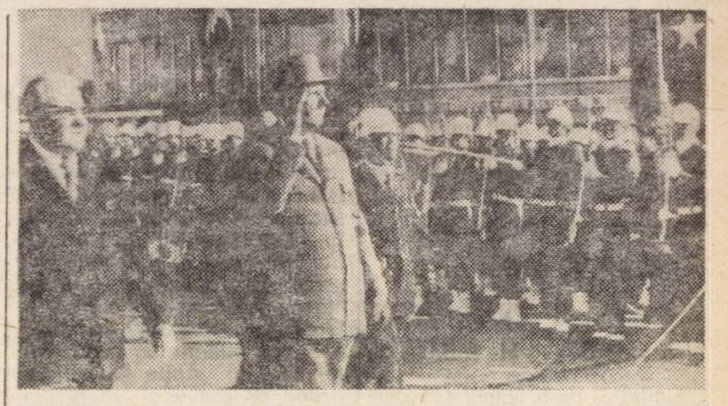

Președintele de Gaulle, însoțit de președintele Turciei, Cevdet Sunay, trece în revistă garda de onoare la sosirea pe aeroportul Esenboga, de la Ankara

Ankara

VIZITA PREȘEDINTELE DE GAULLE

«Schimburile de vizite, la nivelul șefilor de state, între Turcia și Franța, au loc după o lungă întrerupere. În consecință — declara, în continuare, premierul turc Suleyman Demirel ziarului „Le Monde" — această vizită trebuie considerată în funcție de climatul excepțional pe care ea îl va crea și nu după detaliile convorbirilor între cei doi șefi de state». Într-adevăr, vizita la Ankara a președintelui de Gaulle e, îndeobște, înțeleasă în acest context și interpretarea care i se dă îi conferă importanța cuvenită mai cu seamă în ce privește premisele pe care le deschide unei noi etape în evoluția relațiilor turco-franceze. În acest sens, după indicațiile purtătorului de cuvînt francez, pe plan bilateral, în ce privește cooperarea tehnică — în afara perfectării unui acord — au fost explorate diverse alte posibilități de colaborare în domeniul industrial și al turismului. Ministrul turc al afacerilor externe a sugerat crearea unei comisii mixte franco-turce pentru aplicarea acordului de cooperare tehnică ; s-au studiat, de asemenea, perspectivele unei acțiuni culturale franco-turce, între care stimularea predării limbii franceze în Turcia, precum și a limbii turce în universitățile franceze.

Nu a trecut neobservată nici precizarea premierului turc care s-a declarat convins că, în faza tranzitorie a asocierii Turciei la Piața comună, Franța „va da dovadă, în sînul comunității, de același spirit de înțelegere și cooperare ca și în trecut". În altă ordine de idei, au fost examinate și o serie de chestiuni privind schimburile comerciale precum și posibilitățile de participare a unor întreprinderi franceze la proiecte turcești.

Abordarea problemelor internaționale a oferit convorbirilor între președintele Sunay și generalul de Gaulle afirmarea unei platforme comune, și, în special, a prilejuit manifestarea convingerii lor în avantajele destinderii internaționale ; chiar dacă — se comentează deseori — concepțiile asupra destinderii nu sînt identice. (Și evident, în acest context, presa notează concepțiile diferite ale celor două țări privind alianța atlantică). „Fără îndoială — a afirmat președintele de Gaulle — ca urmare a condițiilor geografice, strategice și economice diferite în care se află, ele pot da forme diferite alianțelor lor. Dar, mai presus de toate, ele doresc să rămînă stăpîne pe soarta lor și să practice cu toate celelalte state relațiile care le sînt utile".

În răspunsul său, președintele Cevdet Sunay a declarat că similitudinea politicilor lor externe, întemeiate pe apărarea păcii, „constituie baza solidă a relațiilor dintre Turcia și

→

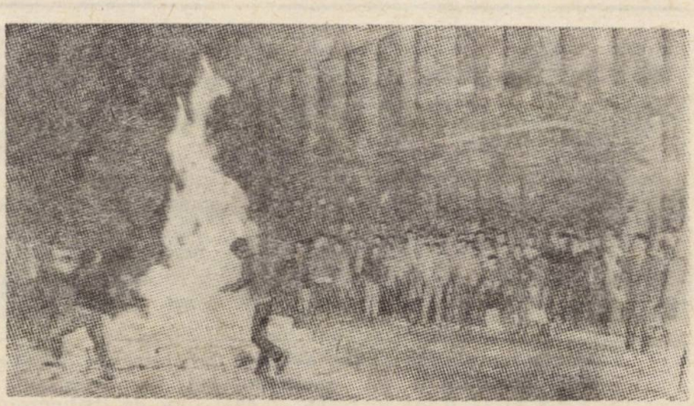

Demonstrația și focul de la universitatea Berkeley din California, Statele Unite

săptămîna

în telegrame

Franța". La rîndul său, premierul Suleyman Demirel a afirmat că „Turcia este convinsă că destinderea reprezintă, în împrejurările actuale, mijlocul care oferă cele mai multe promisiuni ca pacea mondială să fie plasată pe baze solide și durabile".

Orientul Apropiat

DIPLOMATICE ȘI MILITARE

Sîmbătă, de-a lungul Canalului de Suez — pe o distanță de peste 150 km, între Kantara și Port Tewfic — a izbucnit un puternic schimb de focuri între forțele izraeliene și cele ale R.A.U. A durat nouă ore. A încetat după miezul nopții, la intervenția observatorilor O.N.U. Pe ambele maluri ale Canalului s-au înregistrat morți și răniți. Părțile se acuză reciproc de a fi provocat incidentul, de a cărui existență Izraelul informează Consiliul de Securitate prin două note, iar R.A.U. printr-una ; în nici una din ele nu se cere însă convocarea lui.

Este a treia ciocnire de amploare, în vreme de o săptămînă, și se pare cea mai violentă de la evenimentele din iunie, anul trecut. Cu trei zile în urmă avusese loc o bătălie aeriană izraelo-arabă, apoi un duel de artilerie izraelo-iordanian, în regiunea Um Sidra, pe Valea Iordanului. Totodată, în teritoriile ocupate de Izrael — mai cu seamă în unele orașe din Cisiordania și în cartierul arab al Ierusalimului — s-au declanșat greve și manifestații ale populației arabe.

În zona incidentului, un purtător de cuvînt al secretarului general al O.N.U., U Thant, anunța că misiunea de pace a lui Gunnar Jarring, în Orientul Apropiat, a fost prelungită cu încă o lună „în conformitate cu dorința sa și de acord cu guvernul Suediei". Știrea este, în general, comentată în cercurile diplomatice cu un anume optimism reținut ; și este foarte probabil ca nu recentele confruntări armate să fi determinat prelungirea mandatului lui Jarring, ci, dimpotrivă, perspectiva — e adevărat, destul de neclară — de îmbunătățire a situației ce părea să se întrevadă de cîteva săptămîni.

După opinia unor comentatori, ceea ce l-ar fi încurajat pe diplomatul suedez să-și continue eforturile de mediere ar fi fost și faptul că, în ultima vreme, prin intermediul misiunii sale, cele două părți au beneficiat de prilejuri nimerite spre a-și cunoaște mai bine punctele de vedere. Ministrul de externe izraelian Abba Eban (care, s-ar părea, prin discursul lui la O.N.U., lăsa să se înțeleagă că Izraelul ar fi dispus să renunțe, în anumite condiții, la principiul negocierilor fără intermediari cu țările arabe) a prezentat lui Jarring o notă, în acest sens, spre a fi remisă R.A.U. și, în același timp, a făcut cunoscut „planul Izraelului în nouă puncte" pentru soluționarea crizei. La rîndul său, șeful diplomației egiptene, Mahmud Riad, a înmînat lui Gunnar Jarring un „memorandum" cu intenția ca acesta să-l remită lui Abba Eban. Nota arabă, cunoscută și sub denumirea neoficială de „Ora clarificării definitive" — după informațiile publicate în „Al Ahram" — cere să se stabilească un calendar pentru a se asigura executarea rezoluției O.N.U. din 22 noiembrie, sub egida și cu garanția Consiliului de Securitate, și — fără a face vreo mențiune la „cele nouă puncte" izraeliene — îl invită pe Jarring să pună ministrului de externe izraelian „două întrebări simple" : 1. este oare Izraelul gata să aplice rezoluția Consiliului de Securitate ? 2. în această eventualitate, este el în măsură să se angajeze în a-și retrage trupele din toate teritoriile arabe ocupate ? Apare limpede că țările arabe (cu excepția Siriei) consideră aplicarea rezoluției Consiliului de Securitate ca punctul crucial în rezolvarea crizei din Orientul Apropiat.

Între timp, la Ierusalim au loc importante dezbateri ale cabinetului izraelian. Observatorii remarcă lipsa unei depline unități ministeriale în ce privește linia politică de viitor și evidențiază o serie de divergențe — nu fără o vizibilă coloratură electorală — între aripa „dură" condusă de generalul Dayan (a cărui absență la ședință le-a părut unora semnificativă) și cea „moderată" inspirată de Abba Eban.

În general, rămîne în continuare unanimă părerea observatorilor politici că incidente ca cele survenite săptămîna trecută nu pot duce decît la înăsprirea situației în Orientul Apropiat, iar diferitele propuneri de rezolvare pașnică a conflictului — fie că vin din această zonă sau din altă parte — nu pot avea șorți de reușită decît dacă țin seama de interesele popoarelor din Orientul Apropiat, care cer ca, în această regiune, să fie respectate dreptul la existență și securitate a tuturor statelor, pe baza unor relații normale de conviețuire și asigurîndu-se retragerea trupelor din teritoriile ocupate. Și, fără îndoială, rezoluția Consiliului de Securitate stabilește principiul unei reglementări politice raționale.

Bonn

OBIECTIVELE PARTIDULUI COMUNIST GERMAN

Duminică, la Offenbach am Main, a avut loc conferința federală a Partidului Comunist German („Deutsche Kommunistische Partei") înființat din inițiativa unui Comitet federal, alcătuit din 35 de persoane.

Se știe că necesitatea unui partid comunist legal era discutată de 12 ani, mai precis, de cînd, la cererea guvernului Adenauer, curtea constituțională din Karlsruhe a scos în afara legii Partidul Comunist al Germaniei („Kommunistische Partei Deutschlands"). De atunci, lupta pentru legalizarea partidului comunist a atins o amploare deosebită în R.F.G., iar ecoul ei are o semnificativă rezonanță internațională. (De pildă, în primăvara anului acesta, după cum a arătat secretarul general al Partidului Comunist Italian, Luigi Longo, într-o conferință de presă, problema legalizării partidului comunist a fost abordată în cadrul discuțiilor între delegațiile P.C.I. și partidului social-democrat vest-german, precum și (informează „Rinascita") într-o convorbire între Kiesinger și Longo, la Quirinale).

În „Declarația" Consiliului federal al celor 35 de inițiatori ai creării noului partid comunist se afirmă că „în situația politică actuală, — activitatea unui partid comunist în Republica federală este mai necesară ca oricînd pentru interesele clasei muncitoare și ale tuturor oamenilor muncii... Desfășurăm programul nostru, formele și metodele luptei noastre, în mod independent, pe baza principiilor socialismului științific și pornind de la condițiile economice și politice care există în Republica federală". Recenta conferință federală a Partidului Comunist German a adoptat în unanimitate acest document constitutiv.

În „Declarație" se subliniază, de asemenea, că realizarea societății socialiste în R.F.G. va trebui să țină seamă de condițiile specifice din această țară. Noul partid — se spune în document — „e un partid al Republicii Federale", iar „această țară e patria noastră". În acest spirit, unul din membrii fondatori ai P.C.G., Kurt Erlebach, declara într-un interviu acordat revistei „Der Spiegel" : „Este clar că marxismul nu este o dogmă, ci o știință care se dezvoltă. Și trebuie să se aibă mereu în vedere faptul că, spre societatea socialistă, căile care duc la aceasta trebuie să coincidă cu condițiile din țară, existente astăzi, aici, sau la orice altă dată". „Trebuie — declara el, — în continuare — să îmbunătățim, în primul rînd, condițiile de luptă pentru o dezvoltare socialistă — și aceasta, prin crearea mai multor drepturi democratice tuturor oamenilor muncii din R.F.G."

În documentele adoptate de Conferință, P.C.G. este definit ca un partid al luptei pentru progres social, pentru pace și democrație, pentru interesele oamenilor muncii. El se pronunță pentru anularea interzicerii Partidului Comunist din Germania (K.P.D.), cere interzicerea Partidului național-democrat, de orientare neo-nazistă, se pronunță pentru recunoașterea granitei Oder-Neisse și a Republicii Democrate Germane, se declară în favoarea stabilirii de relații între cele două state germane și pentru admiterea lor în O.N.U., subliniază necesitatea ca Republica federală să contribuie activ la crearea unui sistem de securitate colectivă în Europa, consideră că „asigurarea păcii în Europa, cere stabilirea de bune relații cu toate țările socialiste, pe baza principiilor coexistenței pașnice".

Radu PASCAL

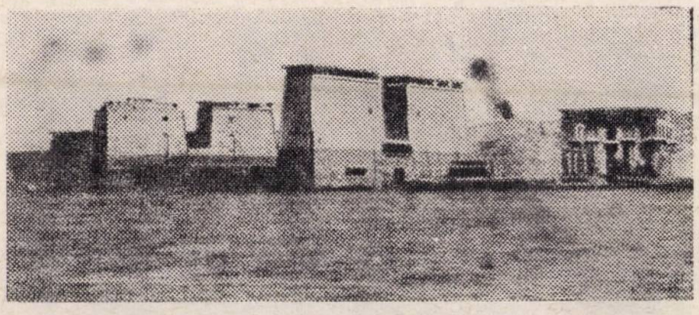

Marile temple ale Elefanților, din apropiere de Assuan, sînt amenințate de apele lacului de acumulare. U.N.E.S.C.O. a lansat recent o campanie de strîngere a fondurilor necesare pentru deplasarea acestor temple, operație similară cu mutarea monumentelor de la Abu Simbel. Lucrările vor începe în 1969 și vor dura 4 ani

De la trimisul nostru la New York, George Serafin

Etapă finală în campania electorală

Se plîngea cineva, în coloanele lui „New York Post", că actuala campanie electorală este lipsită de umor. Răspunsul a venit prompt: unde mai poate încăpea umorul cînd, de săptămîni întregi, Spiro Agnew şi Curtis Lemay ne etalează filozofia lor de neadmis despre viaţă şi moarte?

Adevărul este că, în ultimele zile, cursa pentru scaunul prezidenţial a luat o alură de-a dreptul dramatică. Şi aceasta pentru că şansele destul de ferm distribuite între cei trei candidaţi, pînă acum o săptămînă sau două, par să înregistreze fluctuaţii sensibile odată cu apropierea fatidicei date de 5 noiembrie.

Ultimul sondaj Gallup confirma cîteva teste anterioare: vicepreşedintele actual, Hubert Humphrey, continuă să reducă distanţa care îl separă de Richard Nixon. Iată tabloul comparativ al sondajelor Gallup, în procente:

	Nixon	Humphrey	Wallace	Nedecişi
ultimul sondaj	44	36	15	6
octombrie 3—12	43	31	20	6
septembrie 27—30	44	29	20	7
septembrie 20—22	43	28	21	8
septembrie 3—7	43	31	19	7

Richard Nixon se menţine deci pe locul întîi, dar fără să realizeze un avans, în timp ce Hubert Humphrey a cîştigat cinci procente, iar George Wallace este în uşor declin. Comportamentul celor trei candidaţi în ultima perioadă electorală trădează clar reacţia lor la tendinţele dezvăluite de sondaje.

În prima parte a campaniei, cam pînă acum două-trei săptămîni, Richard Nixon părea nedecis dacă trebuie să se comporte ca un preşedinte cu un mandat că şi cîştigat sau ca un simplu candidat la această funcţie. Acum s-ar spune că hotărîrea sa a fost luată. Progresele lui Humphrey, propria sa dorinţă de a aduce la un rezultat lipsit de ambiguităţi eforturile sale de peste un an de zile, înţelegerea faptului că George Wallace rămîne în continuare o primejdie au contribuit cu toate la transformarea candidatului republican într-un combatant dinamic şi extrem de activ. Aceiaşi factori, apreciază „New York Times", „au dat discursurilor sale o uşoară dar totuşi perceptibilă orientare spre dreapta". Pentru că — deşi reclamă justiţie şi progres pentru populaţia neagră — el subliniază cu prioritate problema „legii şi ordinii", pledînd pentru întărirea legilor locale ale statelor. Deşi declară că doreşte ca propria sa campanie electorală să ducă, în ianuarie, cînd se va instala noul preşedinte, la o „reconciliere naţională", precizînd foarte recent la Boston că nu doreşte să fie adus în această funcţie pe „un flux al urii", el înfăţişează cu plăcere alegătorilor imaginea oraşelor americane împînzite de criminali în cazul în care, susţine el, Humphrey ar fi ales preşedinte. Deşi prezintă programul său de limitare a armamentelor şi încetare a cursei înarmărilor, el continuă să pună accente deosebite pe necesitatea construirii forţei militare a Statelor Unite.

Pentru foarte, foarte mulţi americani — şi acest lucru reiese clar din coloanele presei — este însă de preferat conservatorismul moderat al lui Nixon „primitivismului total" al lui Wallace. Dar, şi aici citäm din „New York Post", este o consolare modestă faptul că „în timp ce Wallace priveşte încremenit spre epoca paleoliticului şi vrea să păşească în viitor de-a-ndaratelea, Nixon se înfundă în căile laterale ale acestui viitor, şovăind în faţa oricărei probleme cruciale".

Sondajele îl arată, totuşi, pe Nixon ca favoritul numărul unu. Cine îl va susţine? Fără îndoială, un larg sentiment de saturaţie faţă de îndelungata administraţie democrată, de frustrare şi dezamăgire care nu merge totuşi pînă la a încredinţa conducerea ţării unui om ca George Wallace.

Singurul grup bine determinat din punct de vedere social, care s-a declarat net în favoarea sa, este acela al marilor oameni de afaceri. Şi cînd e vorba de America, se poate lesne înţelege ce importanţă are un sprijin venit din partea acestui grup. Un sondaj efectuat în rîndul acestuia, în ultimele două săptămîni, arată că 85 la sută din capii marii industrii şi finanţe americane îşi vor da votul lui Nixon. Semnificativ este şi faptul că 65 la sută din aceştia au votat acum patru ani în favoarea lui Lyndon Johnson.

În ce-l priveşte pe Hubert Humphrey, candidatul partidului democrat, cota sa electorală este în creştere. El este, în primul rînd, beneficiarul unei elementare reguli de logică: orice vot împotriva cuiva (Nixon sau Wallace) este un vot în favoarea altcuiva (el însuşi). Este adevărat că nicăieri mai mult ca în Statele Unite factorul psihologic nu joacă un rol atît de mare într-o campanie electorală. Se simte un fel de nostalgie pentru faptul că această cursă prezidenţială este privată de prezenţa şi manifestarea uzului eroic pe care l-ar fi avut Robert Kennedy sau a farmecului ironic al tipului de anti-erou care este Eugene McCarthy.

Entuziasmul debordant al lui H.H.H. nu este pe placul tuturor. În acelaşi timp, îşi face loc mentalitatea mai realistă că nu e nevoie neapărat ca un candidat să-ţi placă pentru a-ţi inspira încredere şi, în consecinţă, a-l sprijini. În ochii multora, candidatul democrat, Humphrey, exprimă optimismul istoric al experienţei americane şi perspectiva posibilităţilor de realizare pe care le oferă aceasta. În plus, dintre toţi candidaţii, el este singurul care ar putea fi integrat în tradiţia concepţiei liberale a Americii. Activitatea sa înainte de a deveni vicepreşedinte, lucrările publicate de el în acea perioadă pledează în acest sens. Iar ceea ce apărea la un moment dat ca un obstacol serios, tocmai pentru că era vicepreşedinte, începe să fie privit sub cealaltă latură, în sensul că funcţia sa în actuala Administraţie i-a creat condiţiile pentru a cunoaşte ca nimeni altul care sînt problemele adevărate ale ţării şi căile pe care se poate încerca reglementarea lor. Eliberat de inevitabilele servituţi faţă de Administraţia în curs, îmbogăţit mult în propria sa experienţă în cursul campaniei electorale, Humphrey, se crede în cercuri foarte largi, va fi mai în măsură decît contracandidaţii săi să răspundă cerinţelor interne şi externe ale Americii.

În favoarea lui Hubert Humphrey acţionează şi alţi factori, de circumstanţă, dar care pot fi hotărîtori: sprijinul preşedintelui Johnson, posibilitatea ca democraţii dizidenţi, inclusiv grupul McCarthy, să i se alăture des-

→

Hubert Humphrey a invitat pe rivalii săi, Richard Nixon şi George Wallace, la o dezbatere „în trei", care urma să fie transmisă la televiziune. El a închiriat o sală specială, a plătit instalaţiile, a reţinut timpul necesar în programul mai multor posturi T.V., dar adversarii săi nu au acceptat invitaţia şi el a fost pus în situaţia de a avea un... dialog original, cu pupitrele goale

chis în zilele care au rămas și, în sfîrșit, posibilitatea intervenției unei hotărîri importante privind războiul din Vietnam, luată de actuala Administrație. La toate acestea se mai poate adăuga faptul că Edmund Muskie, coechipierul său, este singurul dintre candidații la vicepreședințe care a reușit să dezvolte în cursul campaniei electorale un curent de simpatie în favoarea sa.

Rămîne George Wallace. Deși reușește să adune, în continuare, mulțimi zgomotoase, șansele sale descresc. Nu însă și influența pe care prezența sa foarte concretă în campania electorală o va avea asupra șanselor celorlalți doi. Chiar în statele în care alegerea sa este exclusă, se presupune că un număr de voturi îi vor reveni. Dacă Nixon poate fi sigur de majoritatea statelor din Vestul Mijlociu și regiunile muntoase, iar Humphrey mai ales de cele din partea de nord-est a țării, Wallace este stăpîn pe trei state din sud — Alabama, Georgia și Mississippi, cu șanse bune de asemenea în Louisiana și Arkansas și posibile, deși cam vag, în Carolina de sud sau poate Tennessee ori Oklahoma. În felul acesta, voturile sale electorale (e vorba de voturile electorale ale statelor, nu de voturile populației) se vor ridica probabil la 29 și posibil la 72 sau chiar mai mult.

Aici începe însă ceea ce pentru toți comentatorii și observatorii lucizi înseamnă marea primejdie. 72 de voturi electorale pentru Wallace înseamnă 466 de voturi pentru ceilalți doi candidați împreună. Dacă Nixon sau Humphrey vor cîștiga majoritatea de 270 de voturi necesară, Wallace nu va mai avea, pentru moment, nici un rol. Dacă însă nici unul din cei doi nu va întruni acest număr, țara va rămîne fără președinte. Potrivit legii electorale, în cazul în care nici un candidat nu va obține majoritatea necesară, sarcina de a alege un președinte va reveni noii Camere a Reprezentanților, care se va întruni pentru prima oară la 6 ianuarie anul viitor. Atunci, fiecare stat avînd un vot (reprezentînd voința majoritară a delegației sale), Camera va alege președinte pe acela dintre cei trei candidați care a întrunit cel mai mare număr de voturi. Dar dacă nici în Cameră nici unul din candidați nu va întruni majoritatea? Atunci Senatul va alege, la 20 ianuarie, un vicepreședinte din rîndul celor doi candidați la vicepreședințe care au întrunit cele mai multe voturi electorale. Cel ales va servi ca președinte ad-interim (acting president) pînă ce Camera va lua o hotărîre asupra președinției. În felul acesta nu ar fi exclus ca, în extremis, țara să aibă un vicepreședinte aparținînd unui partid și un președinte reprezentînd alt partid.

Este o situație pe care nimeni din Statele Unite nu o dorește și care reprezintă, în momentul actual al campaniei electorale, un stimulent pentru polarizarea opțiunilor în favoarea unuia dintre candidații principali.

New York, 29 octombrie

Corespondență din Praga de la Eugen Ionescu

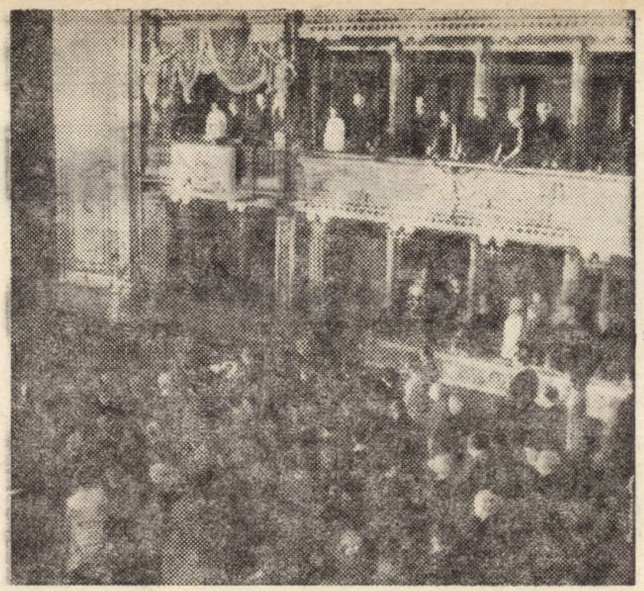

Jubileul statului cehoslovac

Praga, ca de altfel întreaga Cehoslovacie, mai poartă încă hainele de sărbătoare cu care s-a împodobit în urmă cu cîteva zile pentru a întîmpina un măreț jubileu — o jumătate de secol de existență a statului independent comun al cehilor și slovacilor. Sărbătorirea acestui moment important din istoria modernă a popoarelor ceh și slovac a constituit fondul actualității politice cehoslovace din săptămîna care a trecut.

...Praga, 27 octombrie, ora 10. Sala spaniolă a străvechiului Hrad găzduiește cea de-a 28-a sesiune a Adunării Naționale. Deputații întîmpină cu puternice aplauze apariția conducătorilor de partid și de stat în frunte cu L. Svoboda, A. Dubcek, O. Cernik, J. Smrkovsky și G. Husak. Ținută în ajunul celei de-a 50-a aniversări a proclamării republicii, sesiunea a avut pe ordinea de zi două puncte: dezbaterea și adoptarea proiectului de lege constituțional privitor la reorganizarea statului pe baze federative, precum și a unui proiect de lege referitor la poziția naționalităților conlocuitoare din R. S. Cehoslovacă în cadrul federației. În urma dezbaterilor, ambele documente au fost adoptate în unanimitate de cei 265 de deputați prezenți la lucrările sesiunii. Respectivele legi vor intra în vigoare la 1 ianuarie 1969.

Subliniind importanța adoptării legii cu privire la reorganizarea statului pe baze federative, președintele Adunării Naționale, J. Smrkovsky, arăta în cuvîntarea rostită la sesiune că „noua reglementare privind forma statală a relațiilor dintre națiuni constituie un act de echitate națională pe care și l-a înscris pe scutul său socialismul științific, după a cărui învățătură ne conducem. Ea reprezintă o dovadă a capacității orînduirii noastre de a găsi soluții noi, creatoare, care să corespundă, în același timp, condițiilor, tradițiilor, posibilităților și necesităților țării noastre și popoarelor ei". „Ideea federalizării — a relevat J. Smrkovsky — este rodul acelui curent nou, pozitiv, care s-a manifestat în această țară după ianuarie anul curent". „Adoptarea legii constituționale cu privire la Federația Cehoslovacă constituie o dovadă a faptului că politica de după ianuarie, eliberată de unilateralitate și extreme, reprezintă unica alternativă pentru dezvoltarea societății noastre în spiritul învățăturii lui Marx și Lenin, societate fundamentată pe armonia idealurilor socialismului, democrației și umanismului pentru noi și pentru generațiile viitoare".

În cuvîntarea pe care a rostit-o la sesiunea Adunării Naționale, O. Cernik, președintele guvernului cehoslovac, a subliniat printre altele, că „P.C.C. în programul său și guvernul în Declarația sa programatică au proclamat federalizarea Cehoslovaciei drept una din măsurile fundamentale ale politicii lor. La aceasta au aderat toate organizațiile Frontului Național. Guvernul înțelege organizarea statală a republicii pe baza principiilor federalizării ca o parte componentă importantă a întăririi sistemului politic din Cehoslovacia". O. Cernik a enumerat factorii fundamentali care stau la baza federației: sistemul politic unic, realizat, în special, prin rolul conducător al P.C.C., prin organele federale constituționale și care se sprijină pe politica Frontului Național; respectarea principiului legislației unice pentru întregul teritoriu al R.S. Cehoslovace; afirmarea unor principii unice care leagă ambele regiuni naționale politice în cadrul unei economii integrate; promovarea unei politici externe unice; crearea unui sistem unic de apărare a republicii. Președintele guvernului cehoslovac a arătat apoi: „Proiectul de lege constituțională cu privire la reorganizarea R.S. Cehoslovace pe baze federative este prezentat Adunării Naționale în ajunul celei de-a 50-a aniversări a apariției statului independent al cehilor și slovacilor, și, totodată, într-o situație politică foarte complexă. În ultima vre-

Spectacol de gală la Opera din Praga, cu prilejul semicentenarului statului cehoslovac. În loja oficială, Ludvik Svoboda și Alexander Dubcek, cu soțiile

←

me ne-am izbit de o serie de realități, în fața cărora nu a fost pusă pînă acum nici o conducere politică a statului cehoslovac. Este obligația tuturor organelor de partid, ale Frontului Național, ale statului cehoslovac și a tuturor oamenilor politici de a întreprinde totul pentru ca popoarele Cehoslovaciei să rezolve situația creată într-un asemenea mod care corespunde tradițiilor lor revoluționare și democratice. Niciodată noi nu am avut în vedere o altă cale, decît calea evoluției socialiste a Cehoslovaciei. În ea noi am văzut întotdeauna garanția dezvoltării și securității popoarelor noastre".

...Praga, 28 octombrie, ora 10. În aceeași sală spaniolă a Hradului a avut loc ședința festivă comună a C.C. al P.C.C., Frontului Național, Adunării Naționale și guvernului R.S. Cehoslovace, consacrată semicentenarului Republicii Cehoslovace. În prezența conducătorilor de partid și de stat, ședința a fost deschisă de A. Dubcek, prim-secretar al C.C. al P.C.C. După ce a subliniat importanța constituirii Republicii Cehoslovace, la 28 octombrie 1918, primul secretar al C.C. al P.C.C. s-a oprit asupra momentelor mai importante din istoria statului cehoslovac independent. Referindu-se la trecerea Cehoslovaciei pe calea socialismului, vorbitorul a arătat: „Voința poporului cehoslovac, adeziunea sa clară și unanimă la socialism constituie pentru noi comuniștii, pentru partidul nostru comunist, și astăzi deviza cea mai de preț pe care o avem și după care vrem să ne conducem cu conștiința celei mai înalte răspunderi... Tocmai această conștiință a celei mai înalte răspunderi față de poporul nostru a determinat partidul nostru să înceapă în ianuarie anul curent îndreptarea greșelilor și deformărilor din trecut, să încerce să redea, în țara noastră, ideilor lui Marx, Engels și Lenin sensul lor inițial, just. Este vorba de o mișcare, în care trebuie să ne conducem pe deplin după legitățile general valabile ale construcției socialiste și după condițiile specifice în care activează partidul nostru. Aceasta și nimic altceva a constituit conținutul politicii de după ianuarie a C.C. al P.C.C. În aceasta constă una din laturile esențiale ale internaționalismului nostru și ale apartenenței noastre la comunitatea socialistă și la mișcarea comunistă internațională, în ale cărei rînduri este, a fost și va fi locul nostru".

A. Dubcek a arătat apoi: „Alianța noastră, relațiile noastre cu Uniunea Sovietică și cu alte țări socialiste — care au apărut nu ca o predispoziție întîmplătoare, provizorie, către un grup sau altul de state, ci ca o consecință a experienței istorice, a existenței însăși a popoarelor acestei țări, prin care este dată continuitatea lor — reprezintă pentru noi linia strategică fundamentală a orientării noastre politice externe. Evenimentele legate de 20 august au pus partidul și poporul nostru în fața multor probleme. Cu atît mai mult, noi, comuniștii, considerăm ca o obligație a noastră de a munci pentru reînnoirea înțelegerii reciproce, colaborării reciproce, cooperării reciproce cu Uniunea Sovietică și cu alte state socialiste în lupta noastră comună împotriva imperialismului, împotriva tendințelor extremiste revanșiste și naziste din Germania occidentală, împotriva încercărilor de a schimba, cu prețul unui război catastrofal, organizarea postbelică din Europa, pentru poziția egală în drepturi a R.D. Germane în Europa ca stat socialist suveran".

În continuare, în cadrul ședinței festive din 28 octombrie, a luat cuvîntul L. Svoboda, președintele R.S. Cehoslovace. Vorbitorul a făcut o amplă trecere în revistă a istoriei de jumătate de secol a statului independent al cehilor și slovacilor, a cărui creare a caracterizat-o drept „o culme firească a aparției și dezvoltării poporului contemporan, care numai în statul său propriu poate trăi cu adevărat ca popor". O mare parte a cuvîntării sale, L. Svoboda a consacrat-o succeselor obținute în cei 20 de ani de construcție socialistă sub conducerea partidului comunist. Referindu-se la unele probleme actuale ale societății cehoslovace, președintele Svoboda a spus: „Socialismul poate înflori în patria noastră numai dacă va pleca de la principiile marxism-leninismului și va fi, totodată, strîns legat și pătruns de întreaga moștenire măreață și progresistă a luptei naționale și democratice... Acest drum, ca orice drum nou, nu a decurs fără greșeli și deformări tragice. Dar și aici s-a manifestat capacitatea vitală neobișnuită a orînduirii socialiste, care a găsit în ea forțe suficiente de a recunoaște și depăși greșelile și lipsurile proprii, destulă inițiativă pentru o nouă înflorire și un nou avînt".

În continuare, L. Svoboda a spus: „Mărcăm cea de-a 50-a aniversare a aparției statului independent cehoslovac într-o situație nu tocmai ușoară. O situație care ridică în fața noastră, a tuturor, cerințe mari. Ea cere un caracter ferm, cinste și abnegație, inimă fierbinte și gîndire chibzuită, rațiune și activitate rodnică și o principialitate fermă... Scopul nostru este de a crea condiții pentru dezvoltarea tuturor forțelor creatoare ale popoarelor noastre — ale muncitorilor, țăranilor, oamenilor de știință și tehnicienilor, lucrătorilor din domeniul culturii".

În încheiere, președintele R.S. Cehoslovace a arătat: „Nu mai sînt tînăr. Am văzut și am trecut în viața mea prin multe. Permiteți-mi, de aceea, dragi prieteni, să spun în încheiere și cu acest prilej festiv cîteva cuvinte de confesiune personală. Întreaga mea viață, din fragedă tinerețe și pînă astăzi, am fost legat de acest stat, destinul lui a fost și destinul meu... ; să-mi fie permis să-mi exprim convingerea profundă pe care o poate extrage un om din experiența sa de viață: sînt sigur, astăzi, la fel ca și ieri, că țara noastră își va realiza năzuințele ei cele mai bune, că ea poate și va trăi fericită și liberă. Poporul țării noastre va demonstra acest lucru prin înțelepciunea sa și prin mîinile sale de aur. Acesta este învățămîntul pe care îl oferă cei 50 de ani de existență ai statului nostru..."

La 29 octombrie, la Bratislava, în prezența conducătorilor de partid și de stat cehoslovaci, au avut loc manifestări asemănătoare prilejuite de semicentenarul Republicii Cehoslovace.

...Am desprins din actualitatea politică evenimentul care a dominat scena politică cehoslovacă, constituind un prilej de trecere în revistă a preocupărilor actuale, a năzuințelor de viitor ale popoarelor din Cehoslovacia prietenă și socialistă.

Praga, 29 octombrie

reflector

CE CANDIDAT PREFERĂ ZIARELE AMERICANE?

„Nu știu dacă vom sprijini pe cineva. Sînt șanse să-i rugăm stăruitor pe cititorii noștri să nu voteze de loc în alegerile prezidențiale", declara nu cu multă vreme în urmă Dorothy Schiff, editoarea ziarului de tendință liberală „The New York Post". Aproape în ultimul moment, „The New York Post" și-a revizuit atitudinea și s-a pronunțat în favoarea candidaturii lui Hubert Humphrey. „The New York Times" a procedat cu totul altfel: a anunțat că-l sprijină pe vicepreședintele Humphrey încă din prima săptămînă a lunii octombrie, mai devreme decît obișnuiește s-o facă în anii alegerilor prezidențiale, pentru că, arăta John B. Oakes, redactorul șef al paginii de editoriale, „am considerat că anul acesta Hubert are nevoie de tot ajutorul pe care îl poate obține". Cele mai multe din ziarele influente au manifestat însă aceleași ezitări ca și „The New York Post". De ce? Pentru că, după opinia exprimată de Charles Whipple, redactorul șef al paginii de editoriale a ziarului „The Boston Globe" — ziar care are o atitudine critică față de războiul dus de Statele Unite în Vietnam — „în țară se resimte o stare generală de apatie ca urmare a lipsei unei alternative reale". William Randolph Hearst jr., directorul trustului Hearst, consideră atît de indiferent rezultatul apropiatelor alegeri, încît pentru prima oară a permis redactorilor șefi ai celor opt ziare subordonate să-și aleagă singuri candidatul preferat. „E altfel decît în 1964, cînd toată lumea i se opunea categoric lui Barry Goldwater", afirmă Robert Thompson, unul dintre directorii trustului Hearst.

Ziarul „The Washington Post" și-a respectat și de data aceasta tradiția proprie de a nu se alinia declarat după nici unul dintre candidați, mulțumindu-se să elogieze sau să critice diversele puncte ale programelor lor. „Am fost totuși mai critici față de Nixon decît față de Humphrey", declară unul dintre editorialiștii ziarului.

De notat că ziarele resping aproape în unanimitate candidatura lui George Wallace. Nici măcar în statul Alabama nu s-a găsit decît un singur ziar, „Times-Tri-Cities Daily", care să-l sprijine pe fostul guvernator.

ALSACIA FĂRĂ BARIERE

Un raport publicat de „Societatea alsaciană pentru dezvoltare și expansiune" exprimă îngrijorarea oamenilor de afaceri din această provincie față de anumite consecințe ale apartenenței la Piața comună. „Din toată Franța, notează pe marginea raportului un comentator, prima regiune amenințată de deschiderea frontierelor este, în mod paradoxal, nu Bretania săracă sau nordul minier sau vitregita Auvergne, ci opulenta Alsacie".

Despre ce este vorba? Economia acestei provincii, tradiționalistă și în stilul de lucru al oamenilor săi de afaceri, este luată prin surprindere de ofensiva industriilor din R.F.G. și Elveția. Menționatul raport al S.A.D.E. semnalează: caracterul unilateral al „migrației cotidiene" a 12 000 de muncitori alsacieni în cele două țări vecine; importanța investițiilor mai ales vest-germane în Alsacia (majoritatea proiectelor de „implantare" recenzate în 1968 provin din R.F.G.); amploarea dezvoltării industriale în regiunile limitrofe — Baden-Württemberg în R.F.G. și Basel în Elveția — pe care raportul o explică în parte și prin folosirea mîinii de lucru alsaciene.

De la trimisul nostru la Londra, Cristian Popișteanu

Week-end neobișnuit

Londonezii sînt plăcut miraţi că vremea se menţine atît de blîndă în acest amurg de octombrie. Călătorii din capitala de pe Tamisa sînt la rîndul lor fericiţi că picăturile de ploaie sînt rare şi calde, că, deşi cu zgîrcenie, soarele zîmbeşte totuşi, că din tenebroasa ceaţă în care se pierdea Sherlock Holmes a mai rămas doar un fum subţire.

Într-o săptămînă în care „the finest weather" (timp admirabil) a fost expresia preferată la Londra, preocupările politice sau culturale s-au simţit atrase, ca de un magnet, de week-end-ul care se anunţa cu totul ieşit din comun. Se discuta, desigur, despre rezultatele conferinţei partidului conservator, despre ultimele noutăţi de la Salonul internaţional de auto, se comentau cu înfocată pasiune disputele în jurul viitorului radioteleviziunii, se aştepta cu interes modul în care Mesajul Tronului, la deschiderea sesiunii parlamentare, va reuşi să marcheze, fără ostentaţie, dorinţa guvernului de a se trece la alcătuirea unei Camere a Lorzilor nereditară, problemă atît de controversată anul trecut în cercurile parlamentare. Pînă atunci, am putut asista la o veritabilă defilare a aristocraţiei britanice la reprezentaţia de vineri seara a Covent Garden-ului ajuns la a 21-a aniversare de cînd fiinţează ca teatru de stat.

Se pregăteşte premiera piesei „Soldaţii", inspirată de figura lui Winston Churchill, aparţinînd autorului vest-german Rolf Hochhuth. Piesa a fost în ultimele luni în atenţia criticilor după refuzul întîmpinat de Sir Lawrence Olivier, directorul Teatrului Naţional, din partea consiliului cenzorilor care s-au opus reprezentării ei pînă cînd nu se obţine consimţămîntul scris al tuturor persoanelor încă în viaţă. Şi, în timp ce tot săptămîna aceasta publicul a salutat pentru ultima oară, cu acelaşi entuziasm de la primele reprezentaţii, Ansamblul de dansuri şi cîntece din R. S. Cehoslovacă, mii de oameni au păşit plini de emoţie în sălile de la Hayward Gallery, unde s-a deschis cea mai importantă expoziţie Van Gogh cunoscută aici. După ce am străbătut sălile în care cele peste 200 portrete şi desene par a te însoţi pretutindeni cu perioadelor de creaţie ale marelui artist. („prefer să pictez ochii oamenilor decît catedralele"), am aflat că această expoziţie a putut fi organizată datorită nepotului artistului, dr. V. W. Van Gogh, din ale cărui colecţii au fost alese cele mai reprezentative opere ale tuturor perioadelor de creaţie ale marelui artist.

Dar marele subiect al săptămînii şi marele eveniment care a făcut din sfîrşitul ei un week-end neobişnuit a fost „Demo". Începînd de luna trecută, zi de zi, ziarele, televiziunea, radioul, comentau iniţiativa unui comitet ad-hoc reunind numeroase organizaţii politice şi de tineret, între care Partidul Comunist din Marea Britanie şi organizaţia tineretului comunist, în vederea unei demonstraţii paşnice de masă împotriva agresiunii americane în Vietnam.

Cu fiecare zi care trecea, atmosfera în jurul proiectatei demonstraţii devenea tot mai încinsă (alimentată fiind atît de o serie de declaraţii extremiste, cît şi de incidentul ocupării timp de cîteva zile de către studenţi ai Şcolii de ştiinţe economice din Londra), fapt care a trezit o serie de temeri privind posibilitatea imitării unor evenimente din furtunosul mai parizian.

Duminică dimineaţa, nesfîrşite coloane de demonstranţi pe străzile din centrul Londrei

În vreme ce „Demo" îşi continua pregătirile, erau luate, de asemenea, măsuri pentru prevenirea oricăror incidente. O mobilizare nemaiîntîlnită a forţelor poliţieneşti, însumînd aproximativ 15 000 de oameni, a fost pusă în stare de alarmă. Au fost luate măsuri speciale în ceea ce priveşte clădirile instituţiilor de pe traseul demonstraţiei — traseu publicat de aproape toate ziarele — măsuri care au făcut ca pentru prima oară, de foarte mulţi ani, Galeria Naţională precum şi o serie de alte instituţii de artă să fie închise duminică, celebra Downing Street, pe care la nr. 10 este locuinţa tradiţională a primilor miniştri britanici, să fie interzisă accesului obişnuit altfel zi şi noapte, întreg cartierul guvernamental Whitehall să fie înconjurat de severe cordoane de ordine. Marile ziare aflate pe traseul demonstraţiei, precum şi marile bănci şi magazine, şi-au luat măsuri speciale de protecţie.

Întreagă această vastă operaţie de asigurare s-a dovedit însă a nu corespunde intenţiilor participanţilor la demonstraţie, care s-a desfăşurat într-un calm şi o disciplină impresionante, cu excepţia unui mic grup de demonstranţi care au răzbit pînă la Grosvenor Square în faţa sediului ambasadei Statelor Unite, unde au avut loc cîteva înfruntări cu forţele poliţiei. De la fereastra lui Charing Cross Hotel, de unde se putea cuprinde cu privirea o bună parte din itinerarul demonstraţiei (care, începută pe cheiul Tamisei în apropierea pieţei Parlamentului, a continuat pe Fleet Street Strand, Trafalgar Square, Whitehall pînă în Hyde Park) totul avea aspectul unei mări de lozinci şi steaguri, între care predominau covîrşitor drapelele Frontului Naţional de Eliberare din Vietnamul de sud şi lozincile de protest faţă de agresiunea împotriva poporului vietnamez. De pe înaltul soclu din Trafalgar Square, lordul Nelson, obişnuit cu valurile mărilor, privea valurile omeneşti, care acoperiseră aproape întreg perimetrul central al Londrei, în cea mai mare parte tineri şi tinere din Londra şi alte oraşe şi regiuni ale Marii Britanii, precum şi dintr-o serie de centre universitare. Atunci cînd capătul coloanelor de demonstranţi se apropia de Hyde Park Corner, sfîrşitul lor nu părăsise încă Whitehall-ul, înşiruindu-se pe o lungime de mai mulţi kilometri. După aprecierile generale, această revărsare a demonstranţilor a depăşit 100 000 de oameni. Interlocutorii cu care am stat de vorbă, reportajele privite la televiziune, precum şi majoritatea comentariilor presei, situează demonstraţia de duminică 26 octombrie 1968 între cele mai importante manifestaţii care au avut loc în acest secol în capitala britanică. În orice caz, este absolut cert că a fost cea mai puternică şi masivă demonstraţie a dorinţei poporului britanic de a se pune capăt războiului din Vietnam, de a se instaura o dezvoltare paşnică în Asia de sud-est.

A doua zi dimineaţa, primele comentarii ale ziarelor notau, aşa cum făcea „The Observer", că londonezii se simt mîndri de a fi putut găzdui această mărturie a voinţei de pace a poporului britanic.

Şi, o dată cu încheierea acestui week-end neobişnuit, pe lîngă toate miile de mari şi mici probleme din agenda Londrei şi din agenda fiecărui londonez, începe să se simtă din ce în ce mai mult că oraşul se pregăteşte pentru sărbătorile de iarnă. Şi în bună tradiţie a simţului de prevedere britanic, la agenţia noastră O.N.T. au loc prime discuţii şi contacte pentru vacanţele de anul viitor din România.

Londra, 30 octombrie

SINTEZE

„Technological gap" și implicațiile „integrării"

Gheorghe Badrus

Un domeniu nou, deosebit de important, izvorît din desfășurarea revoluției tehnico-științifice contemporane, de manifestare a acțiunii legii dezvoltării inegale a țărilor lumii capitaliste este cel al cercetării științifice și al progresului tehnic. Întreaga desfășurare a revoluției tehnico-științifice, îndeosebi rolul conducător pe care îl joacă știința în cadrul progresului tehnic contemporan, a făcut ca evoluția cercetării științifice, aplicarea ei în producție, politica promovată în domeniul științei să reprezinte unul din indicatorii de bază ai potențialului și progresului unei țări în timpurile noastre.

Unul din fenomenele cele mai caracteristice pentru lumea occidentală de astăzi, menționat de numeroși economiști, oameni politici din țările capitaliste, îl constituie *decalajul care s-a creat între Statele Unite, pe de o parte, și țările Europei occidentale, pe de altă parte, în domeniul dezvoltării științei și al tehnicii.* Acest fenomen real a trezit în Europa occidentală o alarmă îndreptățită care a pus în mișcare, mai ales în ultimii ani, numeroși ideologi ca și cercurile conducătoare în căutarea cauzelor și a remediilor pentru recuperarea decalajului tehnologic dintre țările vest-europene și S U.A. În diferite studii, lucrări, articole apărute în reviste de specialitate se vorbește despre „technological gap", se întîlnesc aprecieri dure, ca cea referitoare la „colonialismul tehnologic" practicat de Statele Unite în Europa occidentală, se atrage atenția asupra amenințării care planează asupra Europei din partea Americii în domeniul economic și îndeosebi în cel științific și tehnologic.

Cum se prezintă raporturile de forțe între principalele țări ale lumii capitaliste pe acest tărîm ?

Unul din indicatorii esențiali ai acestor raporturi de forțe îl constituie *cheltuielile pentru cercetare și dezvoltare* afectate de țările respective și evoluția acestora. Datele referitoare la aceste cheltuieli sînt oglindite într-un studiu efectuat de Organizația de Cooperare și de Dezvoltare Economică, apărut în toamna anului 1967, sub titlul „Nivelul global și structura cheltuielilor de cercetare și dezvoltare în țările membre ale O.C.D.E.", date pe care le reproducem în tabelul ce urmează.

Cifrele tabelului arată că *Statele Unite ale Americii* afectează de departe cel mai mult din produsul său național brut, adică din resursele sale, pentru cercetare și dezvoltare. În anul 1964, cu cele peste 21 de miliarde de dolari afectați cercetării și dezvoltării, Statele Unite au cheltuit de șase ori mai mult decît toate cele șase țări membre ale Pieței comune luate la un loc, sau de trei ori mai mult decît toate cele 16 state vest-europene unite în O.C.D E. Cheltuielile ce revin pe locuitor în Statele Unite pentru cercetare și dezvoltare sînt de aproape trei ori mai mari decît în Anglia, clasată pe locul al doilea după Statele Unite. Și în această privință S.U.A. sînt cu mult înaintea celorlalte țări capitaliste principale cuprinse în tabelul de mai sus. O discrepanță apreciabilă se observă și în ceea ce privește numărul de cercetători științifici și ingineri, deși aici decalajul față de Statele Unite este mai puțin strident ca în domeniul cheltuielilor. Trebuie subliniat că decalajele reflectate în cifrele referitoare la anul 1964 nu s-au atenuat de atunci pînă în prezent, ci s-au menținut.

Tabelul nr. 1

Cheltuieli pentru cercetare și dezvoltare în 1964 [1]

Țara	Suma globală (în miliarde dolari)	Ponderea în produsul național brut (în %)	Cheltuieli pe locuitor (în dolari)	Numărul de cercetători și ingineri
S.U.A.	21,075	3,4	110,5	496 500
Anglia	2,160	2,3	39,8	59 400
R.F G.	1,436	1,4	24,6	33 400
Franța	1,299	1,6	27,1	32 500
Japonia	0,892	1,4	9,3	114 800
Canada	0,425	1,1	22,5	13 430
Olanda	0,330	1,9	27,2	2 260
Italia	0,291	0,6	5,7	19 410
Suedia	0,257	1,5	33,5	6 340

Cifrele tabelului reflectă în același timp decalajele existente între celelalte țări capitaliste principale. Astfel, *Anglia* face eforturi considerabil mai însemnate decît Republica Federală a Germaniei, cheltuielile sale pentru cercetare și dezvoltare fiind cu peste 50 la sută mai mari decît ale Germaniei occidentale. Ponderea acestor cheltuieli în produsul național brut este, de asemenea, simțitor mai mare în Anglia decît aceea din R. F. a Germaniei. Franța, Japonia, Italia și Canada. Credem că aceasta constituie una din explicațiile faptului că Anglia continuă totuși să facă față luptei de concurență, deși a cedat locul al doilea în ierarhia puterilor industriale capitaliste.

Comparația între R.F.G. și Franța în domeniul menționat relevă un raport de relativă egalitate, între ele existînd un anumit echilibru în privința tuturor indicatorilor cuprinși în tabel.

Datele referitoare la *Japonia* ilustrează situația ei oarecum aparte. Deși cheltuielile ei pe locuitor sînt simțitor mai mici decît cele, de exemplu, din Canada și Olanda, țări cu o populație mai puțin numeroasă, totuși Japonia alocă cercetării sume ce reprezintă dublul celor afectate de către Canada. Îndeosebi se remarcă numărul mare de cercetători științifici și ingineri pregătiți în Japonia. Tocmai aici rezidă unul din izvoarele competitivității și capacității industriei japoneze de a se adapta la cerințele progresului tehnic contemporan.

Diferențele cantitative considerabile existente între Statele Unite și țările Europei occidentale tind să ducă la serioase decalaje calitative între aceste două entități ale economiei mondiale capitaliste. Astfel, cheltuielile globale ale Statelor Unite, din anul 1950 pînă în 1966, pentru cercetare și dezvoltare au însumat circa 200 miliarde de dolari, în timp ce cheltuielile țărilor din Europa occidentală au totalizat, în aceeași perioadă, numai circa 40—50 miliarde de dolari [2]. Aceasta înseamnă că *Statele Unite și-au creat în această perioadă o bază pentru dezvoltarea cercetării științifice considerabil mai amplă și mai diversificată decît cea a țărilor din Europa occidentală, această bază reprezentînd platforma pentru noi realizări, în viitorul apropiat, ale monopolurilor americane.*

Caracterul pronunțat de revoluție științifică al transformărilor care au loc în prezent în domeniul forțelor de producție a adus un aspect nou pe acest tărîm, și anume dezvoltarea nu numai a comerțului cu bunuri, ci apariția și intensificarea unei noi forme de schimb — *comerțul cu cunoștințe, cu inteligență.* Accelerarea procesului de reînnoire a produselor, accentuarea fără precedent a uzurii morale a acestora, necesitatea de a face față luptei de concurență prin asigurarea unor prețuri de cost cît mai scăzute, determină principalele țări capitaliste să apeleze tot mai intens la circuitul internațional de „inteligență", adică la achiziționarea de licențe și brevete. În anul 1964 s-au încheiat, potrivit unor date, aproximativ 40 000 de acorduri internaționale privitoare la

[1] „Frankfurter Allgemeine" din 11 octombrie 1967

[2] Revue du Marché commun — avril 1967, pag. 253

licențe, valoarea tranzacțiilor respective ridicîndu-se la peste două miliarde de dolari. Dar comerțul cu idei noi și realizări tehnice se desfășoară sub semnul unor puternice inegalități și decalaje. Principala manifestare a acestora o constituie deficitul ridicat și în continuă creștere al balanței tranzacțiilor cu licențe și brevete, înregistrat în relațiile dintre țările Europei occidentale și Statele Unite ale Americii. În timp ce, în perioada anilor antebelici, bilanțul plăților în traficul de brevete și licențe între Europa occidentală și S.U.A. era în defavoarea Statelor Unite, acum situația s-a inversat, soldul pasiv accentuîndu-se în dauna Europei occidentale.

Tabelul nr. 2

Soldul comerțului cu brevete și licențe al țărilor Europei occidentale și cel al S.U.A.[3]

(în milioane dolari)

	1957	1961	1964
Europa occidentală	— 111	— 206	— 320
S.U.A.	364	310	709

Desigur, problema schimburilor de brevete și licențe nu poate fi simplificată, deoarece o economie dinamică, modernă, chiar a unei țări dezvoltate, are nevoie de achiziționarea unor invenții din străinătate, a unor rezultate ale cercetării și dezvoltării științifice avansate. Realizarea unei creșteri economice dinamice presupune obținerea și menținerea unui echilibru între eforturile proprii în domeniul cercetării și dezvoltării, pe de o parte, și achiziționarea de patente și licențe, pe de altă parte. Situația actuală în raporturile dintre Statele Unite și țările Europei occidentale în acest domeniu se caracterizează prin supremația tot mai accentuată a S.U.A. Așadar, *este posibil ca dominația economică a Statelor Unite ale Americii în cadrul lumii capitaliste să fie depășită de dominația lor în domeniul cunoașterii științifice. Lărgirea decalajului tehnologic ar putea duce la o subordonare crescîndă a industriei vest-europene față de potențialul american de cunoaștere și cercetare.*

Un domeniu foarte important al raporturilor pe tărîmul științifico-tehnologic îl constituie *numărul și pregătirea personalului de cercetare*, orientarea acestuia către ramurile cele mai importante. Datele relevă că Statele Unite ale Americii dețin un număr considerabil mai mare de cercetători și de ingineri (aproape 500 000 în anul 1964, adică aproape cu 200 000 mai mulți decît în alte opt țări capitaliste enumerate în tabelul nr. 1). În acest domeniu au o mare importanță diferențele existente în organizarea și extinderea sistemului învățămîntului superior, care pregătește diferiți specialiști pentru diverse domenii de cercetare; de asemenea, o mare însemnătate are modul în care specialiștii sînt repartizați și folosiți în producție. Diferă de la o țară la alta modul de legare a institutelor de cercetare științifică cu producția.

Situația este, în prezent, de asemenea natură că S.U.A. se bazează nu numai pe sistemul propriu de organizare a pregătirii cadrelor de cercetători și de ingineri, pe legăturile dintre cercetarea particulară a monopolurilor și producție, precum și pe avantajele oferite de finanțarea de către stat, ci beneficiază într-o bună măsură de cadrele de cercetători pregătite în alte țări. Fenomenul emigrării unor oameni de știință, tehnicieni, naturaliști din țările Europei occidentale în Statele Unite a devenit îngrijorător. Cu excepția Franței și Italiei, unde procentul de emigranți este relativ mai mic, toate țările vest-europene sînt afectate de acest fenomen. Monopolurile și institutele de cercetări din S.U.A. au organizat chiar un întreg sistem care se ocupă cu așa-numitul „brain-drain", adică cu recrutarea de oameni de știință din țările vest-europene, cărora li se oferă condiții mai bune de lucru și de salarizare în Statele Unite, fiind în acest fel atrași să lucreze în întreprinderile americane. Numărul cel mai mare de oameni de știință emigrați în Statele Unite provine din Anglia, unde acest fenomen a determinat cea mai mare îngrijorare.

Dacă baza materială, fondurile afectate și pregătirea de personal științific constituie premise esențiale pentru dezvoltarea cercetării științifice, deosebit de importantă din punct de vedere *economic este aplicarea cuceririlor științei și tehnicii moderne în producție, eficiența folosirii acestui potențial.* Din acest punct de vedere, Statele Unite ale Americii se află, de asemenea, înaintea celorlalte state principale capitaliste, ceea ce se reflectă în dezvoltarea amplă pe care au luat-o ramurile de perspectivă ale progresului tehnico-științific contemporan în această țară. Astfel, utilizarea calculatoarelor electronice în cele mai variate ramuri de activitate economică și socială constituie o preocupare susținută pe plan mondial, considerîndu-se că introducerea calculatoarelor electronice pe scară largă în economie, în cercetarea științifică, în domeniul administrației, reprezintă o problemă vitală pentru națiunile moderne, o condiție fundamentală pentru angajarea lor tot mai activă pe calea revoluției tehnice-științifice contemporane. În zilele noastre se vorbește chiar de o „revoluție a calculatoarelor electronice" și de o „bătălie a mașinilor electronice".

Raportul de forțe, în acest domeniu esențial pentru progresul tehnic contemporan, între S.U.A. și celelalte principale țări capitaliste se prezintă în felul următor: în anul 1966 industria Statelor Unite număra circa 35 000 de mașini electronice de calcul[4], iar în Europa occidentală se aflau instalate circa 7 800 mașini de calculat, dintre care 6 000 în țările Pieței comune[5].

Important este și faptul că Statele Unite nu numai că dețin cel mai mare număr de mașini electronice de calcul, dar ele domină piața în acest domeniu. Astfel, este cunoscut că firma americană I.B.M. („International Business Machines") controlează 60 la sută din piața mondială a calculatoarelor electronice, iar alte 17 monopoluri internaționale dețin numai restul de 40 la sută[6]. Rețeaua de deservire a lui I.B.M. se întinde într-un număr de 103 țări, cărora ea le-a furnizat calculatoare electronice de diverse tipuri.

Diversele soluții propuse pentru accelerarea dezvoltării cercetării științifice și progresului tehnic din țările vest-europene și pentru recuperarea decalajului dintre aceste țări și Statele Unite ale Americii în domeniile respective, precum și, în general, pe plan economic, prezintă interes, deoarece ele conturează unele din trăsăturile esențiale ale actualei politici a statelor vest-europene, precum și pozițiile diverselor cercuri din aceste țări. Ce soluții se preconizează?

1. Cele mai multe propuneri pornesc, în mod făți sau tacit, de la ideea că economia și societatea americană contemporană ar constitui un „model" care trebuie adaptat la condițiile europene. În consecință, printre soluțiile preconizate se numără unele parțiale, cum sînt cele care prevăd preluarea, „europenizarea", metodelor de organizare și de gestiune folosite în Statele Unite ca una din căile pentru sporirea capacității și competitivității industriei și economiei țărilor vest-europene[7]. Un alt proiect, prezentat de primul ministru al Angliei, Harold Wilson, în noiembrie 1966, preconiza crearea unei „comunități tehnologice" europene care să reunească potențialul de cercetare științifică și tehnologic al țărilor din Europa occidentală continentală și al Angliei pentru a face față concurenței americane.

Printre lucrările care încearcă nu numai să dea soluții parțiale, dar chiar să elaboreze o strategie de contraofensivă la „sfidarea americană" este cartea lui Jean-Jacques Servan-Schreiber intitulată „Le défi américain", apărută în toamna anului 1967 în Franța, care a trezit un larg interes în rîndurile opiniei publice din Europa occidentală. Iată căile contraofensivei preconizate în cartea „Le défi américain":

„1. Formarea unor mari unități industriale capabile să rivalizeze cu giganții americani nu numai prin dimensiunile lor, ci *prin metodele de conducere.*

2. Alegerea unor «mari operații» ale tehnicii avansate care vor asigura un viitor autonom Europei *în domenii esențiale.*

3. Un minimum de putere federală care să poată fi *promotoarea și chezășia* întreprinderilor comunitare.

4. Transformarea *metodelor de asociere*, de convergență între unitățile industriale, universitate și puterea politică.

5. O instruire aprofundată și generalizată pentru tineret, *reînnoită și permanentă* pentru cei adulți.

6. În sfîrșit, eliberarea energiilor captive ale structurilor învechite printr-o revoluție în tehnica organizării, de care depinde tot restul. Această revoluție trebuie să atragă *reînnoirea elitelor* și raporturilor sociale"[8].

Din măsurile preconizate, precum și din pledoaria autorului în favoarea acestor măsuri, reiese că soluția pentru țările vest-europene în fața concurenței americane ar fi, în fond, adoptarea acelorași metode care sînt folosite în Statele Unite ale Americii. Așa, de pildă, ca răspuns la existența întreprinderilor mari americane cu o mare capacitate de competitivitate, se propune ca și în Europa să se creeze supermonopoluri capabile să țină pasul cu marile companii americane. În domeniul cercetării științifice, de fapt, se preconizează renunțarea la actualele metode folosite în statele vest-europene, adoptîndu-se cele practicate în S.U.A. Deși pare timorat de „invazia americană" în Europa și de uriașul potențial al Statelor Unite, J.J. Servan-Schreiber, în contextul cărții sale, își mărturisește admirația și încrederea în eficiența metodelor folosite în Statele Unite ale Americii.

[3] Werner Ungerer: „Europa rămîne în urmă în domeniul tehnologiei?" în „Aussenpolitik", nr. 10/1967.

[4] Suplimentul la revista „Mirovaia Ekonomika i mejdunarodnîie otnoșenia", nr. 9/1967, pag. 18.

[5] W. Ungerer, op. cit.

[6] Robert Franc: „Bătălia mașinilor electronice", în revista „Express" din 27 martie 1966.

[7] În acest sens pledează cartea recent apărută a lui Roger Priouret, intitulată „La France et le management", Editions Denoël, 1968.

[8] J. J. Servan-Schreiber: „Le défi américain", Paris, Editions Denoël, 1967, pag. 171.

Desigur, ar fi simplist să reducem planurile de contraofensivă din țările vest-europene la preluarea metodelor americane. Majoritatea acestor planuri converg spre un punct central — „integrarea" economică și politică, organizarea unei comunități supranaționale a țărilor din Europa occidentală, al cărei nucleu să-l constituie țările Pieței comune unite cu Anglia. Iată ce spune în această privință un adept *englez*:

„Statele naționale ale Europei par, poate, entități imuabile, dar tehnologia transatlantică este o forță aproape irezistibilă. Ceva va trebui să cedeze... Statele naționale tradiționale ale Europei sînt prea mici pentru a-și putea susține o politică defensivă pe de-a-ntregul independentă... Ele sînt prea mici pentru a-și susține o politică economică independentă... Nici Anglia singură, nici țările individuale ale «Europei patriilor» a generalului de Gaulle nu pot rezista sfidării tehnologice americane"[9]. Exprimîndu-și părerea că alternativa o constituie crearea unei „comunități a Statelor Unite ale Europei", John Davy arată că aceasta „trebuie să însemne de fapt integrare atît pe plan politic cît și economic. Aceasta deoarece guvernele naționale sînt actualmente atît de indisolubil angajate în economiile naționale, încît o comunitate tehnologică ar fi paralizată fără o oarecare comunitate politică".

Părerea unui *vest-german* este că „Rămînerea în urmă a Europei din punct de vedere tehnologic devine un impuls nou pentru unificarea continentului... Numai dacă europenii vor crea un mare spațiu economic unitar, ei vor reuși să dezvolte, prin eforturi proprii în domeniul cercetării și dezvoltării, întreprinderi care se situează în primele rînduri ale progresului. Numai dacă mijloacele financiare publice vor fi folosite după un plan global european, se va putea desfășura într-o proporție și într-un mod rațional o promovare a cercetărilor, o activitate publică în domeniul dezvoltării și cercetării în tehnica armamentului... Atîta timp cît hotărîrile politice sînt luate în capitalele statelor europene separat, programele europene de cercetare și dezvoltare nu pot constitui decît o completare a eforturilor naționale, oricît de utilă ar fi aplicarea unor proiecte comune și coordonarea programelor naționale"[10]. În același sens se pronunță și cunoscutul om politic Franz Josef Strauss, ministru de finanțe al Germaniei occidentale, care arăta că Europa a ajuns în prezent la o răscruce a istoriei sale „care ne va obliga (pe vest-europeni — n.n.) să hotărîm dacă sîntem în stare să efectuăm trecerea de la statul național la statul continental"[11].

Extrasele de mai sus demonstrează convergența ideilor celor care, în fond, reduc soluțiile lor la două elemente principale: pe tărîm economic — „integrarea", iar pe plan politic — renunțarea la suveranitatea națională.

Ținînd seama că aceste puncte de vedere sînt îmbrățișate nu numai de către economiști și diferiți ideologi, ci și de către reprezentanți ai guvernelor și ai unor cercuri guvernante din țările vest-europene, care militează și chiar promovează anumite măsuri menite să traducă în viață intențiile preconizate, putem trage concluzia că *inegalitatea dezvoltării dintre Statele Unite ale Americii și țările Europei occidentale, precum și contradicțiile dintre acestea constituie în prezent un factor de accelerare a proceselor „integraționiste"*.

2. Alte soluții consideră că statele din Europa occidentală nu ar fi obligate să urmeze aceeași cale pe care se dezvoltă Statele Unite ale Americii pentru a ajunge la același nivel cu S.U.A. și pentru a face față concurenței americane. În genere, punctele de vedere care pornesc de la astfel de premise sînt combătute destul de vehement de adepții soluțiilor menționate în prima grupă, ceea ce arată diferențele care-i separă.

Pornind de la ideea că monopolurile și statele vest-europene trebuie să acționeze pentru a face față „sfidării americane", Georges Vedel scria: „Obiectivele: să îngenunchem America sau să devenim americani, sînt și unul și altul absurde. Mai întîi pentru că nu sînt la îndemînă nici unul nici celălalt"[12]. Un alt adept al punctelor de vedere de care ne ocupăm, Thierry Maulnier, arăta: „Sînt oare națiunile bătrînei Europe condamnate să alerge zadarnic în urmărirea progresului american? Nu, dacă ele știu să găsească o cale proprie, care să nu fie numai aceea a dezvoltării și a unui consum tot mai mare sau, de asemenea, a societății maselor colective"[13]. Desigur, exponenții acestor puncte de vedere nu se gîndesc la schimbarea radicală a societății în țările capitaliste dezvoltate din Europa occidentală. Ei nu se pronunță împotriva Pieței comune și continuării procesului de „integrare". Ei sînt, însă, de acord că aceste țări trebuie să se dezvolte multilateral pe plan economic, științific, tehnologic pentru a face față concurenței cu Statele Unite ale Americii.

Ceea ce deosebește esențial, însă, cele două tabere este atitudinea lor față de statul național, față de suveranitatea națională. Unul din exponenții de frunte ai punctului de vedere occidental care se pronunță pentru menținerea statelor naționale, împotriva renunțării la suveranitate, s-a dovedit a fi președintele Franței, generalul Charles de Gaulle. „Echilibrul Europei — arăta generalul Charles de Gaulle în toastul rostit la dejunul oficial oferit în cinstea sa de președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, Nicolae Ceaușescu — trebuie clădit pe independența, personalitatea și demnitatea fiecărei națiuni"[14]. După cum se știe, în cei zece ani de cînd se află la conducerea Franței, generalul de Gaulle a urmărit cu perseverență ca Franța să-și redobîndească independența sa națională, să se degajeze din dependența față de imperialismul american. Unii observatori occidentali arată că politica și orientarea promovate de către generalul de Gaulle au permis Franței să-și dezvolte într-un ritm susținut economia în ultimii ani, să-și refacă și să-și întărească pozițiile financiare, să se degajeze din organismele integrate ale N.A.T.O., patronate de către S.U.A.

Confruntarea punctelor de vedere amintite, a soluțiilor preconizate, se desfășoară în prezent pe un front larg. Deși nu a fost tranșată, disputa dintre cele două căi principale preconizate pentru lichidarea decalajului dintre Statele Unite ale Americii și țările Europei occidentale are o mare importanță, deoarece de modul în care ea va fi soluționată de o țară sau alta, sau de ansamblul țărilor Europei occidentale, va depinde într-o bună măsură însăși evoluția viitoare a raporturilor de forțe între S.U.A. și principalele țări capitaliste din Europa. În același timp, această dispută are o deosebită însemnătate politică, deoarece sîmburele discuțiilor îl constituie problema menținerii sau sacrificării independenței și suveranității naționale a principalelor țări din Europa occidentală. Aceasta are o importanță decisivă pentru înseși țările respective, pentru destinele națiunilor lor, care au vechi tradiții de luptă și de dezvoltare independentă. Totodată, ea are o mare semnificație pentru celelalte țări care urmăresc evoluția țărilor capitaliste dezvoltate. Se știe că în lumea capitalistă, în afară de principalele țări dezvoltate, există alte țări cu un nivel mediu de dezvoltare a capitalismului, precum și numeroase state în curs de dezvoltare, care sînt separate de primele printr-un mare decalaj economic, științific, și care, într-un mare număr, și-au cîștigat independența după cel de-al doilea război mondial. Pe bună dreptate, cercurile conducătoare, economiști din aceste țări își pun întrebarea: dacă țările puternice vor renunța la suveranitate și vor merge pe calea „integrării" economice și politice pentru a lichida decalajul care le separă de Statele Unite ale Americii, oare ce ne așteaptă pe noi? Cum putem lichida decalajul și mai important care ne separă de statele dezvoltate, fără a fi sacrificați, fără a fi înghițiți de către marile puteri?

În examinarea acestor fenomene nu se poate uita că revoluția tehnico-științifică are un caracter mondial, precum și faptul că pe plan internațional se desfășoară cu o intensitate crescîndă schimburile de bunuri materiale și spirituale, inclusiv de cunoștințe tehnico-științifice, procese care contribuie la accelerarea progresului multilateral al fiecărui popor.

Se înțelege că aceste procese nu pot anula legile proprii capitalismului, inclusiv acțiunea legii dezvoltării inegale a țărilor sistemului capitalist. Dar în lumea contemporană, în care există state cu potențiale economice, științifice diferite, aflate pe diverse trepte de dezvoltare, și care au orînduiri social-politice deosebite, singura cale rațională pentru ca toate țările, toate popoarele să se împărtășească din roadele revoluției tehnico-științifice și să progreseze rapid, o constituie — după cum a subliniat adeseori România — dezvoltarea cooperării tehnico-științifice și a colaborării internaționale, pe baza principiilor deplinei egalități în drepturi, respectării suveranității, independenței și intereselor naționale ale fiecărui popor, a avantajului reciproc. Faptele arată că respectarea particularităților și personalității fiecărui popor, valorificarea cît mai intensă a posibilităților economice, științifice, tehnice, pe care le are fiecare țară, constituie calea principală pentru ca ea să se bucure de rezultatul eforturilor depuse, să se angreneze și mai activ în progresul general și să atingă trepte superioare ale dezvoltării economice și tehnico-științifice.

---

[9] John Devy: „Preîntîmpinarea amenințării de dominație tehnologică americană", în revista „Observer" din 22 ianuarie 1967.

[10] Werner Ungerer, op. cit.

[11] Franz Josef Strauss: „De la statul național la statul continental", în „Rheinischer Merkur" din 2 februarie 1968.

[12] Georges Vedel: „Sfidarea americană", „Le Monde", 13 oct. 1967.

[13] Thierry Maulnier: „Modul american", „Le Figaro", 5 dec. 1967.

[14] „Scînteia", nr. 7703, din 15 mai 1968.

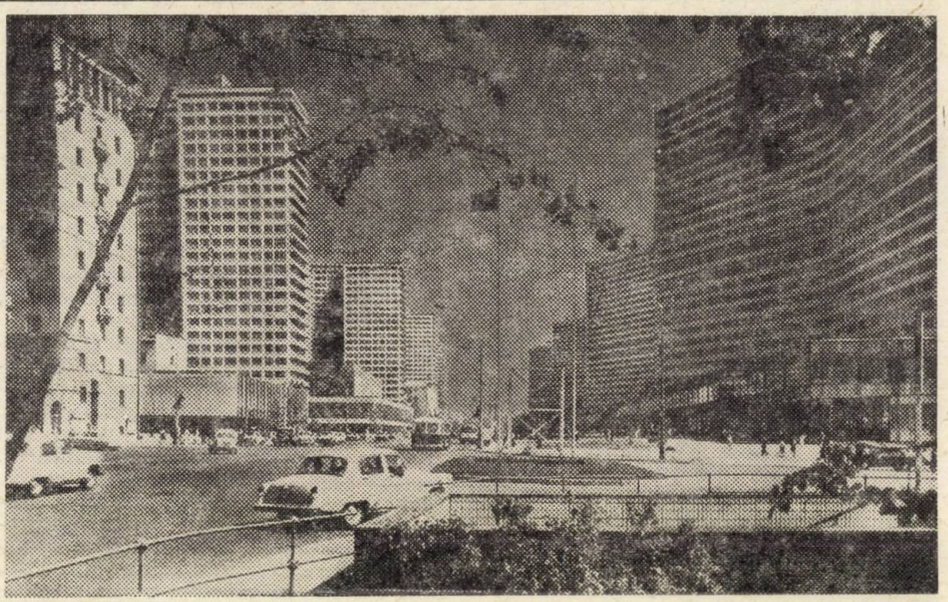

Bulevardul Kalinin din Moscova

Corespondență din Moscova de la Silviu Podină

AL TREILEA AN AL CINCINALULUI

1968 este cel de al treilea an al actualului cincinal (1966—1970) al Uniunii Sovietice. Cum se dezvoltă industria țării în acest an ? Care sînt problemele ei cele mai actuale ? În rîndurile ce urmează voi încerca să răspund la aceste întrebări, reliefînd astfel, implicit, și unele aspecte esențiale ale modului în care oamenii sovietici se pregătesc să aniverseze o sărbătoare scumpă lor ca și întregii omeniri progresiste — cea de a 51-a aniversare a Revoluției din Octombrie.

Zilele trecute, presa a publicat comunicatul Direcției centrale de statistică cu privire la rezultatele îndeplinirii planului de stat de către industria sovietică pe perioada ianuarie-septembrie 1968. Cifrele și procentele cuprinse în acest document vorbesc convingător despre principala trăsătură a economiei sovietice și anume dezvoltarea ei continuă într-un ritm susținut. Planul pe primele nouă luni ale anului a fost realizat și depășit în ceea ce privește volumul producției globale și majoritatea produselor importante. În comparație cu perioada corespunzătoare a anului trecut, producția industrială a U.R.S.S. a crescut cu 8,2 la sută. Se dezvoltă cu succes, în primul rînd, acele ramuri care asigură progresul tehnic al întregii economii naționale, cum sînt industria constructoare de mașini și prelucrare a metalelor, industriile chimică și petrochimică, electroenergetica, siderurgia și metalurgia neferoasă etc.

Pentru a sublinia dezvoltarea construcției de mașini a U.R.S.S. e suficient să se arate că, în prezent, într-o singură zi întreprinderile acestei ramuri produc de 1.5 ori mai multe mașini decît se produceau în Rusia prerevoluționară într-un an întreg. De la turbinele de mică putere s-a ajuns la agregate energetice gigantice de 500 și 800 de mii kilowați. Peste 80 la sută din transporturile pe calea ferată sînt asigurate acum cu locomotive Diesel și electrice. Dacă în urmă cu 60 de ani în Rusia existau 75 de mii de mașini-unelte pentru prelucrarea metalelor, în prezent, U.R.S.S. dispune de peste trei milioane de astfel de mașini. Industria constructoare de mașini acoperă astăzi 98 la sută din necesitățile economiei naționale. Printre realizările importante ale specialiștilor în acest domeniu se numără, de asemenea, strunguri automate cu program, combine carbonifere de înaltă productivitate, laminoare moderne și multe altele.

În primele nouă luni ale anului în curs, producția de energie electrică a Uniunii Sovietice a fost de 440 miliarde kilowați oră și se prevede că, pînă la sfîrșitul anului, ea va ajunge la 600 miliarde kilowați oră, mai mult, deci, decît producția Angliei, Franței, Republicii Federale a Germaniei și Suediei luate la un loc. În anii care au trecut de la Revoluția din Octombrie, puterea instalată a centralelor electrice a crescut de aproape 120 de ori. Numai în ultimii zece ani, au intrat în funcțiune aproape 250 de centrale electrice. Linii de transport cu o tensiune de 500 kilovolți leagă, în prezent, centralele de pe Volga cu Moscova. Centrala Konakovo, de pildă, este legată de capitala sovietică printr-o linie de 750 kilovolți (curent alternativ), iar de la Volgograd pînă în centrul carbonifer Donbass pornește o linie de 850 kilovolți (curent continuu). Lungimea totală a liniilor sovietice de înaltă tensiune va atinge, în anii imediat următori, 8 milioane de kilometri, adică de 20 de ori distanța Pămînt-Lună. După cum se știe, U.R.S.S. a fost prima țară din lume care a utilizat energia atomică în scopul producerii de electricitate. În prezent, funcționează centrale atomo-electrice puternice cum sînt cele de la Beloiarsk și Novovoronej. Se află în construcție centrala atomo-electrică de la Bilibino, în Peninsula Ciukotka, dincolo de Cercul Polar.

Construcția de centrale hidro și termoelectrice continuă intens. Dacă, în prezent, cea mai mare hidrocentrală din lume este cea de la Bratsk pe Angara (4,1 milioane kilowați), în curînd ea va ceda întîietatea celei de la Krasnoiarsk, tot în Siberia (6 milioane kilowați) ; primele trei agregate ale acestei centrale, cu o putere de 500 mii kilowați fiecare, au și intrat în funcțiune. În prezent, se lucrează la instalarea altor patru agregate. Pînă la sfîrșitul cincinalului, uriașa hidrocentrală va fi complet terminată. Alte mari hidrocentrale se află în construcție : Usti-Ilimskaia, pe Angara, Saratovskaia, pe Volga, Nurek, în Tadjikistan etc.

Anul trecut, siderurgia sovietică a trecut pragul producției de o sută de milioane tone de oțel, deci fiecare a cincea tonă de oțel produsă, în prezent, în lume este de proveniență sovietică. În primele nouă luni ale anului 1968, această producție de oțel a fost de 79,5 milioane tone, cu 3,3 milioane tone mai mult decît în perioada corespunzătoare a anului trecut. În decursul a numai două decenii, pe harta Uniunii Sovietice au fost înscrise asemenea mari combinate siderurgice cum sînt cele din Magnitogorsk, Kuznețk, Celeabinsk, Zaporojie, Novotaghilsk și altele. În anii 1959—1965, au fost înălțate 18 furnale înzestrate cu utilaje moderne, printre care un furnal cu o capacitate de 2 300 metri cubi și o producție de 1 370 000 tone de fontă pe an. La combinatul din Krivoi Rog va intra în funcțiune în curînd un furnal gigant cu o capacitate de 2 700 metri cubi, iar în Siberia apuseană se află în construcție un furnal de 3 000 metri cubi. Producția de metal crește neîntrerupt nu numai datorită construcției de noi capacități, ci și ca urmare a sporirii randamentului celor existente, intensificării procesului de elaborare a șarjelor cu ajutorul folosirii gazelor naturale și a oxigenului, aplicării metodei moderne de turnare continuă a oțelului.

O dezvoltare rapidă cunoaște în ultimii ani și metalurgia neferoasă : au fost înălțate mari combinate de aluminiu la Irkutsk, Krasnoiarsk și Bratsk în Siberia, de cupru în Kazahstan și Uzbekistan, de nichel la Norilsk, dincolo de Cercul Polar, de titan la Usti-Kamenogorsk, în Kazahstan. A început producția industrială de mercur, de materiale semiconductoare, cum sînt monocristalele de germaniu și siliciu, de metale rare, crește continuu extracția de diamante în Iakuția și în Ural, cea

de aur în Ciukotka, Extremul Orient și în Asia Centrală.

S-a dezvoltat rapid, realizînd un ritm mediu anual de 14 la sută, industria chimică. În cadrul ei, pe primul loc se situează îngrășămintele chimice. Dacă în anii 1960—1967, industria chimică, în general, și-a sporit producția de două ori și jumătate, cea de îngrășăminte minerale a crescut de 2,9 ori. În primele nouă luni ale anului acesta, U.R.S.S. a produs 32,1 milioane tone de îngrășăminte chimice, cu 2,6 milioane tone mai mult decît în perioada corespunzătoare a anului trecut. Numai la Combinatul chimic din Solikamsk, pe Kama, se produc anual un milion de tone de îngrășăminte potasice, iar în anii viitori, capacitatea de producție de aici va crește de două ori și jumătate. La începutul anului, a intrat în funcțiune fabrica de îngrășăminte azotoase din Angarsk, în Siberia orientală. Un bogat zăcămînt se săruri de potasiu de calitate superioară a fost descoperit în Turkmenia. În prezent, lucrătorii acestei „industrii a belșugului" sînt preocupați de îmbunătățirea calității îngrășămintelor minerale, de sporirea eficienței acestora. O creștere susținută înregistrează și producția de fire sintetice, materiale plastice, cauciuc și rășini sintetice. Anul trecut, 20 la sută din materiile prime folosite de industria textilă au fost furnizate de chimie în loc să provină de pe plantațiile de bumbac sau de la turmele de oi.

Planul de stat pe anul în curs prevede dezvoltarea producției bunurilor de larg consum într-un ritm mai accelerat decît cel al producției mijloacelor de producție. Această prevedere, menită să accelereze ridicarea nivelului de trai al populației, se traduce cu succes în viață. În primele trei trimestre au fost produse peste patru miliarde și jumătate metri pătrați de țesături de bumbac, lînă și mătase, 441 milioane perechi de încălțăminte de piele, aproape 5 milioane tone de carne, 36 milioane tone de lapte, peste 7 miliarde cutii de conserve, 27 milioane de ceasuri, peste 5 milioane aparate de radio și peste 4 milioane televizoare, 2 305 000 frigidere, trei milioane și jumătate mașini de spălat.

O preocupare centrală a conducerii de partid și de stat a U.R.S.S. este asigurarea progresului tehnico-științific în toate ramurile economiei naționale. Un program concret de acțiune în acest domeniu a fost trasat în Hotărîrea C.C. al P.C.U.S. și Consiliului de Miniștri al U.R.S.S. cu privire la măsurile de ridicare a eficienței activității organizațiilor științifice și de accelerare a aplicării în economia națională a realizărilor științei și tehnicii, publicată zilele trecute în presă. Documentul prevede concentrarea forțelor și mijloacelor cercetării în cele mai importante direcții, întărirea legăturilor științei cu producția. Se vor organiza, în acest scop, instituții științifice complexe în stare să îndeplinească întregul volum de lucrări de cercetare, proiectare și realizare a produsului pînă inclusiv la intrarea lui în producția de serie; pe lîngă marile întreprinderi industriale vor fi create, de asemenea, institute de cercetări științifice.

Cel de-al treilea an al cincinalului marchează un nou pas înainte în dezvoltarea dinamică a industriei sovietice, în înaintarea pe calea construcției comuniste. Oamenii muncii din fabricile și uzinele U.R.S.S. întîmpină cea de-a 51-a aniversare a Revoluției din Octombrie angajați din plin în vasta și rodnica activitate de transpunere în viață a prevederilor cincinalului.

Moscova, 30 octombrie

Pilotul-cosmonaut Beregovoi

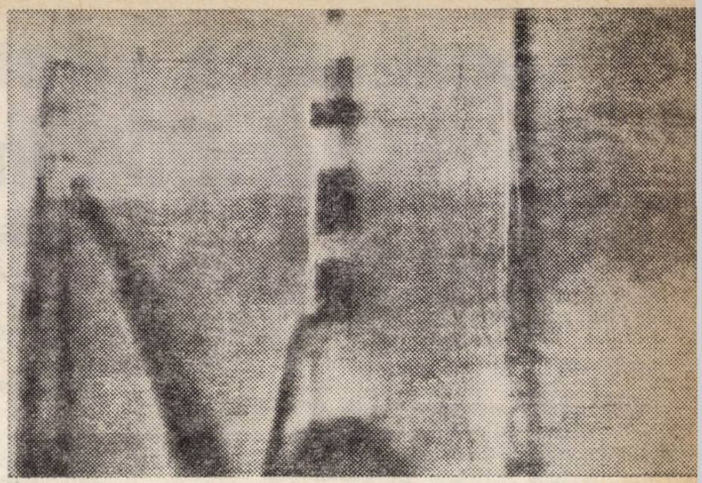

Lansarea navei cosmice „Souiz-3", văzută la televiziune

„Soiuz" 2 și 3

Experiențe complexe în spațiul cosmic

Palmaresul cosmic al Uniunii Sovietice s-a îmbogățit, în ultimele zile, prin două lansări spectaculoase, o adevărată „salvă cosmică", realizată cu „Soiuz-2" și „Soiuz-3", plasate pe două orbite, foarte apropiate, la 25 și 26 octombrie. Conform datelor existente, precum și din faptul că poartă nume și numerotație în serie, rezultă că cele două nave sînt identice sau foarte asemănătoare. Dar pe cînd nava „Soiuz-2" nu este locuită, la bordul lui „Soiuz-3" se află un pilot-cosmonaut, colonelul Ghiorghi Timofeevici Beregovoi (47 de ani), pilot emerit de încercare, ale cărui performanțe excepționale i-au adus titlul de Erou al Uniunii Sovietice.

Parametrii de zbor programați pentru nava „Soiuz-3" au fost realizați în mod perfect. În timpul operațiunilor de lansare și plasare pe orbită, colonelul Beregovoi a comunicat cu solul, a raportat că se simte bine și a executat, cu succes, manevrele prescrise. În mod deosebit a reținut atenția generală o manevră înfăptuită chiar în timpul primei rotații în jurul Pămîntului, cînd „Soiuz-3" s-a apropiat pînă la o distanță de cîțiva metri de nava „Soiuz-2", trimisă în spațiu cu o zi înainte.

Această întîlnire între o navă locuită și una nelocuită s-a desfășurat în două etape: mai întîi un sistem automat a condus cele două nave pînă la un interval de 200 metri una de alta, în a doua fază, Beregovoi a efectuat manevre de apropiere, cu ajutorul unui sistem de dirijare manuală.

Dovedind o capacitate de manevră superioară navelor cosmice experimentate pînă acum, Soiuz-3", la o comandă de pe sol și la comanda directă a pilotului său, a evoluat pe mai multe orbite, schimbarea făcîndu-se fără dificultăți. În timpul zborului, nava a fost orientată într-un anumit unghi în raport cu soarele, pentru a se obține o alimentare optimă, constantă, a bateriilor solare. Reușita acestei manevre de orientare a determinat pe astronaut să întrerupă funcționarea motorului de la bord, singura lui sursă de energie mecanică rămînînd lumina soarelui.

În timpul zborului, colonelul Beregovoi a avut la dispoziție două camere de luat vederi pentru televiziune. Una din ele a transmis imagini parțiale ale navei și fotografia pilotului în cabină, iar a doua a transmis fotografii, perfect vizibile, ale Pămîntului, de la înălțimea de 200 de kilometri. Satelitul de televiziune „Molnia" a recepționat și a retransmis, „în direct", de la bordul lui „Soiuz-3" pe ecranele de televiziune din toată Uniunea Sovietică, mai multe serii de imagini din acest zbor.

Una din problemele importante puse în legătură cu „Soiuz-3" privește starea fizică a cosmonautului. Pare limpede că anumite condiții de viață la bord au fost modificate, ameliorate, în vederea unui zbor prelungit, a unei evoluții circumlunare sau chiar a unei „alunizări" a omului. Experimentarea „pe viu" a acestor noi condiții era de primă însemnătate, pentru punerea la punct a programelor viitoare de zboruri spațiale. Din informațiile primite pînă acum la stațiile de control de pe sol, reiese că starea sănătății colonelului Beregovoi este perfectă, el a mîncat și a dormit normal. Se subliniază în legătură cu starea psihică a cosmonautului, că aceasta este, de asemenea, desăvîrșită. În timpul rotațiilor în jurul Pămîntului, „Soiuz-3" a evoluat pe orbite cu o înclinare față de Ecuator care făcea imposibilă legătura prin radio direct de la sol la navă. Tocmai acest interval de timp în care „Soiuz-3" evolua ca un corp ceresc absolut autonom, dezlegat pînă și de firele invizibile ale sistemului său informațional, a fost ales pentru odihna lui Beregovoi, stabilindu-se, astfel un test excelent care a confirmat starea de liniște deplină a pilotului cosmonaut și rezistența sa la regimul de zbor cosmic.

După 4 zile și 4 nopți de zbor, în cursul cărora „Soiuz-3" și-a îndeplinit toate misiunile, nava a aterizat miercuri, 30 octombrie, ora 10,25, ora Moscovei, la locul dinainte stabilit pe teritoriul sovietic. Menționăm că „Soiuz-2", nava nelocuită al cărei program era numai acela de a fi întîlnită în spațiu de „Soiuz-3" a revenit normal pe Pămînt la 28 octombrie.

Aceste zboruri cuplate marchează o etapă nouă, încununată de succes, în programele spațiale.

M. G.

Legalitatea internațională și relațiile între state

Aurel Cristescu
reprezentantul României
în Comitetul O.N.U. pentru codificarea
principiilor de drept internațional

Sesiunea a XXIII-a a Adunării Generale a O.N.U. va dezbate în curînd Raportul Comitetului Special al Adunării Generale pentru codificarea principiilor de drept internațional ale relațiilor amicale și cooperării între state, conform Cartei. Acest comitet, compus din 31 de state (dintre țările socialiste — Cehoslovacia, Iugoslavia, Polonia, România și U.R.S.S.), a fost înființat de Adunarea Generală a O.N.U. ca urmare a inițiativei luată în 1961 de 12 state, printre care și România. El are sarcina de a realiza codificarea celor mai importante principii de drept internațional ale relațiilor dintre state, adică de a înmănunchea prevederile lor, existente în prezent, precum și de a formula aspectele noi ale acestor norme, în scopul precizării și asigurării aplicării lor unitare și respectării lor de către toate statele. O declarație a Adunării Generale — preconizată de țările socialiste și țările în curs de dezvoltare, declarație care să proclame într-o formă completă principiile de drept internațional ale relațiilor prietenești și cooperării dintre state — ar fi de natură să întărească rolul dreptului internațional și să îmbunătățească relațiile internaționale.

Comitetul a discutat și formulat pînă în prezent principiile reglementării pașnice a diferendelor, egalitatea suverană, obligația de cooperare internațională și îndeplinirea cu bună credință a obligațiilor internaționale. Sesiunea pe care a ținut-o în acest an (9 septembrie—1 octombrie) a avut pe agenda sa principiul conform căruia statele se abțin, în relațiile lor internaționale, de a recurge la amenințarea cu forța sau la folosirea forței, fie împotriva integrității teritoriale sau independenței politice a oricărui stat, fie în orice alt mod incompatibil cu scopurile Națiunilor Unite, principiul egalității în drepturi și autodeterminării popoarelor și obligația de a nu interveni în probleme care țin de competența națională a unui stat.

Dezbaterile comitetului, intervențiile tuturor reprezentanților au subliniat că, în lumea contemporană, principiul nerecurgerii la forță, principiu consacrat în art. 2 aliniatul 4 din Carta O.N.U., capătă o tot mai mare importanță, deoarece în respectarea lui se găsește garanția menținerii păcii generale și a securității popoarelor. Viața a demonstrat că astăzi forța nu mai poate rezolva problemele internaționale ; folosirea ei nu face, dimpotrivă, decît să complice și să îndepărteze soluționarea acestor probleme, să creeze mari primejdii pentru omenire. Numeroși reprezentanți au relevat importanța pe care o are asigurarea primatului dreptului asupra forței în relațiile internaționale ; ei au arătat că Organizația Națiunilor Unite este însăși expresia dezideratului omenirii de a substitui violenței și voinței arbitrare norme de conduită, care să corespundă interesului general.

Comitetul special a realizat, la ultima sa sesiune, importante progrese în formularea, prin consensul unanim al tuturor statelor reprezentante, a principiului nerecurgerii la forță. Astfel, s-a stabilit că amenințarea cu forța sau folosirea forței constituie o violare a dreptului internațional și a Cartei și nu vor fi folosite niciodată ca mijloc de reglementare a litigiilor internaționale, că războiul de agresiune constituie o crimă împotriva păcii și angajează răspunderea în virtutea dreptului internațional, că, în conformitate cu scopurile și principiile Națiunilor Unite, statele au obligația să se abțină de la orice propagandă în favoarea unor războaie de agresiune.

S-a stabilit, de asemenea, că orice stat este obligat să se abțină de a recurge la amenințarea cu forța sau la folosirea forței pentru a viola frontierele existente ale unui alt stat sau ca mijloc de reglementare a diferendelor internaționale, inclusiv a diferendelor teritoriale și a chestiunilor referitoare la frontierele de stat. Numeroși reprezentanți au insistat asupra necesității ca în formularea principiului nerecurgerii la forță să fie inclusă o prevedere asupra inviolabilității teritoriului de stat, care nu poate fi supus nici unei măsuri de forță din partea altor state. Ei au cerut, de asemenea, să se includă în formularea acestui principiu o dispoziție în sensul că nici o achiziție teritorială sau avantaj special obținute fie prin forță, fie prin alte mijloace de constrîngere ilegale să nu fie recunoscute pe plan internațional, acesta fiind un corolar al principiului nerecurgerii la forță. Pînă în prezent, însă, asupra acestor două prevederi nu s-a realizat un acord.

Comitetul a formulat și un alt aspect important al principiului nerecurgerii la forță și anume acela că statele au obligația de a se abține de la acte de represalii, care implică folosirea forței. În discuții, numeroși reprezentanți au subliniat că statele au obligația de a se abține de la acte de represalii, nu numai militare, dar și economice și de altă natură.

Drept corolar al principiului interzicerii folosirii forței a fost stabilită obligația statelor de a purta negocieri pentru încheierea cît mai grabnică a unui tratat universal de dezarmare generală, sub un control internațional eficace, și de a face eforturi pentru adoptarea unor măsuri menite să reducă tensiunea internațională și să întărească încrederea între state. Totodată, a fost formulată datoria tuturor statelor de a-și îndeplini cu bună credință obligațiile de menținere a păcii și securității internaționale și de a contribui pentru a face mai eficient sistemul de securitate al Națiunilor Unite.

Deși s-au realizat aceste progrese, elaborarea principiului nerecurgerii la forță nu este încă definitivată, rămînînd încă neformulate unele aspecte importante și care prezintă o mare însemnătate pentru asigurarea păcii în lume.

Astfel, reprezentanții țărilor socialiste și cei ai țărilor în curs de dezvoltare au susținut ca în formularea acestui principiu să fie inclusă o dispoziție care să proclame dreptul popoarelor ce se mai află sub dominație colonială, de a lupta pentru eliberarea lor prin toate mijloacele de care pot dispune, inclusiv forța armată, dacă puterea colonială refuză să le recunoască dreptul la autodeterminare sau persistă în a reprima năzuințele și voința de independență a popoarelor din colonii.

Reprezentanții țărilor socialiste, afro-asiatice și latino-americane au susținut, de asemenea, că noțiunea de forță nu ar trebui să se limiteze la forța armată, ci ar trebui să includă și presiunile economice, politice sau de altă natură, îndreptate împotriva integrității teritoriale sau independenței politice a unui stat. O asemenea formulare este impusă de dezvoltarea vieții internaționale, de necesitatea de a se elimina **toate** formele de recurgere la forță în relațiile internaționale, **toate** violările legii internaționale și ale Cartei Națiunilor Unite, precum și ale cerinței cuprinsă, de asemenea, în Carta O.N.U., conform căreia statele, popoarele trebuie să trăiască în pace între ele, ca buni vecini.

În legătură cu obligația ce revine statelor de a depune eforturi pentru realizarea dezarmării generale, unii membri ai comitetului au subliniat că și în formularea acestei probleme trebuie să se țină seama de realitățile vieții internaționale, de necesitatea de a se pune capăt cursei înarmărilor nucleare, de a se face eforturi pentru alungarea spectrului războiului nuclear, care planează asupra omenirii. Tratatul de neproliferare a armelor nucleare a fost conceput și apreciat de numeroase țări ca un pas spre înfăptuirea dezarmării, spre întărirea securității tuturor țărilor, mari sau mici, spre promovarea cooperării internaționale în domeniul folosirii energiei nucleare în scopuri pașnice. Acesta este un început, un punct de plecare pentru noi eforturi în direcția dezarmării generale

Aspect din ședința Comitetului special O.N.U. pentru codificarea principiilor de drept internațional

și a înfăptuirii cu prioritate a măsurilor efective de dezarmare nucleară, adică a interzicerii folosirii armelor nucleare, a încetării experiențelor cu arme atomice, a încetării producției de arme nucleare, a reducerii și, în ultimă instanță, a eliminării din arsenalele militare ale statelor a stocurilor de arme nucleare și a mijloacelor de transportare a lor la țintă.

Comitetul a recomandat Adunării Generale ca la următoarea sesiune să continue lucrările de codificare a principiului nerecurgerii la forță sau la amenințarea cu forța și, de asemenea, să dea prioritate examinării propunerilor referitoare la dreptul popoarelor la egalitate și de a-și hotărî singure soarta. Din lipsă de timp, comitetul nu a putut lua în dezbatere principiul neintervenției. La încheierea lucrărilor comitetului, numeroși reprezentanți au subliniat nu numai că s-au făcut progrese în formularea principiului nerecurgerii la forță, dar și că aspectele acestui principiu asupra cărora s-a căzut de acord au o mare importanță și că este necesar ca, în activitatea lor practică, toate statele să asigure înfăptuirea și respectarea lor strictă.

Formulările la care s-a ajuns în cursul sesiunii Comitetului special al O.N.U. sînt expresia cooperării statelor membre, a dialogului care s-a stabilit între ele cu ocazia negocierilor purtate și, în același timp, a confruntării dintre pozițiile forțelor progresului și ale respectării legii în viața internațională și pozițiile celor care încearcă să-și mențină în continuare posibilitățile de dominație asupra altor popoare și de arbitrar în viața internațională.

Rezultatele obținute în formularea principiului nerecurgerii la forță au fost posibile datorită faptului că ele exprimă cerințe vitale ale lumii contemporane, care au pătruns adînc în conștiința internațională și se bucură de adeziunea largă a popoarelor. Respectarea acestor cerințe este de natură să asigure fiecărui popor posibilitatea de a urma calea dezvoltării sociale care corespunde voinței, aspirațiilor și intereselor sale vitale, să ducă la consolidarea păcii și securității generale, să asigure un climat de destindere și încredere în viața internațională.

Corespunzătoare acestor cerințe fundamentale ale contemporaneității, eforturile neobosite ale țării noastre îndreptate spre respectarea principiilor relațiilor dintre state, afirmarea acestor principii, ca singura bază rațională a unor relații interstatale normale, constituie o contribuție activă la stabilirea codului de norme juridice și morale ale vieții internaționale contemporane.

Stat a cărui politică externă are ca element central prietenia cu țările socialiste dezvoltînd în același timp cooperarea cu toate țările, Republica Socialistă România pune în mod efectiv la baza tuturor raporturilor sale internaționale principiile respectării suveranității și independenței naționale, neintervenției, egalității în drepturi și avantajului reciproc, a dreptului fiecărui popor de a-și hotărî singur soarta. Țara noastră acordă o atenție deosebită și întregul său sprijin operei nobile întreprinse de Națiunile Unite pentru codificarea și promovarea principiilor de drept internațional în relațiile amicale și cooperării dintre state și desfășoară o activitate perseverentă pentru asigurarea păcii și securității popoarelor, prin înfăptuirea legalității și a cerințelor moralei în viața internațională contemporană.

Momente din relațiile româno-turce

Relațiile româno-turce ocupă un loc bine definit în istoria relațiilor bilaterale ale țării noastre cu statele balcanice. În opera de asigurare a unei păci trainice în această zonă geografică, România a acordat o însemnată atenție dezvoltării unor relații de bună vecinătate, prietenie și înțelegere reciprocă cu toate statele balcanice.

Rațiunile prieteniei româno-turce au fost înțelese și afirmate cu încredere în trecut, atît de marele om de stat, Kemal Atatürk, făuritorul Turciei moderne, și de alți oameni de stat turci cît și de diplomatul român Nicolae Titulescu. În urmă cu 34 de ani, șeful diplomației românești mărturisea ministrului de externe al Turciei, Tewfik Rüstü Aras, aflat în vizită la București: „România și Turcia sînt menite să practice o prietenie sinceră și activă. Am înțeles-o din prima zi a întîlnirii noastre".

Semnatare ale Pactului Briand—Kellogg de renunțare la război ca mijloc de rezolvare a litigiilor internaționale, din 27 august 1928, și a Convențiilor de definire a agresiunii, din 3 și 4 iulie 1933 de la Londra, România și Turcia au înțeles că pot să-și aducă împreună contribuția la îmbunătățirea climatului internațional în Balcani.

În octombrie 1933, ministrul de externe al României, N. Titulescu, preocupat de crearea unei alianțe regionale de securitate în Balcani, a întreprins, ca urmare a unor invitații oficiale, un voiaj diplomatic în țările sud-estului european vizitînd, rînd pe rînd, Belgradul, Sofia, Ankara și Atena. Realizate într-un moment în care pacea Europei începea a fi serios amenințată de Germania hitleristă, convorbirile de la Ankara, între șeful diplomației românești și cercurile conducătoare turcești, au constituit pentru România și Turcia un nou prilej de afirmare a dorinței lor de pace și colaborare.

Primirea călduroasă făcută reprezentantului țării noastre și spiritul de înțelegere care a domnit în timpul convorbirilor din capitala Turciei, în legătură cu metodele de organizare a unei păci trainice în Balcani, au reprezentat, totodată, o puternică manifestare a prieteniei turco-române. „Popoarele turc și român, în viața paralelă pe care au petrecut-o împreună — sublinia Tewfik Rüstü Aras, ministrul de externe al Turciei — n-au încetat niciodată de a se simți atrase unul către altul de acel fluid binefăcător care constituie, pentru atît de mult doritul viitor de comprehensiune și de cooperare generală a popoarelor, unul din factorii cei mai puternici".

Prezența ministrului de externe român Nicolae Titulescu la Ankara a prilejuit finalizarea, într-un important document diplomatic, a relațiilor bilaterale dintre cele două țări: la 17 octombrie 1933, a fost semnat Tratatul de prietenie, neagresiune, arbitraj și conciliațiune, între România și Turcia.

Evoluția ascendentă a relațiilor româno-turce, după cel de-al doilea război mondial, ilustrează contribuția pe care relațiile de bună vecinătate și înțelegere o aduc climatului de destindere și cooperare internațională. Intensificarea contactelor diplomatice prin schimbul de vizite oficiale la nivel înalt, pe linie guvernamentală și parlamentară, reglementarea problemelor financiare în suspensie, încheierea unor acorduri pentru reglementarea traficului aerian și turismului, dezvoltarea relațiilor economice, științifice, artistice ca și alte contacte bilaterale au scos în evidență dorința celor două state și popoare de a dezvolta colaborarea și cooperarea în diferite domenii.

O contribuție importantă la dezvoltarea relațiilor de bună vecinătate între România și Turcia a constituit-o vizita oficială a delegației guvernamentale române în Turcia, condusă de președintele Consiliului de Miniștri, Ion Gheorghe Maurer, care a avut loc între 25 și 31 iulie 1966. În cursul convorbirilor româno-turce s-a subliniat încă o dată utilitatea contactelor între cele două guverne pentru întărirea păcii și colaborării în regiunea Balcanilor. Evocînd tradițiile de prietenie româno-turce și calitățile națiunii turce — între care Titulescu recunoștea mai întîi „un puternic sentiment național, o loialitate profundă, o generozitate înnăscută" — președintele Consiliului de Miniștri, Ion Gheorghe Maurer, arăta: „Noi cinstim și apreciem aceste idei, bucurîndu-ne sincer că schimburile de vederi avute au confirmat hotărîrea comună a guvernelor noastre de a dezvolta relațiile de bună vecinătate și de prietenie, a căror semnificație și importanță depășesc cadrul bilateral, aducînd o contribuție valoroasă la cauza păcii și colaborării internaționale în regiunea Balcanilor și pe plan mai larg european și mondial".

Dezvoltarea favorabilă a relațiilor dintre România și Turcia a fost evidențiată și cu prilejul vizitei oficiale în România a primului ministru al Turciei, Suleyman Demirel, în septembrie 1967. Cu acest prilej, premierul turc declara: „Sîntem de părere că dezvoltarea relațiilor bilaterale, creșterea încrederii reciproce constituie calea cea mai sigură pentru realizarea destinderii și așezării păcii pe temelii mai sigure în Europa".

Înțelese de ambele părți ca un aport favorabil și util fiecăreia dintre cele două țări, dezvoltarea relațiilor dintre România și Turcia constituie, în același timp, o contribuție activă și eficace la promovarea destinderii și cooperării internaționale.

Constantin I. TUDOR

reportaj pe glob

Luis Suarez
publicist mexican

VIENTIANE

O stradă din Vientiane, capitala administrativă a Laosului (fotografia autorului)

În teritoriul laoţian eliberat, tinerii înarmaţi urmează cursurile unei şcoli instalate într-o grotă (fotografia autorului)

Călătorul sosit pe aeroportul din Vientiane, capitala administrativă a Laosului, remarcă la oarecare distanţă de pistele pe care aterizează avioanele civile, o agitaţie neobişnuită. La fiecare cinci minute se ridică escadrile de mici avioane care, după o oră, se întorc. Avioanele civile vin din Tailanda şi Cambodgia sau din adevărata capitală laoţiană — enigmaticul Luang Prabang — unde, între munţi şi ziduri lîncezeşte o curte fără autoritate, dar cu fastul regalităţii indochineze, greu accesibile străinilor în trecere prin această lume misterioasă clocotind de lovituri de stat şi lupte populare. Escadrilele de mici avioane vin şi pleacă, mitraliind, lansînd bombe sau pur şi simplu ţinînd sub observaţie zonele eliberate, aflate sub controlul forţelor Neo Lao Haksat sau al Frontului Naţional de Eliberare a Laosului.

Unele avioane, destul de aproape de noi pentru a le putea cerceta cu atenţie, fără sigle pe corpul lor, aparţin „camuflatei" companii Air American şi misiunii militare a serviciilor nord-americane de informaţii. Zboară deasupra regiunilor eliberate pentru a-şi depune acolo grupurile de mercenari sau pentru a le aproviziona. O tînără americană blondă savurează o cocacola la barul aeroportului, urmărind cu interes mişcarea avioanelor la orizont, în vreme ce soţul ei, pilot în serviciul guvernului din Vientiane sau direct folosit de serviciul de spionaj, îşi îndeplineşte poate misiunea. Nu are mult de aşteptat pentru că serviciul este repede îndeplinit.

Cerul Laosului este în mod constant acoperit de avioane. Celor observate de noi li se alătură aparatele forţelor aeriene aparţinînd bazelor militare pe care Statele Unite le au în Tailanda. După Vietnam, Laosul este în momentul de faţă ţara cea mai bombardată din lume.

În acelaşi loc de unde a condus lupta populară pentru eliberarea de sub dominaţia colonială franceză — o grotă în munţii din apropierea oraşului laoţian Samneua, în nord-est — trăieşte prinţul Sufanuvong, şeful partidului Neo Lao Haksat. De aici, în ciuda avioanelor americane care îşi varsă aproape zilnic încărcătura ucigătoare adusă de la bazele Korat, Udorn, Ubon, este condusă lupta împotriva trupelor guvernamentale ale fratelui vitreg, prinţul Suvanna Fumma, care dispune de consilieri americani, de fonduri financiare şi de o aviaţie bine echipată.

Într-o reşedinţă tropicală din Vientiane, pe ţărmul Mekongului, trăieşte Suvanna Fumma, ca prim-ministru al guvernului Uniunii naţionale, dezamăgit de intrigi, trădări, atentate personale şi de influenţa politico-militară a Statelor Unite, care duc în Laos un „război special", asemănător celui dus

altădată în Vietnam, înaintea războiului „marii escalade". În noaptea asta, pe terasa Hotelului Lane Xang, în fața Mekongului inundat de apele torențiale ale ploii căzute peste zi, are loc o întîlnire diplomatică. Este prezentat șefilor misiunilor diplomatice delegatul lui Suvanna Fumma. Sub ceremonia de rigoare se ascunde războiul surd, înteţit de flăcările războiului civil, ale războiului din Vietnam și de pactele militare impuse de Statele Unite.

În luminile și umbrele grădinii ce înconjoară reședința lui Suvanna Fumma, abia se întrezăresc soldații care-l păzesc. În micul cabinet ce poartă pomposul nume „Lido", și-au făcut apariția trei coreene occidentalizate și se anunță iminenta apariție a lui Joseta și José, doi dansatori „flamenco" din Barcelona.

Relația război laoțian — război vietnamez este tot mai strînsă. Paralelismul lor la fel. Disputa dintre cei doi frați vitregi este ceva mai mult decît o ceartă de curte. În afară de ei, în acest război a existat și un al treilea prinț, Boun Oum, ce-și avea guvernul în Savannaket și care a încheiat cu cei doi, la Geneva, în 1962, acordurile ce păreau să aducă pacea în Laos și unificarea națională. Orașul Savannaket este un foarte important nod strategic pentru războiul din Vietnam, prin el trecînd șoseaua numărul 9 care ajunge în Vietnamul de sud, în apropierea bazei de la Khe Sanh și a fostei capitale regale vietnameze, Hué.

Originar dintr-un regat din sud, prințul Boun Oum aparține, însă, unei alte dinastii decît cea din care provin Sufanuvong și Suvanna Fumma. Francezii au unit acest regat de Basao cu cel din Luang Prabang. Fumma și Sufanuvong sînt frați: au același tată, dar mame diferite. Fumma este cel mai mare.

Laosului i se mai spune „țara cu un milion de elefanți". Un milion de elefanți și doar două milioane de oameni, pe o întindere de 231 000 de kilometri pătrați. Un milion de elefanți și 68 minorități naționale, vorbind graiuri diferite; predomină locuitorii Lao Lum ce trăiesc la șes și reprezintă aproape jumătate din populație. Femei micuțe, gingașe și nostalgice, șefi de trib, călugări budiști, bărbați scunzi și aprigi, munți, cîmpii... aceasta este imaginea tradițională a Laosului, țară ce a făcut parte odinioară din Indochina franceză și care a devenit acum, datorită războiului din Vietnam, una din problemele esențiale ale istoriei contemporane.

Țară cu o agricultură tradițională puțin dezvoltată, asemenea întregii regiuni, Laosul a fost cucerit de francezi în 1862. Împreună cu Vietnamul și Cambodgia, forma vasta Indochină. În prezent, are un regim monarhic constituțional, sprijinit de o Adunare Națională cu 250 de membri. Consiliul Tronului, de fapt un fel de Senat, este format din 12 membri, jumătate numiți de rege și jumătate de Adunarea Națională. Regele are funcția de comandant al armatei. Deși e acceptat ca autoritate supremă și simbolică, regele Sri Savan Wattana nu are în realitate nici o putere. El semnează ceea ce se redactează la Vientiane, locul unde fluxul și refluxul „războiului prinților", intrigile și loviturile de stat cu amestec nord-american nu țin seama de curtea izolată de la Luang Prabang.

Ignorat timp de decenii de către lumea occidentală care nu lega Indochina decît de istorisiri exotice și fantastice, Laosul are o istorie a sa de lupte patriotice în care se află antecedentele situației actuale.

Dacă sub ocupația franceză, în Laos răscoalele populare sînt de-a dreptul eroice (în lumea occidentală se vorbea pe atunci despre acțiuni „banditești" și de „piraterie"), sub dominația japoneză, ce o substituie, în 1941, pe cea franceză, fermitatea patrioților nu se dezminte. La 12 octombrie 1945, patrioții ajung să stăpînească întregul Laos. Se formează un guvern independent provizoriu. Prințul Sufanuvong devine ministru al apărării și al relațiilor externe și comandant al forțelor armate Patet Lao (Uniunea forțelor patriotice de eliberare națională).

După reinstaurarea colonialismului străin, la începutul anului 1946, guvernul provizoriu abandonează orașele și începe lupta. Rămîne un timp în Tailanda, unde nu exista un guvern atît de reacționar, nici atît de inactiv ca cel de azi. Sufanuvong, întors din Tailanda, organizează și conduce rezistența.

În august 1950, prințul patriot convoacă congresul forțelor de rezistență în cadrul căruia se formează Frontul libertății Lao Itsala, al cărui președinte este ales și care va opune rezistență noii prezențe coloniale franceze. Frontului Itsala, mai puternic și mai consecvent, i se alătură forțele Patet Lao. Alte forțe, mai șovăielnice, îl urmează pe Suvanna Fumma, care abandonează apoi lupta intrînd în tratative cu autoritățile coloniale.

Balanța înclină diferit pentru cei doi frați vitregi aflați acum față în față: pentru unul au cîntărit mai greu spiritul de independență, revoluția națională; pentru celălalt, deprinderile de la curte de a sluji puterea colonialistă.

Înfrîngerea francezilor la Dien Bien Fu în 1954 influențează decisiv evenimentele din Laos. Tot în 1954, forțele Patet Lao cîștigă victoria. Prin acordurile de la Geneva privind cele trei țări ce făcuseră parte din Indochina este recunoscută și independența Laosului. În 1956 are loc un nou congres al grupării Neo Itsala, ce își schimbă numele în Neo Lao Haksat și se pronunță pentru un Laos pașnic, neutru, independent, democratic, unit și prosper.

Începînd din 1954, Statele Unite încep să intervină în Vietnamul de sud deși fără a trimite un corp expediționar. În Laos însă, funcționează deja un guvern aservit, sprijinit de o forță marionetă. Războiul civil se complică datorită prezenței consilierilor nord-americani. Înfrîngerea provocată de frontul patriotic administrației marionetă, la Luang Nam Ha, în 1962, a constituit un antecedent de mare influență în semnarea acordurilor de la Geneva privind Laosul.

Războiul cuprinzînd țara, cei trei principi — Suvanna Fumma, Sufanuvong și Boun Oum — se întîlnesc la Zürich. La 22 iunie 1961, ei semnează un acord privind formarea unui guvern de uniune națională și hotărăsc trimiterea unei delegații unice la Conferința internațională pentru reglementarea problemei Laosului, pregătită la Geneva.

La expirarea acordului (dintre cei trei prinți) augustele persoane se întrunesc din nou (la 12 iunie 1962), de astă dată în celebra Cîmpie a Ulcioarelor. Fumma rămîne președintele Consiliului, iar Sufanuvong (ca și generalul Fumi Nosavan) vicepreședinte. Cele trei părți își împart ministerele și secretariatele de stat, lui Fumma revenindu-i majoritatea. Forțele Patet Lao controlau în acel moment două treimi din teritoriul național.

La 1 aprilie 1962 are loc un eveniment tragic: este asasinat Quirinim Foisuna, ministru în guvernul național. El făcuse parte din forțele neutraliste și, ca președinte al partidului respectiv, se aliase cu forțele Patet Lao. Fumma se simțise atras de partidul lui Foisuna care fusese, de altfel, inspiratorul loviturii lui Kong Lee. În urma altor atentate comise împotriva personalităților din guvern, ce proveneau din Patet Lao și din grupul neutralist, Sufanuvong părăsește Vientiane (sediul guvernului), retrăgîndu-se în zonele eliberate din Samneua și Khanghai, unde continuă să se afle și în prezent.

De la această dată, guvernul Uniunii naționale, lipsit de cel mai popular luptător pentru libertatea și independența poporului laoțian — deși pentru păstrarea formalităților Sufanuvong continuă să fie considerat în continuare vicepreședinte — este paralizat.

La 19 aprilie 1964, generalul Kouprasith, comandantul zonei a V-a militare cu sediul la Vientiane, organizează o lovitură de stat împotriva lui Fumma, îl arestează și declară lichidat guvernul prezidat de acesta. Se formează un nou guvern păstrîndu-se, însă, vechea schemă. Posturile grupării Neo Lao Haksat și ale neutraliștilor rămîn neocupate, însărcinările respective fiind rezolvate de funcționari investiți cu anumite împuterniciri dar fără rang oficial.

■

În ultimii ani, guvernul de la Vientiane a sporit efectivul armatei de la 30 000 la 70 000 de oameni. El are 5 000 de consilieri americani, dintre care 3 000 sînt militari, și dispune de o sută de avioane „T-28" de fabricație americană. Începînd din mai 1964, Statele Unite își dirijează deasupra Laosului avioanele ce decolează din Tailanda și intervin în zonele eliberate, așa cum se întîmplase odinioară în Vietnamul de sud. Laosul trăiește un „război special". Importanța acestui stat crește datorită interesului pe care Statele Unite îl au în întreruperea legăturii dintre Vietnamul de nord și cel de sud, care se face prin Laos, și în folosirea Laosului ca baza cea mai apropiată pentru atacarea Vietnamului.

În același timp, lupta dusă de partizanii Neo Lao Haksat și de forțele neutraliste patriotice are, ca și în Vietnam, caracterul unui război popular. În zonele eliberate se înfăptuiesc reforme democratice, se intensifică cultivarea orezului, în munți iau naștere noi fabrici și ateliere, pentru a se asigura aprovizionarea unui război ce ar putea lua amploare. Victoria forțelor populare din Vietnamul de sud ce luptă pentru independența și democratizarea țării, pentru neutralitate și prosperitate, va contribui, desigur, și la victoria forțelor patriotice din Laos. Destinul celor două țări este același, în război ca și în timp de pace.

Corespondență din Bogota

Dialog pozitiv româno-columbian

Eduardo Mendoza-Varela
director adjunct al ziarului „El Tiempo"

În relațiile internaționale ale Americii Latine a apărut un nou criteriu, amplu și diversificat. Într-un alt ritm — pentru a pune capăt unei etape caracterizate prin comerțul aproape unilateral cu Statele Unite, atît în ceea ce privește importurile cît și distribuirea produselor exportate — căutarea de noi piețe fertilizează nu numai economia continentului, dar contribuie și la stimularea apropierii culturale între popoarele noastre și țările europene și asiatice. Cazul Columbiei este semnificativ. Actualul ei președinte, Carlos Lleras Restrepo, a deschis porți altădată de nebănuit. Pe baza unui program pe care el însuși l-a numit încă din zilele campaniei prezidențiale „de transformare națională", toate eforturile și inițiativele guvernului se îndreaptă spre realizarea acestor transformări, sacrificînd uneori interese tranzitorii. Ca urmare a acestei politici se pot remarca deja progrese în toate domeniile vieții columbiene.

Relațiile comerciale care s-au stabilit cu România — relații ce au făcut obiectul unui lung studiu în cadrul întîlnirilor misiunii de la București, condusă de vicepreședintele Consiliului de Miniștri român, Gheorghe Rădulescu, cu autoritățile columbiene — și direct cu președintele Lleras Restrepo — reprezintă un moment semnificativ în efortul de diversificare a comerțului nostru, de creare a bazelor unei apropieri mutuale din ce în ce mai intense între România și Columbia. Însuși conducătorul delegației române, Gheorghe Rădulescu, a semnalat aceste probleme și perspectivele ce se deschid în viitorul imediat. Aceste perspective — spunea șeful delegației române — „au crescut pe măsură ce cele două țări ale noastre și-au dezvoltat relațiile comerciale". Merită, măcar în treacăt să se amintească aspectul actual al fizionomiei latino-americane, pentru că el este legat de posibilitățile de strîngere a legăturilor între popoarele noastre și multe țări din Europa răsăriteană. În America Latină, netăgăduit, se dezvoltă, zi de zi, mai palpabil și mai puternic, un curent de stînga, susținut în mare măsură de tineri intelectuali și studențime, — front militant și bine organizat. Aceste forțe au o influență din ce în ce mai mare, căci din rîndul lor se formează economiștii, scriitorii și artiștii de mîine. Multe din aceste sectoare sînt impregnate de un explicabil resentiment față de structurile sociale tradiționale care păstrează posturile publice bine remunerate pentru membrii așa-numitelor „oligarhii", proprietari de pămînt sau oameni cu o mare forță economică și politică. Atracția sentimentului național este puternică, deși e inexact să se vorbească de „naționalism latino-american"; e mai logic să se vorbească de un patriotism mexican, columbian sau argentinian. Mexicanul se simte azi mai mexican. Iar columbianul mai columbian decît în urmă cu cincizeci de ani.

Acest fapt este de o vitală importanță pentru relațiile popoarelor noastre cu țările Europei răsăritene sau apusene. Ceea ce caută astăzi națiunile latino-americane este o Americă Latină cu o personalitate proprie care — o dată explorate și armonizate diversele sale potențiale, redescoperit trecutul și încorporat acest trecut la structura autenticei sale personalități — să se apropie de celelalte țări pentru a se arăta, cît mai adevărat posibil, cu o autentică conștiință proprie.

Poate ceea ce îi neliniștește cel mai mult pe latino-americani este găsirea unei adevărate emancipări economice. De aici necesitatea de deschidere a piețelor spre alte țări, de consolidare a schimburilor comerciale, de dialog cu alte popoare. Capitalurile străine pot îndeplini un rol substanțial în industrializarea țărilor noastre sub un control atent. Soluționarea unor probleme interne, care privește fiecare țară în parte, este în același timp indispensabilă. Este vorba de necesitatea de a se desprinde de gravele tare interne. Contactul cu alte țări, multe din ele pînă acum în afara legăturilor noastre comerciale și culturale, apare astăzi ca un fapt cotidian în evoluția pe care o caută și încep s-o manifeste cele 20 de națiuni latino-americane.

Columbia a făcut pași hotărîți în această direcție, mai hotărîți decît alte țări de pe continent. Actualul guvern, așa cum am semnalat mai sus, se conduce după un criteriu amplu și cu o siguranță neechivocă în apropierea de țări pe care, în afară de poziția lor geografică, nu le-am cunoscut altfel. Așa s-a întîmplat și cu România. Poate înainte de a intra în detaliile acordului comercial între România și Columbia ar fi necesar să insistăm asupra aspectelor generale ale relațiilor dintre țările noastre. Cu toate acestea trebuie arătat că dialogurile misiunii române cu guvernul columbian au culminat într-un acord solid de asistență mutuală și de avantaj prețios pentru țara noastră. România posedă o dezvoltată industrie grea, în special o industrie constructoare de mașini: camioane, echipament electric, mașini agricole. Pe lîngă acestea, România ne va trimite și materii necesare industriei noastre ca polivinil, polietilenă, îngrășăminte chimice, uleiuri, celuloză, hîrtie, lemn ș.a., care vor duce la o creștere a producției industriale columbiene, de multe ori frînată de o politică de restricții. Columbia poate activa acest sistem de schimburi, prin multe din acele produse ale ei care îi aduc un notabil prestigiu.

Mai există un aspect despre care nu se vorbește întotdeauna și care totuși trebuie să fie considerat drept o consecință primordială a oricărui tratat de genul celui care s-a semnat între România și Columbia. Este vorba de schimbul cultural, de dialogul dintre oameni, a cărui influență este de netăgăduit.

Schimburile periodice de scriitori și ziariști, ai căror ochi sînt obișnuiți să prindă cele mai semnificative aspecte ale vieții cotidiene columbiene sau românești, pot fi un stimulent de neprețuit pentru îmbogățirea acestor relații. Prezența artiștilor — pictori sau muzicieni — va fi o expresie a dialogului pe care cu mult interes l-am început. Într-adevăr, economia și cultura sînt două domenii vitale pentru noi. Iar România are o vastă tradiție și un patrimoniu inestimabil de care noi vom beneficia fără îndoială. Vom compensa toate acestea nu numai cu produsele naturale și industriale pe care le vom exporta către România ci și cu vocea oamenilor noștri de cultură care pot face cunoscută fizionomia și ființa noastră nobilului popor român.

Bogota, octombrie

■

N.R. Corespondența din Bogota a fost expediată înaintea vizitei în Columbia a ministrului afacerilor externe al României, Corneliu Mănescu. În cursul acestei vizite, ministrul de externe român a fost primit de președintele Republicii Columbia, Carlos Lleras Restrepo. O contribuție la dezvoltarea relațiilor bilaterale româno-columbiene a reprezentat semnarea, cu prilejul vizitei, a unui acord de colaborare culturală și științifică între cele două țări.

Relevînd semnificația semnării acordului cultural dintre România și Columbia, ministrul de externe columbian, Alfonso Michelsen, a arătat că acesta constituie un pas înainte în dezvoltarea relațiilor multilaterale în domeniile politic și economic, existente între cele două țări, a întăririi prieteniei dintre popoarele român și columbian. Ministrul de externe columbian a exprimat, în numele guvernului și poporului Columbiei, dorința ca aceste relații să se dezvolte în continuare pe baze reciproc avantajoase, în interesul celor două țări, al păcii și prieteniei între popoare. Subliniind importanța acordului, ministrul de externe român a relevat, la rîndul său, că la dezvoltarea bunelor relații între popoarele celor două țări contribuie nu numai afinitățile generale, originea comună, ci și actualele lor aspirații pentru întărirea păcii, pentru realizarea apropierii între popoare și state pe baza respectului mutual, a intereselor reciproce și a neamestecului în problemele interne.

Din sala Congresului Partidului Socialist Italian Unificat

Corespondență din Roma de la Francesco Gozzano

Socialiștii italieni amînă „soluțiile"

Doi ani după unificarea Partidului Socialist Italian cu Partidul Social-Democrat, socialiștii italieni au ținut zilele trecute la Roma primul lor congres. A fost o adunare dificilă, frămîntată, în care diferitele curente — cînd apropiate între ele, cînd depărtate — s-au ciocnit în lupta pentru afirmarea propriei supremații și pentru impunerea în partid a unei direcții unice, clare și eficace. În ciuda înțelegerii dintre promotorii săi, unificarea nu a dus la o adevărată contopire ; unele inevitabile consecințe ale modalităților fuziunii efectuate (două secretariate ale partidului, două conduceri în toate birourile și grupele de muncă) au făcut acțiunea mai dificilă și au încetinit procesul care ar fi trebuit să ducă la o unificare efectivă, organică, a componentelor celor două vechi partide. Această slăbiciune internă a partidului, agravată de neînțelegerile — uneori deschise, alteori latente — dintre secretariatul partidului și membrii socialiști ai guvernului, a mai fost accentuată ulterior de insuccesul electoral din 19 mai. Astfel s-a ajuns la hotărîrea de a nu participa la un nou guvern, alături de democrat-creștini și de partidul republican, dacă nu se va fi ajuns în prealabil — atît în interiorul partidului socialist cît și în cel democrat-creștin — la dezbaterea și definirea unei poziții explicite cu privire la linia politică a viitorului guvern. În așteptarea acestor clarificări, s-a constituit în vara acestui an un guvern monocolor, democrat-creștin, cu sarcini și limite bine definite, un guvern de „administrare".

Hotărîrea de „dezangajare" a accentuat fisurile. În dezbaterile congresului s-au delimitat cinci grupări — sau „curente", cum sînt numite în limbajul politic italian : „Autonomia socialistă" — condus de foștii miniștri Mancini și Preti și de președintele grupului de deputați socialiști, Ferri ; „Revoluția și unitatea socialistă" — condus de unul din foștii secretari ai partidului, De Martino, de vice-secretarul Brodolini și de secretarul C.G.I.L., Mosca ; „Reînnoirea socialistă" — condus de alt fost secretar, Tanassi, de alt vice-secretar, Cariglia, și care unește majoritatea adepților fostului partid social-democrat : „Stînga socialistă" — care are în Lombardi, Santi și Codignola pe principalii săi exponenți, și, în sfîrșit, „Angajarea socialistă" care, avînd ca lider pe Antonio Giolitti, reunește un grup restrîns de intelectuali și „tehnocrați". Aceste curente s-au prezentat la Congresul național al partidului cu următoarele forțe : 36 la sută pentru curentul „Autonomia" ; 34 la sută pentru „Revoluția" ; 17 la sută pentru „Reînnoirea" ; 8 la sută pentru „Stînga" ; 5 la sută pentru „Angajarea". Din aceste cifre apare clar că, pentru a continua politica de participare la guvern, ar fi fost necesară o alianță între două sau mai multe curente, constituindu-se astfel o majoritate absolută ; acest obiectiv nu putea fi atins decît pe baza unei înțelegeri clare cu caracter politic asupra orientărilor de viitor și — în ciuda majorității curentelor — să se considere încă valabilă linia de centru-stînga, cooperarea guvernamentală cu democrat-creștinii și cu partidul republican.

Divergențelor asupra liniei politice li s-a adăugat dificultatea alegerii personalității căreia ar urma să i se încredințeze conducerea partidului. De fapt, vechiul lider și președinte al partidului, Pietro Nenni, s-a abținut să participe la dezbaterile congresului și să se considere în mod oficial în fruntea vreunuia din curentele în competiție. Deși el s-a limitat să adreseze, înainte de deschiderea dezbaterilor pe secții, un „apel către tovarăși", de fapt, în acest apel, el justifica activitatea sa desfășurată în guvern și liniile inspiratoare care au dus la unificarea socialistă ; în plus, apelul fusese elaborat de grupul „Autonomia socialistă", care l-a și desemnat pe Nenni drept conducător ideologic fără să-l antreneze totuși direct în dezbateri. Era un mod care sugera eventualitatea părăsirii de către Nenni a conducerii partidului — ceea ce, firește, a influențat dezbaterile congresului, deschizînd problema succesiunii sale. Nu putea fi vorba despre o succesiune mecanică, ci de una direct condiționată de platforma politică pe care și-ar fi ales-o partidul ; dar cum nici un curent nu era în stare să-și asume singur acest rol, a fost necesară căutarea alianțelor și a acordurilor între două sau mai multe grupuri.

În ciuda acordului de principiu asupra menținerii valabilității coaliției de centru-stînga, în momentul deschiderii congresului se menținea, în continuare, divergențele asupra liniei pe care trebuia s-o adopte partidul în viitorul apropiat, ceea ce explică duritatea dezbaterilor și polemica din timpul congresului. Care erau principalele divergențe între curente ? Esențiale sînt două probleme : pe de o parte, raporturile între politica partidului și activitatea guvernului din care au făcut parte socialiștii, pe de alta, relațiile între socialiști și comuniști.

Asupra primei probleme s-a înregistrat o critică aspră din partea grupurilor „Revoluția" și „Stînga" la adresa curentelor „Autonomia" și „Reînnoirea", o critică adresată de fapt membrilor socialiști din guvernul precedent pentru faptul că acceptaseră și suportaseră toate compromisurile impuse partidului de democrat-creștini, făcînd astfel să cadă pe umerii socialiștilor vina pentru neînfăptuirea reformelor cerute de oamenii muncii și așteptate din partea unui guvern în componența căruia se aflau și socialiștii. S-a afirmat că preocuparea în legătură cu stabilitatea actualelor instituții italiene a cîntărit mai greu în balanță decît dorința partidului de înnoire și de reforme. De la acest punct de plecare, criticile ajungeau pînă la acuzații adresate celor două grupuri menționate mai sus, în legătură cu faptul că au ținut cu orice preț să facă parte din guvern și să subordoneze acestei poziții politica partidului.

La aceste critici, cele două curente — „Autonomia" și „Reînnoirea" — au ripostat că lipsurile partidului s-au datorat nu atît dorinței unor socialiști de a face parte din guvern, cît ineficienței Direcțiunii și secretariatului partidului, care nu s-au menținut pe o linie politică clară și nu au indicat, în mod precis, tuturor componentelor partidului modul de comportare în diferite ocazii. În realitate, a fost o polemică dusă mai mult asupra trecutului decît asupra viitorului, pentru

→

că, în cursul dezbaterii, a reieşit limpede că, de fapt, toate grupările sînt de acord asupra unei probleme : şi anume că partidul trebuie să indice, în cîteva puncte precise, programul, obiectivele şi platforma pe care să se bazeze tratativele cu celelalte partide în vederea formării guvernului şi că, asupra tuturor acestor chestiuni, nu ar fi dificil să se ajungă la o înţelegere.

Este vorba în politica internă de înfăptuirea unor reforme absolut necesare şi urgente a învăţămîntului superior, a impozitelor, a urbanismului — un program ce trebuie înfăptuit cu forţele existente, hotărîte să-l ducă pînă la capăt, un program de a cărui realizare efectivă partidul trebuie să subordoneze participarea sa la guvern. Deci, teoretic, nu ar fi trebuit să existe obstacole de netrecut pentru crearea, în interiorul partidului, a unei largi majorităţi angajate în înfăptuirea severă şi intransigentă a acestor puncte. Divergenţa s-a menţinut însă în legătură cu forţele partidului, capabile să imprime impulsul înnoitor necesar, capabile să depăşească incertitudinile şi neclarităţile din trecut.

Şi în ceea ce priveşte cea de-a doua problemă — şi anume relaţiile cu comuniştii — s-au înregistrat divergenţe între sus-amintitele curente. După părerea curentului „Revoluţia", există premise pentru un dialog politic nou şi mai deschis între socialişti şi comunişti. O tendinţă, întrucîtva apropiată, manifestă şi anumite grupări destul de influente din partidul democrat-creştin şi chiar din rîndul bisericii catolice care s-au pronunţat, în ultima vreme, în favoarea unui „dialog" cu comuniştii. Partidul socialist — susţine curentul amintit mai sus — trebuie să se integreze acestui proces — atît pentru a participa la acţiunea de înnoire a vieţii politice italiene, cît şi pentru a evita posibilitatea de a fi scos în afara dialogului dintre principalele forţe politice italiene. Asupra acestei teme, micul dar combativul grup „Stînga" continuă să ducă dezbateri şi, considerînd depăşită formula de centru-stînga, el apreciază ca necesară discuţia pe tema unităţii întregii stîngi, în vederea unei profunde restructurări a vieţii politice italiene.

După cinci zile de dezbateri vehemente şi tratative laborioase, congresul Partidului Socialist Italian s-a încheiat fără să se ajungă la o hotărîre în legătură cu revenirea la o formulă guvernamentală de coaliţie cu democrat-creştinii. S-a conturat doar faptul că, exceptînd „Stînga" condusă de Lombardi, celelalte curente ar fi favorabile acestei perspective. Dar nu toate o înţeleg la fel. „Autonomia" condusă de Mancini (gruparea lui Nenni, care are în noul Comitet Central 43 de locuri) şi „Reînnoirea" condusă de Tanassi (21 de locuri) pe de o parte, „Revoluţia" condusă de de Martino (39 locuri) şi „Angajarea" condusă de Giolitti (7 locuri) pe de altă parte, sînt în divergenţă (cei din urmă arătîndu-se mai exigenţi) cu privire la condiţiile ce trebuie fixate democraţilor-creştini în vederea constituirii unui nou guvern de „centru-stînga". Hotărîrea asupra acestui punct a fost lăsată în seama Comitetului Central al partidului care urmează să se întrunească în aproximativ opt zile. Dacă totuşi Comitetul Central nu va ajunge la o majoritate în problema coaliţiei cu democrat-creştinii, ar deveni inevitabile noi alegeri generale.

Roma, 30 octombrie

interviul nostru

„Lupta noastră va fi dură şi lungă"

Eduardo MONDLANE

preşedintele Frontului de Eliberare din Mozambic

Pe Eduardo Mondlane, preşedintele FRELIMO, considerat de mulţi drept „unul din cei mai puternici adversari ai colonialismului portughez", l-am cunoscut cu puţin timp în urmă, la sfîrşitul vizitei pe care o făcea în România. În convorbirea pe care am avut-o, Eduardo Mondlane a avut amabilitatea să înfăţişeze pentru cititorii revistei „Lumea" aspecte ale luptei poporului mozambican împotriva colonizatorilor portughezi. „Deşi iubesc mult viaţa universitară — **ne spune domnia sa** — m-am decis să-mi consacru viaţa luptei pentru eliberarea patriei mele. Am convingerea că poporul Mozambicului îşi va cuceri independenţa ; el este acum suficient de pregătit pentru a obţine victoria, în ciuda străduinţei cercurilor colonialiste portugheze şi a aliaţilor lor de a-şi menţine poziţiile".

— Mai întîi, vă rugăm, domnule preşedinte, să evocaţi unele momente mai importante din istoria poporului dv., cu referire mai ales la epoca istorică în care se situează începutul rezistenţei mozambicane.

— Înainte de a intra în amănunte, aş vrea să specific că noi, cei din coloniile portugheze, am fost nevoiţi încă de la început să luptăm împotriva colonialiştilor cu arma în mînă. Aşa cum ştiţi, după cel de-al doilea război mondial, întreaga Africă s-a pus în mişcare pentru a-şi cuceri independenţa. Coloniile portugheze nu puteau rămîne izolate de mişcarea de eliberare ce cuprinsese popoarele continentului. Vecinătatea cu ţările care se eliberaseră deja de sub exploatarea colonială — Congo, Tanzania — a reprezentat un factor pozitiv, stimulator pentru lupta noastră. Angola a început să lupte în 1961, un an după eliberarea Congoului (Kinshasa), iar mişcarea de eliberare din Mozambic, FRELIMO, avea să ia naştere în 1962, un an după independenţa Tanzaniei. De altfel, FRELIMO s-a constituit chiar în Tanzania, prin unirea cîtorva mişcări care-şi avuseseră pînă atunci sediul în Tanganika, Malawi şi Rhodesia.

În septembrie 1962 a avut loc primul congres al FRELIMO, care a votat următorul program de acţiune al mişcării : 1) organizarea şi educarea politică a maselor în interiorul ţării, 2) crearea unei forţe militare, aptă pentru lupta armată, 3) stabilirea contactelor cu restul Africii, cu Asia, cu ţările progresiste ale lumii, 4) organizarea unui sistem de pregătire a cadrelor în vederea luptei anticolonialiste. Doi ani s-a pregătit FRELIMO pentru a pune la punct acest program. În 1964 ne-am simţit suficient de pregătiţi pentru a începe lupta armată : la 25 septembrie, în regiunile din nord ale ţării, se declanşa lupta de eliberare naţională de sub dominaţia portugheză.

— În momentul cînd a început insurecţia armată, FRELIMO dispunea de circa 250—300 de partizani. La cît se ridică astăzi numărul luptătorilor FRELIMO şi cum sînt coordonate acţiunile lor ?

— Într-adevăr, în 1964, numărul luptătorilor noştri nu trecea de 250—300 ; un an după aceea el ajunsese la 2 000 ; acum avem mai mult de 15 000 de bărbaţi şi femei instruiţi, peste jumătate din ei fiind echipaţi cu armament modern. Două provincii din nordul ţării, cu o

populație de 800 000 de locuitori și o suprafață echivalentă cu două treimi din suprafața Italiei, au fost deja eliberate ; Portugalia este prezentă acolo numai cu numele.

Conducerea este exercitată de Congresul FRELIMO, forța supremă care stabilește liniile generale ale politicii noastre. Există, de asemenea, un Comitet Central, un Comitet executiv și unul politico-militar.

Mă veți întreba poate, și găsesc că e firesc să mă întrebați, de ce n-am reușit pînă în prezent să eliberăm toată țara ? Este un fapt că în ciuda creșterii rapide a puterii noastre militare, colonialiștii portughezi rămîn, încă, mai puternici. Noi avem nevoie de arme, medicamente, mijloace de transport, pe care nu ni le putem procura decît din exterior. Avem, de asemenea, nevoie de tehnicieni. Apoi, așezarea geografică a țării noastre face extrem de dificilă extinderea luptei spre sud : din nord și pînă în sudul țării sînt 2 000 de km. Toți acești factori reuniți duc la un dezechilibru de forțe între noi și dușman. Deși puternici din punct de vedere politic, sîntem încă slabi pe plan militar. Pentru a cuceri victoria trebuie să schimbăm această situație și sîntem convinși că vom reuși. Dar lupta noastră va fi, desigur, dură și lungă.

— Credeți că înlocuirea lui Salazar prin Marcelo Caetano va aduce schimbări în politica Portugaliei față de colonii ?

— Unii ziariști din Occident consideră această înlocuire drept o „moarte politică" a lui Salazar. Cred că nu este vorba de o „moarte politică" ci de o „moarte fizică". „Moartea politică" va veni mai tîrziu, o dată cu revoluția portugheză care va începe în interiorul Portugaliei. Personalitate puternică, Salazar este tehnicianul acestui regim. Teoreticianul, creatorul regimului corporatist portughez este Caetano. Salazar știa că nu poate face orice din cauza armatei. Atunci l-a găsit pe Caetano — „omul nr. 2" în Portugalia, cel care avea posibilitatea să creeze sistemul, să „fundamenteze teoretic" salazarismul. Politica colonială a fost stabilită de Caetano ; „codul coloniilor" el l-a creat. Și pentru a-l diferenția de alți lideri salazariști, vă voi spune că el e mai conservator decît ceilalți.

— Considerați că în actualele condiții lupta coloniilor va deveni mai dificilă ?

— Desigur. De aceea am și făcut antiteza Salazar-Caetano. Marcelo Caetano nu are nici un fel de respect pentru negri ; îi consideră „primitivi."

Un alt factor ce ne face lupta mai grea este politica pe care o duc azi anumite țări occidentale, oricînd gata să coopereze cu oricine pentru menținerea colonialismului. Cu Salazar o asemenea cooperare era destul de dificilă. Cu Caetano va exista o adevărată „raționalizare" a exploatării coloniale. Primul său discurs a fost, în această privință, destul de clar.

— Trăiesc astăzi în Mozambic circa 100 000 de portughezi civili. Ce atitudine au aceștia față de mișcarea de eliberare ?

— Există, ca să zic așa, trei politici : politica FRELIMO, politica colonilor și politica guvernului de la Lisabona. Sînt trei lucruri diferite. Politica noastră e clară ; ea se inserează în mișcarea generală de emancipare a popoarelor care vizează distrugerea totală a colonialismului, a imperialismului și construirea unei societăți eliberată de exploatarea omului de către om. Mulți ziariști occidentali se lasă înșelați de critica pe care colonii portughezi o aduc politicii salazariste. Politica colonilor e o politică minoritară, a privilegiaților. Dacă politica metropolei va fi contrară intereselor lor politico-economice, ei se vor împotrivi. Ar deveni atunci alți Ian Smith. În sfîrșit, cea de-a treia politică, al cărei sediu se află la Lisabona, e o politică economică. Dacă, cu ani în urmă, ea era socotită drept o politică naționalistă, religioasă, azi lucrurile s-au schimbat. Caetano, fiți sigur, nu va mai utiliza limbajul de acum douăzeci de ani : interesele economice cer aceasta.

— Ce reprezintă pentru mișcarea de eliberare națională din Mozambic solidaritatea manifestată de continentul african, de cercurile progresiste din întreaga lume ?

— Sprijinul continentului african este esențial, sine qua non, fără acest sprijin nici cel al țărilor progresiste ale lumii n-ar putea ajunge pînă la noi. Cooperarea cu țările vecine este deci un factor deosebit de important în lupta noastră, căci de la ele și prin ele ne vine ajutorul. În 1963, la Dar-es-Salaam, a fost creat Comitetul de coordonare pentru eliberarea Africii. Acest comitet face o operă de propagandă, pe continentul african, în favoarea luptelor de eliberare din colonii și cred că înțelegeți imensa sa valoare politică.

— Este, aceasta, prima dumneavoastră vizită în România ?

— Da. Am vizitat deja cîteva țări socialiste, printre care Uniunea Sovietică. Acum, de cînd la Dar-es-Salaam s-a înființat o ambasadă românească, sper să revin mai ușor în țara dumneavoastră. Doream de mult să vizitez România ; ea este una din țările socialiste care ne ajută. Partidul Comunist Român se interesează de lupta noastră și o sprijină.

Și pe urmă mai e un lucru care ne apropie : limba pe care o vorbim. În Mozambic, limba oficială este portugheza, care se aseamănă mult cu româna. În timpul ședерii mele în România am deschis foarte des aparatul de radio: înțeleg aproape trei sferturi din ceea ce se vorbește...

Vizita mea în țara dumneavoastră a fost foarte frumoasă. Succesele economice și sociale ale României, ca și ale țărilor socialiste în general, reprezintă o contribuție la lupta noastră de eliberare, căci ele constituie baza materială și socială a sprijinului ce ni se acordă de către această parte a lumii.

Rodica DUMITRESCU

reflector

SCHIRRA, UMORISTUL SPAȚIULUI COSMIC

În noaptea aceea, în fața nenumăratelor cadrane ale centrului medical din Houston, era de serviciu doctorul John Zieglschmid. În lumina slabă care cădea de pe tablourile de bord asupra cărora era aplecat, el privea micile ace care măsurau pentru el, la mii de kilometri distanță, prin spațiul cosmic, pulsul celor trei cosmonauți, temperatura lor, ritmul respirației, cantitatea transpirației, intensitatea reflexelor. Spre miezul nopții, doctorul Zieglschmid a constatat că Walter Schirra, comandant de bord al navei spațiale, avea o temperatură de 37 °,9 și că transpirația corpului său atinsese dublul normalului.

Zieglschmid nu a spus nimic.

Căpitanul de navă Walter Schirra, din aviația navală a Statelor Unite, cu 90 de misiuni de luptă, cu 4 400 ore de zbor, decorat de trei ori cu medalia „Distinguished Flying Cross" pentru fapte de arme pe un bombardier de vînătoare F. 84 E, trimis de trei ori în spațiul cosmic pe bordul unei nave, nu este un om care se vaietă. Totuși, la orele 5,25, vocea guturală a lui Schirra a răsunat în sistemul de transmisie care leagă Pămîntul de nava spațială aflată pe orbită. „Am folosit 12 batiste — a spus el. Am luat două aspirine, dar aș vrea ceva mai tare". „Ia o pilulă Actifed din cutia de medicamente" — i-a spus Zieglschmid.

Un guturai în spațiul cosmic, asta îi seamănă lui Schirra. Cu 60 de ore înainte de lansarea navei cosmice, Schirra, comandant de bord, a plecat liniștit să vîneze porumbei sălbatici în mlaștinile de la Cape Kennedy, în loc să se odihnească în așteptarea plecării. S-a întors cu picioarele ude și a răcit.

Acum are guturai. A jucat această festă Americii. Pe pămînt, unii din responsabilii zborului spumegă de furie. La urma urmei însă, Charles Berry, medicul șef al cosmonauților, e mulțumit. Se gîndește că în felul acesta va afla ce se întîmplă în stare de imponderabilitate și în atmosfera artificială a capsulei, cu microbii și cu oamenii care au microbi.

Sus, Schirra continuă să folosească batiste de hîrtie. Acest roșcovan de 45 de ani, tatăl unui fiu de 18 ani, pe nume Walter ca și el, și al unei fete de 11 ani, Suzanne, este asul celor 50 de cosmonauți americani, șeful lor (deși în principiu conducătorul este Alan Sheppard) și hîtrul echipei. La calitățile lui incontestabile de conducător militar, el adaugă o calitate de neînlocuit după părerea acelora care trebuie să trăiască în spațiu, cu teama drept tovarășă de drum : umorul.

Istoria zborurilor spațiale americane nu va putea fi scrisă fără istoria farselor născocite sistematic de Schirra. Sandvișul cu salam învelit cu grijă într-o mică pungă de plastic, care, scurt timp după lansare, se înalță grațios în aerul fără ponderabilitate al capsulei, în cursul zborului lui „Gemini-1", sub privirea stupefiată a cosmonautului Gus Grissom, fusese ascuns de Schirra înainte de plecare. Tot el este acela care, în cursul zborului lui „Gemini-6", în decembrie 1965, în timp ce din capsulă comenta toate incidentele zborului pentru sutele de tehnicieni de la Cape Kennedy care îl ascultau pe sol, a strigat, dintr-o dată, gîfîind de emoție: „Ah! văd ceva care se apropie de capsulă... punctul negru crește repede, se apropie..." Apoi, schimbînd brusc tonul : „Nu, nimic... Era doar Moș Crăciun care cobora spre Pămînt..."

(După „Paris Match")

Plenara C.C. al P.C.F.

Principii de bază ale relațiilor dintre partidele frățești

Din Raportul prezentat de Gaston Plissonnier

„Partidul Comunist Francez a făcut întotdeauna din respectarea internaționalismului și din fidelitatea față de legile universale ale socialismului o chestiune hotărîtoare. În același timp, el insistă asupra importanței particularităților naționale. El consideră aceste trei elemente ca fiind inseparabile. Experiența arată că dacă un partid comunist vrea să cîștige o influență de masă, dacă vrea să joace un rol politic real și să atingă obiectivele sale imediate și viitoare, el trebuie să țină seama în cea mai mare măsură de realitățile naționale. De asemenea, în măsura în care își realizează pe deplin sarcina în rîndurile clasei muncitoare și ale oamenilor muncii din propria țară, el devine un partid de masă și își asumă rolul de avangardă a clasei muncitoare, el poate răspunde cel mai bine obligațiilor decurgînd din internaționalismul proletar.

Sprijinindu-se pe asemenea considerente, partidul a pus accentul pe aspectul național al politicii sale, ceea ce denotă un mare progres, pregătit de o cale lungă. Demersurile partidului pentru definirea și dezvoltarea acestei concepții, a cărei origine se află în declarația lui Maurice Thorez la Congresul de la Lille din 1926, au fost făcute de fiecare dată cu mai multă certitudine și însoțite de o acțiune politică ; ele au pregătit o concepție nedesăvîrșită dar mai elaborată, care și-a găsit expresia sa deplină la Congresul al XVIII-lea.

Documentele adoptate de Congres sînt lipsite de echivoc. Ele constituie o aplicare justă a principiilor marxist-leniniste la condițiile specifice ale Franței epocii noastre. Pentru a ajunge la acest stadiu de elaborare, partidul s-a folosit cu încredere de experiența partidelor frățești, de învățămintele Congresului al XX-lea și ale Conferinței celor 81. El s-a folosit de propria sa experiență, de tradițiile mișcării muncitorești franceze. Astfel, el și-a adus contribuția la dezvoltarea teoretică a problemei căilor și mijloacelor luptei pentru socialism".

În continuare, raportul arată : „În condițiile epocii noastre, al cărei factor dominant este trecerea de la capitalism la socialism, datorită dezvoltării inegale a capitalismului, inegalitate care se afirmă tot mai puternic, datorită raportului forțelor de clasă, așa cum se prezintă el pe scară mondială, datorită numărului tot mai mare de partide comuniste care se făuresc și luptă în funcție de dezvoltarea istorică proprie a țărilor respective, ne aflăm, firește, în fața unei mari diversități, inclusiv în țările socialiste și, în același timp, în fața unei mari bogății, rezultînd din această diversitate.

Trebuie recunoscut că pot exista divergențe între partide chiar dacă acest lucru este regretat și se întreprinde totul pentru a-l împiedica și înlătura. Aceasta nu înseamnă, însă, sfîrșitul mișcării comuniste internaționale. Internaționalismul și unitatea mișcării comuniste internaționale pot și trebuie să-și găsească expresia, în special, în comunitatea de principii și obiective — comunismul, și în acțiunile comune în lupta împotriva imperialismului, pentru apărarea păcii, a independenței popoarelor etc. Orice refuz de a recunoaște posibilitatea ivirii unor deosebiri de păreri este echivalent cu a închide ochii în fața realității de astăzi, cu a tăgădui posibilitatea de a se ajunge la unitatea mișcării comuniste internaționale. Nu există altă cale decît continuarea convorbirilor între toate partidele, stabilirea problemelor politice în care se poate duce o luptă comună și desfășurarea unor eforturi perseverente pentru lichidarea divergențelor.

Nu pot fi acceptate în mișcarea comunistă concepții de natură să ducă la o aliniere, la o unitate artificială, pe cît de primejdioasă pe atît de paralizantă, și care, împinsă pînă la capăt, ar putea duce la concepția că poate exista un „partid-călăuză". Astfel de concepții nu au nici o legătură cu tezele comune adoptate la consfătuirile din 1957 și 1960. Activitatea independentă constituie pentru fiecare partid una dintre condițiile neapărat necesare, care îi permit să stabilească o politică justă și să cîștige sprijinul clasei muncitoare și al maselor populare în favoarea acestei politici.

Partidul Comunist Francez, care acordă o mare importanță principiilor independenței, egalității și neamestecului, consideră că aceste principii trebuie nu numai proclamate, ci și respectate de toate partidele comuniste, fără excepție. Pornind de la aceste noțiuni și de la cele despre internaționalism, partidul își stabilește politica, tactica și activitatea.

Este adevărat că situația din mișcarea comunistă internațională este îngrijorătoare. Din anii 1958-1959 această situație a început să se degradeze în mod îngrijorător. Partidul nostru nu poartă absolut nici o răspundere pentru această stare de lucruri. El a depus eforturi susținute pentru a o lichida. Partidele comuniste care pregătesc consfătuirea internațională au, firește, obligația de a ține seama de ansamblul situației din mișcarea comunistă internațională. Internaționalismul cere ca toate partidele interesate să procedeze laolaltă la examinarea unei situații date, să elaboreze în colectiv hotărîrile și să participe la acțiunea comună. Activitatea internațională a partidului se bazează pe aceste considerații. Aceasta a determinat Biroul Politic să propună o consfătuire a partidelor comuniste din Europa, în problemele Cehoslovaciei.

Din 1963, împreună cu P.C.U.S. și cu alte partide frățești, partidul nostru a depus eforturi neîntrerupte pentru pregătirea unei consfătuiri internaționale a partidelor comuniste și muncitorești. Tocmai pentru că aceasta este concepția noastră despre consfătuire și pentru că dorim ca ea să dea rezultate, am propus să fie amînată la o dată ulterioară, întrucît exista riscul puternic ca o consfătuire care s-ar fi întrunit la 25 noiembrie să fie dominată de divergențele care s-au ivit în legătură cu Cehoslovacia. Delegația noastră care a participat la întîlnirea de la Budapesta, la sfîrșitul lunii septembrie, a jucat un rol pozitiv. Datorită eforturilor comune, progresele realizate anterior pe calea unei apropieri între partide au fost menținute. Bineînțeles că noi vom continua să participăm activ la pregătirea conferinței".

Din cuvîntarea ținută de Waldeck Rochet

„Aș dori să exprim cîteva păreri despre o problemă capitală care a constituit obiectul unei largi discuții : vreau să vorbesc despre internaționalismul proletar.

În această privință, s-a subliniat că, pentru comuniști, poziția de clasă, interesele socialismului sînt hotărîtoare. Noi sîntem pe deplin de acord cu aceasta. Totuși, în lupta de clasă pe scară internațională intervin factori naționali și internaționali pe care nu trebuie să-i subapreciem, deoarece aceasta ar dăuna acțiunii de clasă. De exemplu, este de necontestat că factorul național, împreună cu noțiunile de suveranitate și de independență națională, joacă un rol foarte important, inclusiv în lupta de clasă. În ceea ce privește statele care fac parte din comunitatea socialistă, se insistă pe bună